

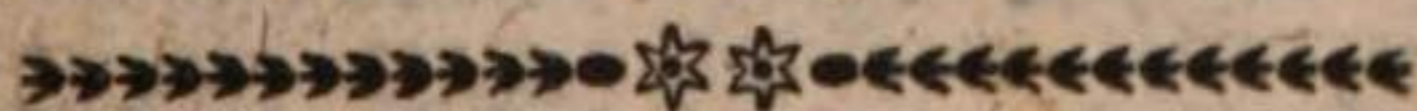
et
m
Udvalgte
Danskke Biser

fra
Middelalderen;

efter
A. S. Bedels og P. Syvs
trykte Udgaver

og efter
haandskrevne Samlinger
udgivne

af
Ny erup og Raahbe.

5te Tome.

Kjøbenhavn, 1814.

Trykt og forlagt af Directeur J. F. Schultz,
Kongelig og Universitets-Bogtrykker.

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.

F o r t a l e .

Skulde vi, det 19de Aarhundredes Littera-
torer, ikke have skilt os fuldelig saa godt ved
dette Arbejde, som Bedel i det 16de og Peder
Syn i det 17de Aarhundrede, hver efter sin
Tids Maal og Maade, og har vi ikke ganske
opfyldt de Fordringer, som ere gjorte til os i
Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn No. 47 og
49 for 1809, saa have vi derimod været hel-
dige nok til at kunne berige Verket med Melo-
dier til en Del af Sangene, et Udstyr, som de
ældre Aftryk ikke kunne rose sig af, og som maa
bøde noget paa vor Udgaves øvrige mulige
Mangler.

Syn i sin Fortale har, Melodierne an-
gaaende, følgende Uttringer: "Der ere mange
"yndelige Melodier, hvormed de gamle Biser

"syngeſ, og vel ſaa behagelige ſom en Del af
 "de ny og ſaa afholdne franſke, endog de, ſom
 "en Hob Andet af vort Eget, loveſ ej deert
 "af Mange. Hr. Statsraad og Præſident i
 "Kjøbenhavn ſal. Peder Reſen fortalte mig en-
 "gang, blandt andet, om Wilhelm Lange, Lands-
 "dommer i Jylland, hvorledeſ han ej allene
 "ſelv ſang Tonen til den i Samsøeſ Beſkrivelse
 "indførte, og Johan Lorentſ Orgemæſter deref-
 "ter udfatte Melodien, men endogſaa viſte den
 "til mange Andre *). Saa omhyggelig og for-
 "faren var denne ædle og for ſin ſtore Lærdom
 "vidtberømte Mand i diſſe vore gamle Wiſer,
 "ſom af Mange agteſ ſaa ringe og ſnart ganſke
 "foragteſ. Ja diſſe Melodier ere og ſaa ſøde
 "og velklingende, at mange af vore Pſalmer,
 "og end de bedſtlydende, ſyngeſ efter deres
 "Tone."

Allerede længe før Eno havde den ſtore
 Muſikkyndige Hans Miſkelfen Ravn i ſit, 1646
 udfomne, Heptachordum Danicum **) lov-

*) Det er den ſom findes herefter under No. I.

***) Heraf er taget efterfølgende Melodie til No.
 XXVI.

prist de fortryllende Kjæmpevisemelodier. Bi-
 ville hidsætte Stedet i hans eget Sprog: "Ar-
 gumenta carminum et cantilenarum dani-
 carum fuerunt plerumque bellum regno-
 rum et regum, duella gigantum, pugnae et
 præclara fortium virorum facinora, illu-
 strium personarum connubia, amores, fle-
 tus, fata, formarum variæ metamorpho-
 ses, infortunia, errata ac errantium poe-
 nae et supplicia. Atque harum cantilena-
 rum multa hodieqve extant vestigia; cu-
 jusmodi est illa de Signe et Hagbur vulgo
 decantatissima; adeoque integrum librum
 divulgavit ex talibus undiqvaqve curiose
 conqvisitis, vir insignis et inter alios no-
 stram clarus ob historiam M. Andreas Vel-
 lejus. Qvæ quidem adhuc robusta voce
 viri, aut clara et sonora foeminæ decan-
 tatae mirifice percellunt et rapiunt animos,
 adeoque ad quemcunqve affectum facile,
 sed prodigiose, flectunt *).

(2)

*) Paa Dansk hedder dette som følger:

"Indholdet af de danske Bers og Sange var

Vi smigre os med det Haab, at Publicum ikke vil finde den paa disse Melodier af Ravn og Sny lagte Berømmelse overdreven, og sølgelig vide de Mænd Hæder og Tak, som have havt Umage med at skaffe denne Prydelse for vor Udgave tilveje. De Hædersmænd, som vi i den Henseende fremfor alle ere den allerstørste Forbindtlighed skyldige, ere i alphabetisk Orden:

Hr. Candidat. H. J. Bøtcher, Semina-
riilærer i Brøndbyvester i Sieland,

sædvanlig Kongers og Fyrsters Krige, Jeters Holmgange, tappre Mænds Strid og drabelige Daad, fornemme Personers Giftermaal, Elskov, Græmmelse, Skjebne, Forvandlinger, Uheld, Brøde og Forbrydernes Straffe. Deslige Sange er der endnu mange Levninger af, som f. Ex. den saa almenbekjendte om Signe og Habor; ogsaa har den brave og af vor Historie saa højlig fortjente Mand Magister Anders Bedel udgivet en hel Samling deraf. Naar de synges med en stærk Karlestemme eller med en ren og sonor Fruentimmerrøst, røre de og fortrylle Sindet aldeles, og Gemittet henrives paa den forunderligste Maade til enhver Følelse."

Hr. C. Clausson, Sognepræst til Nør-
nisum i Ribe Stift,

N. P. Drejer, Sognepræst til Utterøen
i Trondhjems Stift,

Pastor J. Hornshild, i Åsfens,

C. Plesner, Degn i Stenderup ved Hors-
fens,

Auditeur P. C. Rasmussen,

Provst og Ridder C. Th. Rønnau, Sog-
nepræst til Dpdal,

Adjunct C. Steenbloch, i Friderichsborg,

C. L. Strøm, Præst i Kregome i Sieland.

For at gjøre disse vore Benneres Tver
og Bestræbelser for denne Sag desmere indly-
sende, meddeles herved Extracter af nogle deres
om dette Anliggende skrevne Breve:

I) Fra Hr. Bøtcher.

Brøndbyvester den 11te Decbr. 1809.

Medfølgende Melodier indsendes — tilbø-
fra en Danneqvind i Sylland ved Vejle Kan-
ten, som har været behjælpelig med at samle
dem. Jeg har været samvittighedsfuld omhyg-
gelig for at give dem i den strengeste Simpel-

hed — med de enkelte musikalske Bivater som ere karakteristiske for Sangerinderne i de Egne, i hvilke de ere opsankede. Endstjønt jeg tiltroer mig at kunne angive den rigtige Toneart, var det maastee dog ikke afvejen, at de, før offentlig Bekjendtgjørelse, bleve gennemseete af en duelig Theoretiker.

2) Fra Hr. Clausson.

Nørnissum den 24de Maj 1816.

Med den første af de her medfølgende Melodier:

Jeg lagde mig saa sildig, saa sildig en Dvæld
 Kan adskillige af de gamle Kjempeviser synges,
 som f. Ex.

Der ere saa mange i Danmark

Som alle ville Herrer være.

Burmand og Holger Danske.

Som Kain begyndte imod Broder sin.

Hr. Nielus undte stolt Mettelil vel.

Min Fader red sig op paa Land.

Paa Lindholms Bjerg der stander en Lind.

3) Fra Hr. Hornslyd

København den 2den December 1809.

— — egen Deltagelse for disse Qvad fra Alderdommen samt Overbevisning om disse Oldtidens Stemmers Bigtighed i flere Henseender gjør, at jeg ingen Møje skyer. Jeg har Grund til at troe, at de 4 Melodier, jeg sender *) ere ægte gamle, da de fra omtrent 1690 kun ere gangne igjennem 3 Organer, og stricte talt kun igjennem 2, da jeg har lært dem af min Farmoder, en højaldrende Kone som døde i Hornsøns for noget over 40 Aar siden, og hvis Moder igjen levede i Friderik den 3dies og Christian 5tes Tider. Min Fader kjendte dem, og sang dem ofte med mig, og baade han og jeg saavel som min Farmoder havde godt Dre og gode Syngeorganer. See nu, at faae en Kunstner, som har Kundskab til og Følelse for Old-

*) Det var følgende:

Jeg lagde mit Hoved til Elvehøj.

Og det var Mester Kong Diderik.

Det var ungen Svegder.

Paa Dovrefjeld i Norge.

tidens Nationalmusik, til at gennemgaae dem, for om en Note skulde støde som mindre ægte.

4) Fra Hr. Plesner.

a. Stenderup, den 11te Aug. 1809.

Herved sendes, ifølge Opfordringen i Aviserne, Toner til nogle af vore gamle Kjempeviser; men førend De lader dem aftrykke, maa De lade dem gennemsee og rette af en duelig Musicus; thi jeg har ikke havt mere end to Timers Undervisning i Musik, og har nu i de sidste 8 Aar neppe havt min Fløjte 8 Gange aarlig i Haanden. Desuden har jeg aldrig seet Tonen til nogen Kjempevise sat paa Noder; men som jeg har hørt dem synge, mest af Bønder, saaledes har jeg optegnet dem. Nogle af Aviserne, f. Ex.

Svend Bonved; Snekken ligger paa Lande;
Hr. Bluf han rider saa vide; og flere,
synges saa utaktfast, at jeg ikke veed tilviise om
Takten skal være $\frac{2}{4}$ eller $\frac{3}{8}$.

Svend Dyring rider sig op under D. o. f. v.
synges som: De Bedingsmænd lagdes ic.

Jeg stod mig ved en Bæk at tse o. s. v.
 synges som: Ribolt er en Grevesøn 2c.

Hr. Lave han kom fra Tinge hjem o. s. v.

synges som: Der gaaer Dands paa Tofte.

Der ligger et Kloster i Østerrig; og: Vel er
 det Sandt i Læsten staaer o. s. v. synges
 som Psalmen: Jeg veed et evigt Himmerig.

Samme Tone er og den eneste jeg har hørt
 Skjøn Annas Wijs syng med.

Alting af Gud i Himmel og Jord o. s. v. og:
 Hans Skriver han tjener i Kongens Gaard o.
 s. v.

har jeg hørt synges som Psalmen:

Kommer til mig, sagde Guds Søn 2c.

Af alle Tonerne til Wijsbogen er Axel Thordsens
 meest bekjendt, og med den synges mangfoldige
 andre. Den skal ialmindelighed passe enten den
 kan eller ej.

Dronning Dagmar ligger i Ribe syng o. s. v.
 synges af Rogle som Axel Thordsens Wijs, af
 Andre som:

Dan-Konning lader en Havfru gribe;
 men de maa da gjentage Tonen til den sidste
 Strophe i Verset.

Hr. Helmer Blaa rider i Rosenslund o. s. v.

er en af de meget bekjendte. Den synges her uden Repetitionen og med nogle andre ubetydelige Forandringer især i Navnene. Med samme Tone som den kan ogsaa følgende synges, i Mangel af bedre:

Der var en Greve i Sachsenland.

Samsing han tjente i Kongens Gaard.

Stolt Ingeborg lader sig Hofklæder skjære.

Kongen og Dronning Sophie sadde over Bord.

b. Stenderup, den 31te October 1810.

Tonerne til Havburs, Ramunds, og Elvekongens Viser har jeg kundet fra min Barndom af. Skammels havde jeg ogsaa hørt, men aldrig kundet; medens jeg spurgde om den, lærte jeg alle de andre, som herved sendes; de skal alle være trykte i dette Aar" som andre Gadesviser. Elverkongens Vise, troer jeg, skal begynde:

Elverkongen spurgde sin Moder tilraads;
men tilvisse veed jeg det ikke. Et Vers af den lyder saaledes:

"Og han slog hende bag Dre, —

For Tiden gjøres mig lang.

Saa Blodet randt ned ad Guldsnøre,
Eja! hvor Sorgen er tung.”
Mere af den veed jeg ikke *).

5) Fra Hr. Rønnau.

a. Dydal den 22de August 1809.

— Uagtet min Efterspørgen i denne oplandede Bygd hidindtil har været forgjæves, maa der dog sikkert opbevares baade ældgamle saakaldte Toner og gamle Viser i en og anden af Omegnene. Jeg har derfor skrevet i denne Anled-

*) Denne havees fuldstændig paa Svensk og kan da ventes at blive indført i den Udgave af Viser, som Hr. Råaf i Stockholm i adskillige Aar med saa megen Iver og ufortrøden Nøje har samlet til. Denne Samling vil da heller ikke mangle Melodier — Ligesom I endt paastaer, at man bør rejse til Stockholm, blot for at see Sergels Attelier og lære at forstaae sin Bellmann, saa mener jeg, med lige saa stor Nøje, at en Stockholms Rejse lønner sig, naar man derved kan komme til at høre Hjortsberg synge Bellmans Viser og Pastor Afzelius Kjømpeviserne. Derom plejer jeg at sige: ogsaa jeg var i Arcadien. — Foruden denne høje Nydelse, vil de rørende Melodier ogsaa stedse være mig i den listigste Grindring, hvormed jeg

ning til flere forskjellige Steder, og ligesom en Ven, der længe har været i mit Hus, Hr. Ritzmester Hansen, hvilken commanderer en Landvernsdivision i det antikke Bærdalen, er efter min Anmodning i denne Vaabenstilstandstid beskæftiget med at gaae paa Spor efter alle gamle Nationalsange og gamle Melodier, saa har jeg og i denne Uge fra en Bekjendt i det tilgrændsende Læsø havt Løfte om et godt Udbytte deraf.

b. Dydal den 20de Marts 1810.

— At anføre, hvor vanskeligt det har været at overkomme ældgamle Melodier, da En kun har kjendt en og en Anden ligeledes kun en anden, og man mangen Gang, for efter megen forgjæves Efterspørgen at faae fat paa En der kunde synge et Par Stykker, har maattet hente

hørte den for alt Godt og Æbelt saa inderlig varme Hr. Doktor Rutzstrøm synge:

Hilclil sidder i Bure

og

Hr. Carl gik til sin Moder.

Ligesom jeg heller aldrig forglemmer hvorledes mit hele Jnderste rystedes, da Hr. Pastor Dillner med sin stærke Basstemme itonedede Bjarke-maalet:

Dagen uprinner,

Hanen gal,

Det år Tid o. s. v.

N p e r u p.

en eller anden Bonde fra flere Miles Afstand, saadant giver et altfor ufordelagtigt Begreb om den Erbødighed, med hvilken Levninger fra Forfædrenes Dage hænges her, idetmindste temmeligen vidt og bredt omkring min Fjeldegn *).
 — — Maatte de 30 Melodier, som følge hermed, og hvoraf de fleste vistnok ere gamle, kun ikke komme for silde!

6) Fra Hr. Steenbloch.

Frederiksborg den 26de Junii 1813.

De ønskede at vide, hvorfra jeg havde de Kjæmpevisemelodier, jeg for et Par Aar siden tilsendte Dem. Naar jeg undtager tvende: nemlig den til Ordene: "Jeg var mig saa faver en Ungerøvend" 2c., som en Discipel i Frederiksborgs lærde Skole, der ikke var ukyndig i Musikken, har opskrevet saaledes, som han havde hørt den af Bønderne ved Roeskilde; og den til Visen: "Den Frue kaldte ad Ternen sin," som jeg har hørt af en gammel Frue, der for mere, end 50 Aar siden havde lært den i Egnen ved Bordingborg, saa ere alle de øvrige mig foresjængne af Frøken B. M., der enthusiastisk interesserer sig for Nordens gamle Poesie, men hvis fulde Navn jeg her ikke tør nævne. Hun

*) Jævnf. Hr. Sagens Skrivelse i Idunna for 1812, pag. 57. Udg.

har igjen lært dem af en Kone paa nogle og halvfemsfindstyve Aar, der endnu lever i Frederiksborg, og hvis Stemme for faae Aar siden var meget klar og tydelig. Denne Kone forsikkrer, at hun allerede i sin Barndom har hørt disse Melodier, og desuden langt flere, som hun igjen har glemt; hvoraf man maaskee kunde slutte, at de i det mindste maatte være henved hundrede Aar gamle. Men at nogle af dem ere meget ældre, formoder jeg deraf, at de i Sverrig, saavel som i de nordiske Egne af Norge, synges omtrent paa samme Maade som i Danmark; og der hører vistnok Aarhundreder til, inden en Melodie saaledes skulde kunne forplante sig fra Mund til Mund hos Almuen i saa vidtloftig en Omkreds. Blandt de ældste i min Samling regner jeg: "Dan-Konning lader en Havfrue gribe," der er lige saa bekjendt i Throndelagen, som i Sjælland; men endnn almindeligere, og, som jeg derfor formoder, ældre er den: "Vi hugge med Kaarde" *) der overalt i Norge synges af Bønderne, og er der næsten lige saa bekjendt, som Skjøn Valborgs Vise.

Endelig maa jeg bede Dem, at undskulde mig hos Redacturen af Kjempevisernes Musik,

*) Denne, som er Regner Lodborgs Dødsfang, hører til den islandiske Litteratur, og hører efter Planen egentlig ikke med i nærværende Samling.

om han skulde finde betydelige Fejl i min Satz, da jeg blot er en Smule theoretist, men næsten slet ikke praktist Musikus. Desuden er det saare vanskeligt, at bringe hine Toner fra Oldtiden paa Papiret efter vort nubrugelige Musik-System; de ville altid tabe meget endog ved den indsigtfuldste Kunstners Behandling, da de ofte aldeles afvige fra den Toneart, hvortil de synes at henhøre, og lade sig ikke lettelig tvinge ind i den fremmede Form. Dog! om dette har jeg allerede paa et andet Sted yttret mine Tanker, hvilke jeg haaber, med Tiden bedre at kunne udvikle, og da tillige vise, at Nordens Old-Musik ikke har været nær saa barbarisk, som Ukyndige maaskee kunne forestille sig.

Saavidt Steenbloch.

Til disse Melodiers Historie hører ogsaa den Omstændighed, at de som Hr. Pastor Strøm har leveret, — og de ere ikke saa — dem har han alle nedskrevet efter som de bleve ham foresjungne af Hr. Lieutenant og Revisor Born paa Friderichsværk. Hr. Born har, som Færøenser, havt den bedste Anledning til at kunne Tønen til mange Kjæmpeviser, da disse ingensteds i Kongens Riger og Lande synges saa hyppig som paa Færøerne. Den i Herr Konnaus Skrivelse forekommende Uttring stadfæster Erfaringen noksom, at i Norge som i Danmark og i Danmark som i Norge har den mo-

derne Sang og Musik faa aldeles fortrængt hine gamle ærværdige simple Toner, at de, efter at være nedstegne fra Palladserne og Borgene ned i den danske Bondes lave Hytte eller forplantede til de eensomme Sæterboliger mellem de norske Fjelde, nu endog ere blevne forjagede fra disse Fristeder, og have maattet tye hen til denne assides beliggende Krog paa Kloden.

Her paa Færøerne, hvor Fortidens jævne simple Sæder mere har kunnet vedligeholde sig end noget andet Sted i Rigerne, her har Kjømpevisemelodierne endnu deres rette Hjemstavn, her holdes de endnu fuldkommen i den vedbørlige Agt og Ære, og istemmes med fuldt Bryst i alle glade Samkvem. Man staaer nemlig der tillands saa langt tilbage i Musikkultur, at Instrumentalmusik aldeles ikke er i Brug. Ved deres Gilder og Bryllupshøjtider, saavel som ved deres Lystigheder hver Hellig- og Søndags-aften fra Jul til Fastelavn, fornøje Færøboerne sig med Dands ledsaget af Sang, og denne Sang bestaaer dels i Peder Syvs danske Kjømpeviser og dels i Romantser i deres eget Lands Dialect. (Conf. Debes's Færøernes Beskrivelse S. 252 og Landts S. 442.)

S August 1813.

R. R.

R. R.

No. 1.

De va - re syv og syv - sids, ty, ve, der de droge ud fra Sjald, og

der de kom me til Brat - tings - berg, der flo - ge de, res Sjald. Det don - ner un - der

Nos, de dan - ste Sjof - mænd, der de ud - ri - de.

No. 2.

Kongen raader for Morgen, og saa for al, le Land, — og saa for mangen

ra, ser Helt med dragen Ewert i Naand. Meden Kongen raader for Morgen.

No. 3.

Kong Di, de, rif fider ubi Wern — han ro: ser af sin Val, de, san

man, gen ha, ver han toun, gen, baade Skemper og ra, se, Helt, te. Der

stander en Borg, he, der Wern og der boer i Kon: ning Di: drif.

No. 6.

Wur, mand hol, der i Geld, ten ud, han la: der sic Skjold vel skin, ne,
sen, der han Dyd til S, selands Konge, for han haver Dattor hiin ven, ne.

Ol, ger Dan, ste han vande Sejer over Wur, mand.

No. 7.

Det var høien Werner Mi . se, han vor . se over alle Mu . re — han var galen og

al . drig viis, ingen Mand funde han . nem sty . re. Men Elover stander al udi Blomster.

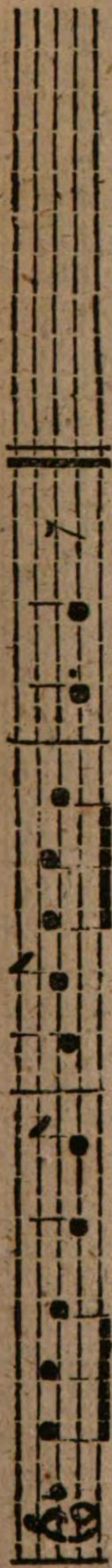
No. 9.

Det var un . gen Ulf van Jern, han gan . ger for Kongen at stan . de,

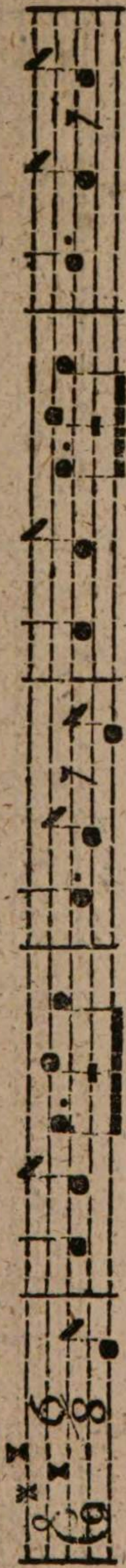

vil . te Jaa . ne mig af E . ders Mand, min Fa . ders Død at hæv . ne. Can

fla . ger den Svend, som fan . gen lig . ger paa Se . den.

No. 10. A

Svend Bonved sid = der i Du . re, han flaar Guld . har . pen pru . de, han

flaar Guld . har . pen un . der Skind, hans Mo . der form der gangen . des ind. See dig

ud! Svend Bonved!

B

Musical staff B: A single staff of music in 6/8 time with a treble clef. It contains 12 measures of music, including a repeat sign at the end. A sharp sign is present above the 4th and 7th measures.

Evend Bonved 2c.

Musical staff: A single staff of music in 6/8 time with a treble clef. It contains 12 measures of music, including a repeat sign at the end. A sharp sign is present above the 7th measure.

C

Musical staff C: A single staff of music in 6/8 time with a treble clef. It contains 12 measures of music, including a repeat sign at the end.

Evend Bonved 2c.

Musical staff: A single staff of music in 6/8 time with a treble clef. It contains 12 measures of music, including a repeat sign at the end.

No. 13.

Grimmer han gaaer paa Gul . vet, han fan vel se . ge med Sværd. S gi . ve os Jomfrue

In . ge . borg, u . di vor Her . res Bærd — , nu seg . ler han Grimmer af Fan . det.

No 20.

Evend Felding han sidder paa Hæl . sing . borg og roser sig af sin Bærd; han

var sig baa . de mild og blid, han gjorder sig med sit Sværd.

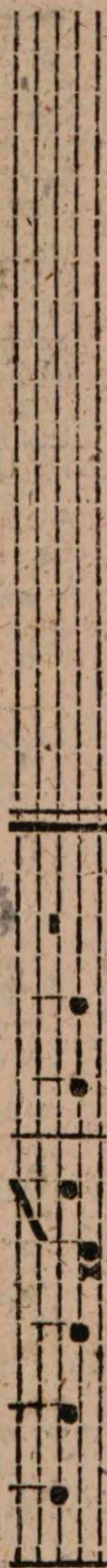
No. 26.

Stavnen fly, ver om Af, te, nen, om Da, gen han if, fe maa;

den skal ha, ve den Fran, fe Lyffe, den go, de fan if, fe saae. Den

Stav, nen fly, ver om Afte, nen.

XX
No. 29.

Det var Ridder Hr. Na : ge, han reed sig un, der D, sæsted han Gorn frue

XXVI

El . se till, kun var saa ven en Ms, sæsted han Gornfrue El . se till alt

med hiin rs = den Guld, Maan, neds, dag der, ef, ser laae han i for, ten Muld.

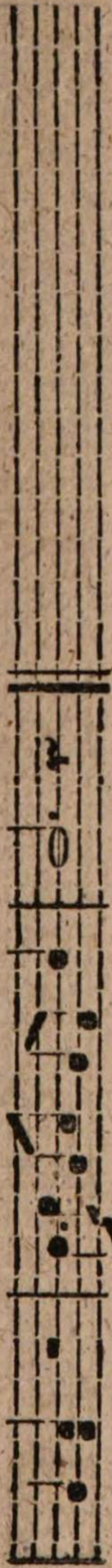
X No. 34. A

Jeg lag = de mit So, ved til El, ver, hoi maine Di, ne de finge en

Dua . le , der kom gangen ; des to

Jom . fruer seem , som gjerne vilde med mig

ta . le .

Ei , den jeg hende først saae.

B

Jeg lag , de mit Ho , ved ic.

XXVIII

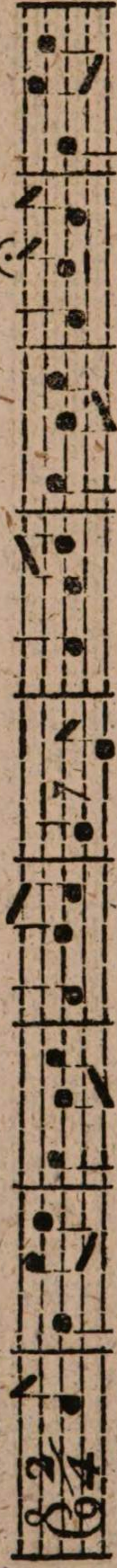
C

Seg sagde mit No ved ic.

D

No. 35. A

First system of musical staff A, featuring a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 3/8 time signature. The melody consists of eight measures.

Herr O . luf han ri . der saa vi . de alt til sic Bryllup at

Second system of musical staff A, continuing the melody from the first system. It consists of eight measures.

by . de , men Dandsen den gaer saa let gjennem Lunden.

B

First system of musical staff B, featuring a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The melody consists of eight measures.

Herr O . luf ic.

Second system of musical staff B, continuing the melody from the first system. It consists of eight measures.

E

The first system of music consists of five staves. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 3/4 time signature. The music is written in a style typical of 18th-century manuscript notation, with various note values and rests.

The second system of music consists of five staves, continuing the musical piece from the first system. It features similar notation and structure.

No. 39.

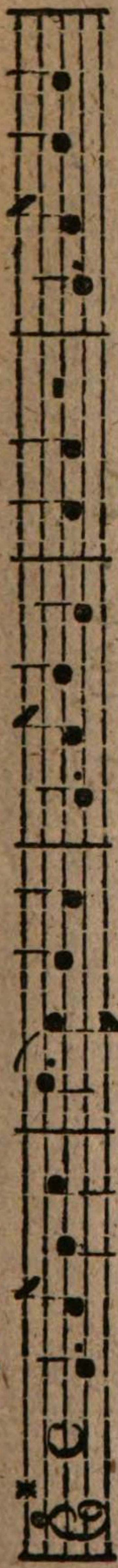
The third system of music consists of five staves, continuing the musical piece. It includes the same notation and structural elements as the previous systems.

Jeg veed vel hvor der stander et Slot, det er saa vel be . pry . det med

The fourth system of music consists of five staves, continuing the musical piece. It features the same notation and structure as the previous systems.

Enly og med det røde Guld med hugne Ste . ne op . mu . ret .

No. 42.

Det var un, gen Eveg, der, han ful, de Wol den le, ge, Wol, den drev i

Somfruens Efsjod eg glor, de Kinderne ble, ge. Du ta, ler di, ne Ord vel.

No. 45.

Hr. Tønnehan rider af Alæse ud, han fører sit Glavind, ryst — Entendet er til

Landseller Vands, er han en Gælt saa trost,

Maa: der S vel de Hu, ner.

No. 46.

2. Strophe. Midder Stig tjener i Kon. gens Gaard. Midder Stig tjener i Kon. gens Gaard

Frue og Jomfrue de borste hans Haar. Jomfrue! S gi, ver os Dr, lov.

Et andet Omqvæd.

taa fry, de, fuld.

No. 48. A

3die Strophe. Den første funde ven • de Wei • ret med sin Haand, den anden funde stil • le des

rin • dende Gand. Men • hvo skal sv • re vo re Kun • ner, om vi det if • fe selv maad.

B

No. 50. A

Musical staff A, first system. The staff is in G-flat major (one flat) and 2/4 time. It contains the first four measures of the melody.

Ag . ne . te hun stander paa Høi, e . lofts Bro, strax kom der en Høymand fra

Musical staff A, second system. It contains the next four measures of the melody, ending with a double bar line.

Wunden op; ha, ha, ha, strax kom der en Høymand fra Wunden op.

B

Musical staff B, first system. The staff is in G-flat major (one flat) and 2/4 time. It contains the first four measures of the second system.

Musical staff B, second system. It contains the next four measures of the melody, ending with a double bar line.

C

D

No. 56. findes i Lillageth.

No. 37.

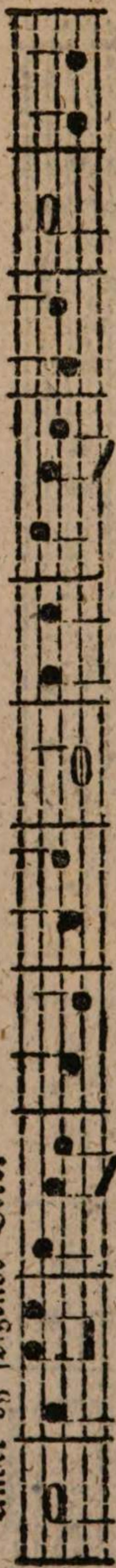

D. luf Kon, ning og hans Wroder de trat. tes dem om Nor. ges Eljer. Det

er saa favrt i Kron, hjem at hvi. te.

Andet og følgende Vers.

Hans Wroder, de trattes dem om Nor. ges Eljer: Svillen af os hedst seg. le fan, han skal

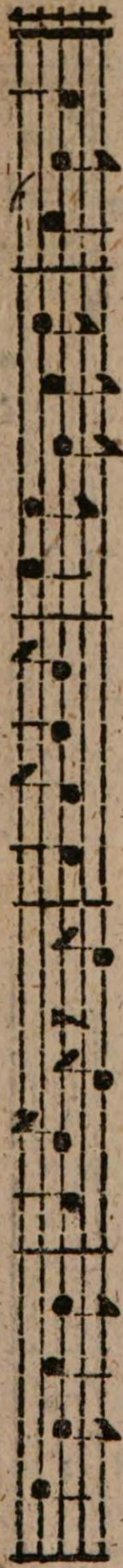

sa. te Kon. ge i Norrige Land. Det er ic.

No. 66.

Dan Konning og Hr. Als bjærn Eva . re, Ofoven staaer herlig og grøn — de

driffe Vi nen den kla . re. Den Sommer og den Eng saa vel kun . de sam . men,

No. 69. A

Dan Konning han lader en Hav . fru gribe, den Hav . frue dandser paa Til .

lis og den leder han i Laar . net indbe, for hun ikke fremmed' hans Til . lie.

B

Resten som foregaaende.

C

D

D

No. 70. A

Dronning Dag, mar lig, ger i Mi, be syg til Kingsted mon de hende ven, te. —

Al, se de Gru, er i Danmarf ere, dem la, der hun til sig hen, te. Udi Kingsted

hvilke Dronning Dag, mar.

B

C

C

D

No. 73.

Se . no . re Dronning i War . sel . nød sit un . ge Giv sat . te

Hil og blev død; af! af! sit un . ge Giv sat . te til og blev død.

No. 79.

XLII

Marsk Stig han haver de Døt, tre to, saa fram en Eftjæbne mon ne de

faae. Den Veld ste tog den Yng, ste om Naand, og de fo, re vi, de om Ver, den.

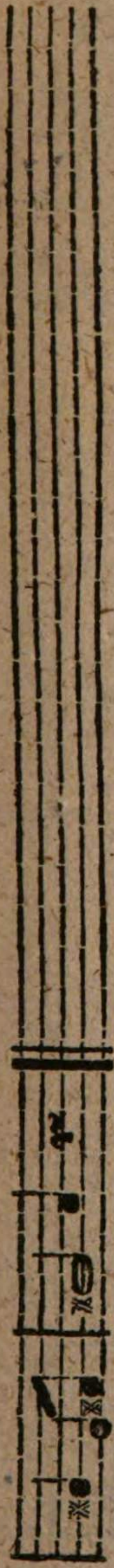
No. 81.

Manild beder læg, ge Sa: del paa Hest, det er mig ofte so, re o sagt; hün

ri, ge Al, gre, ve vil jeg gjæste. End, og er jeg ud, lagt of Benner og

Ern, der mi, re.

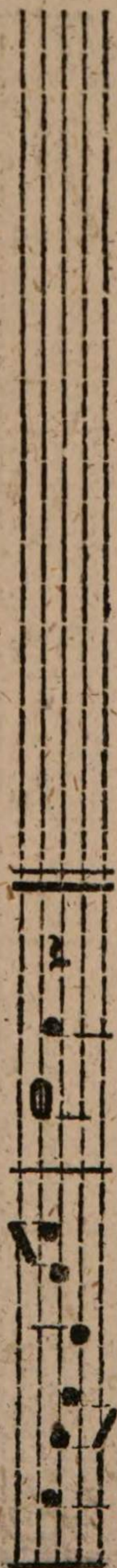
No. 92.

Enneffen hun lig, ger paa Aan, de, og Eræs, set under hende groet og

hende styred al, drig saa rast en Hofmand, siden hen, de sty red Hr. Jon. Men

Es, en hun ta ger saa man, gen.

No. 95.

Der gaer Dands i Morge gaard, der gaer Dands i Morge gaard, der dandses Dronning

Selsvig med udslagne Saar, der dandses Dr. Selsvig med udslagne Saar. Wiedens Herre Kong Waldemar fan

lo, ve dem ba, de.

No. 97. A

kon . gens søn af En . gel . land, han . nem . sein . her Guld paa hvi . den

haand' — og . hannem sinner Guld paa En . del . bue. Men Dø . ren blø . ser dennem

Se sven ind for Dø . marf.

B

— Kon, gens En, fra En, gel, land ham sin, ner Guld, paa

hvi, den Gaand og bannem skinner Guld paa Sa, del, bue. Wien

Woren blæser denneim Westen ind for Dan, mark.

No. 103.

En standende Etrid ubi Over-riges Land og saa i We, ster gul, land.
 Konning Albert og saa hans gode Hof, mænd de agte sig ud af Land.

For, di da lig, ger Svenden udi Vei, en.

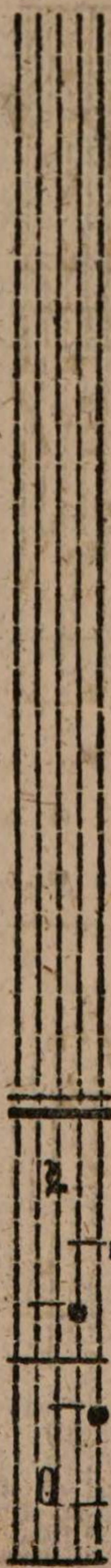
No. 110.

Kong Fre, de, rif sid, der paa Col, ding, huus med Mid, der og

Svende han drif, fer got Mus. De Dit, mar, ster Ser, rer de ha, ve deres

sto for, so, ret.

No. 111.

Musical notation for the first system of No. 111, featuring a treble clef, a 6/8 time signature, and a key signature of one flat. The melody consists of several measures of music.

Rong Sæsbare og Herre Kong Ei . vord de vpperde dennem en Riv

alt

Musical notation for the second system of No. 111, continuing the melody from the first system. It includes a 3/8 time signature and ends with a double bar line.

om hin got , ten Eig = ne , lil hun var saa ven en Riv.

quad

Musical notation for the third system of No. 111, which is a blank staff.

hel ler J vinde mig eller end saa ven en Mes.

No. 120.

Musical notation for the first system of No. 120, featuring a treble clef, a 6/8 time signature, and a key signature of one flat. The melody consists of several measures of music.

Sammel han boer sig nor i Thy; han er baade vig og god

—

hø viffe haver han Øst ner fem, de to gaær Ber, den imod. For,

di træder Eb, be Stammeisen saa mangel Øti vild.

No. 127.

Det var liben Engel han var baade savr og bold — foer han sig til

Op, land, sætte bort' en Gru med Bold. Svi monne iffe Da, gen op, li, de.

No. 132.

Musical notation for the first staff of No. 132, featuring a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The melody begins with a quarter rest followed by a quarter note G4, then a quarter note A4, and continues with a series of eighth and quarter notes.

Det var holde Herr Remold han reed sig un der D, han fæsted Herr

Musical notation for the second staff of No. 132, continuing the melody from the first staff. It features a quarter note G4, a quarter note A4, and a quarter note B4, followed by a quarter rest and a quarter note C5.

Wom des Datter, hun var saa ven en Ms. Hun sveg ham i Svø . ne.

No. 137.

Musical notation for the first staff of No. 137, featuring a treble clef and a 2/4 time signature. The melody begins with a quarter note G4, a quarter note A4, and a quarter note B4, followed by a quarter rest and a quarter note C5.

— Dr . nen sid der pan bei . en Hal og Linden den stander i dy . ben

Musical notation for the second staff of No. 137, continuing the melody from the first staff. It features a quarter note G4, a quarter note A4, and a quarter note B4, followed by a quarter rest and a quarter note C5.

Dal, for inden den Lind der syn . geren Star, men Evenden, ham glemmer hun al . drig.

No. 140.

Det var D . luf Etran . ge . søn og søa h n uir , ge

Skaburd og de esen , te dennem saa , søn , ge i Dan . ner . søn . gens

Waard , saa brænder de ves Gods inde paa My . land .

No. 143. A

Musical staff A, treble clef, 6/8 time signature. The melody consists of several measures of music with lyrics written below. The staff ends with a double bar line and repeat dots.

De legte Guldtavel ved bredden Word i Glæde og Lyst med alle.
 De Søn er evende med De, te stor, saa under, sig Legen mon falde.

Musical staff B, treble clef, 6/8 time signature. The melody continues from staff A. The staff ends with a double bar line and repeat dots.

Den Lyst, fen vender sig of, te om.

B

Musical staff B, treble clef, 6/8 time signature. The melody continues from staff A. The staff ends with a double bar line and repeat dots.

Musical staff B, treble clef, 6/8 time signature. The melody continues from staff A. The staff ends with a double bar line and repeat dots.

C

No. 144.

Der boer en Jarl i Enge-land, og han er sig saa rig,
han ha-ver og de Sønn-er to, de er se hinan - den saa sig.

Jeg sadler min Hest, og ri-der i Dag til Sø - ve.

No. 148.

— Nibolt er en Greve . søn ; om det er Vil . lie. Han

gil : led Guldborg , det var udi Len. Der Gu , en leg . tes for dem.

No. 156. A

2. Etrophe. Sidse . lil : le Nog Guld , væven saa haardt , saa Mel . fen af hen . des

Wry . ster sprang , ha , ha , ha , ha , saa Mel . fen af hen . des Wry . ster sprang .

B

Eidse . lil . le slog Gulb . væren/ saa haardt , at Melken af hen . des Bry . ster

sprang , ha , ha , ha , ha , saa Mel . ken af hen . des Bry , ster sprang .

C

Rose . lil og hen . des Mo . der , de sad over Word . De ta . led' saa

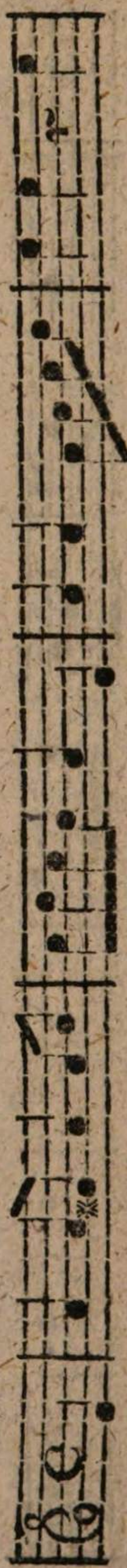

mangt et E . fjem . tens Ord .

D

No. 157. A.

Hr. Peder og Iiden Risten de sadde over Word, den Elstoven ville vi nu gjemme. De

talte saa mangt et sjemtsomt Ord Aller : fje : reste min, jeg kan dig ret aldrig for , glemme.

B

No. 162. A

Herr Adelbrand han
 ri: der cil
 Gene: lilles
 Gaard,
 der
 stander Gene.

lit . se
 swabt ubi
 Maar,
 der
 stander Gene .
 lit . se
 swabt ubi
 Maar.

B

Hærr 2, belbrand han ri, der til Lene: tilles Gaard. Der stander Vene.

til: le, der stander Lene, til, se svøbt udi Maar.

No. 168.

Spanie, land og Myt, se, gaard de sig: ge saa langt af Leb.

De Ferrer sende hver, an, dre Bud der, af saa yppes deres Brede.

De æ de, lige Sønnen og de ri, ge.

No. 172. A

First system of musical notation for part A, featuring a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a common time signature (C). The staff contains a sequence of notes and rests.

Datter spurgte hun Mo: der, der sal: der saa fa: ver en Min — hav: de jeg

Second system of musical notation for part A, continuing the melody from the first system.

aldrig nogen Bro: der? Saa vel da ganges i Dandsen.

B

First system of musical notation for part B, featuring a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a common time signature (C). The staff contains a sequence of notes and rests.

Second system of musical notation for part B, continuing the melody from the first system.

No. 175.

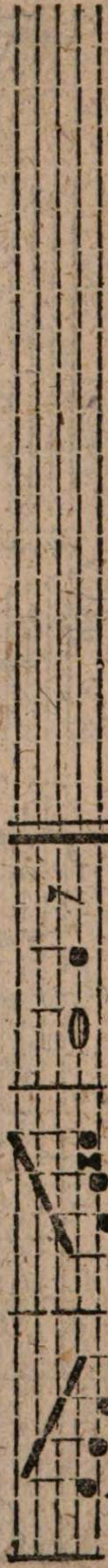
LX

Kong Gærel haver en Dat . ter , hun er saa Njøn en Tomfrue , hendes

Fader vil heh . de ei Mand gi . ve , selv vil hun Grev Genrif tro . lo . ve . Nu

stænder Lov . sa . len med Ære .

No. 177. A

A single musical staff in C major, 4/4 time, containing the first line of the melody. The notes are: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4.

De Mo: vere vil, de sja, le gaac saa langt i fremmede Lande, saa

A single musical staff in C major, 4/4 time, containing the second line of the melody. The notes are: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4.

sjal de bort det Kon: gebarn, den Gomsrue hed sjon Anna.

B

A single musical staff in C major, 3/8 time, containing the second line of the melody. The notes are: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4.

De Møvere 26.

saa sjal de 26.

No. 179.

Cam - fing tjen : te i Kongens Gaard, tral : la , la falle : ro , la

la, han loffed Kongens Søster den væn , ne Waar. J ly , der op paa Naa , det.

No. 180.

Der gaa : er Dands paa Sof , te, ved Etrande, det her ; te Danfonge i

Sof . te. — Bel den der al , drig fom = mer i Waa , de.

No 186. A

First system of musical notation for part A, featuring a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 2/4 time signature. The melody consists of several measures of music.

— Hør du goden

Ungersvend! leg

Ta, vel, bord med mig.

Jeg

haver intet

Second system of musical notation for part A, continuing the melody from the first system. It includes a fermata over the final note.

røde Guld at

sette op mod dig.

For, in, den den

Bryd saa

leve de sammen baa = de.

B

First system of musical notation for part B, featuring a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 2/4 time signature. The melody begins with a fermata.

Second system of musical notation for part B, continuing the melody from the first system. It includes a fermata over the final note.

C

No. 191.

Sjerr Es, bern tje, ner i Ron, gens Gaard, han tjen, te saa mangen god
 — Kongen slog hannem til Rid, ber og hannem For, le, nin, ger

Dag. Du læn, ges mig i Landet hjem til min Sjærest.
 gav.

No. 193.

Hætt La i ve han kom fra Ein . ge hjem; fra Mor . den. Hans Dat . ter
 gan . ger hannem i . gjen. Du ligge alle de Aarer ud for Wer . de.

No. 196. A

Hætt Lave han reed sig un . der D. J ere vel bon. Der sætted han sig faa
 ven en Wis Jeg rider med, sagde Jon. J binder op Hælm af Guld og følger Hætt Jon.

B

No. 197.

Paa Lindholms Bjerger stander en Vind, som bugner til Jorden med Waa, de.
 Herr Esild har loffet hiin li, den Kirstin, sig selv til Angest og Waa, de.

Gende byder en Røder saa lønlig.

No. 199.

Herr Lavmand ri der sig un, der D — Dandser S vel mie ssiame unge

Siv — Fæsted han stolt Ingelil saa ven en Dø — hun maatte end vor, de reem.

No. 204. A

Broder spurgte Søster ad — tide og mange, sin, de: vil du dig ei mand give sted — alt

sørger hun for Sjer, te, fix, re sin.

B

Broder talte til Es, ster sin — Mal, fred min Fru, e — Vil du in, tet

gite dig Eforell? Eforell ligger og lu, ver.

No. 206.

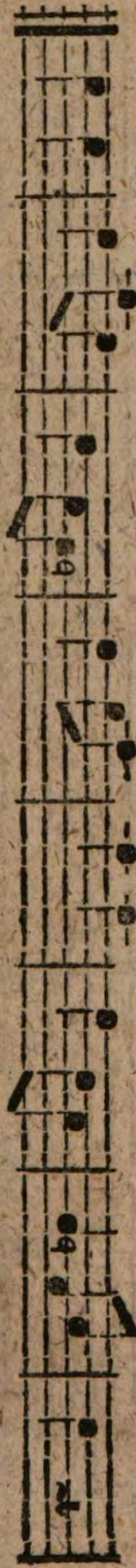
De ledingsmænd lag, des un, der Ø — der vi, ses Willien min, De

tratted om saa ven en Mrs. Sun lo, ver hannem sin Ero.

No. 207.

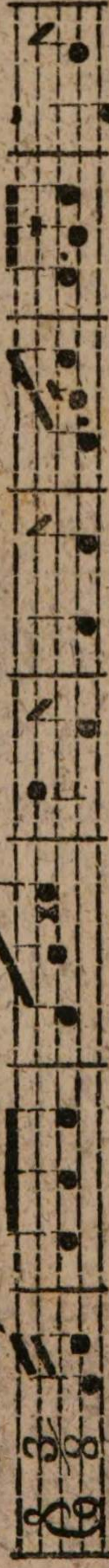

Carl Spidling han sidder paa Maaned, o — Min hjertelige Mose og min Sjaere

— — — — — taler han om en Benne, ind — mens han, nem vin, des Ef, vet

No. 209.

Herr Helmer Blaa rider sig i Mosens Lund, selv før, te han sin Sjog og

Spund, Eaa fri ri, der han i Ea, de, ten.

No. 219.

Liden Kisten! liden Kisten! trødi Dandsen med mig; for jeg ven, der mig om — En

Silke, særst saa giver jeg dig. For jeg tænkte, der var Ingen, skulde sjen, de mig.

No. 222. A

Kamund var sig en bedre Mand om han havde bedre Klæder.

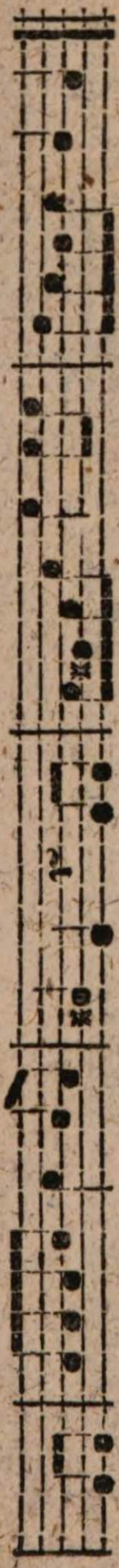

Dronningen gav hannem Klæder paa Stand, af Waagarne, Waft og Læ, der. Saadant

vil jeg ikke ha, sagde Ramund, saadant staer mig intet brav, sagde Ramund hiin Uaige.

B

C

D

E

F

Tillæg af Melodier,

No. 56.

mest til Viser, som ikke ere i Samlingen.

Danmark, dei lige Gang og Bænge, lufft med Bølgen blan, hvor de vaf re

vorne Drønge fan i Le, ding gaae. Modde Dudske, Slaver, Bønder, hvor man dem paa Tog hen

sen, der. En Ting mangler for den Na ve, Le, det er af La, - ve.

Eyv. 402. Vi hug, ge med Kaarde.

Ganne.

Evv No. 6. Det var Greve Nr. Sun: ce: lin.

Ridder O: ven han reed sig alt op- under D.

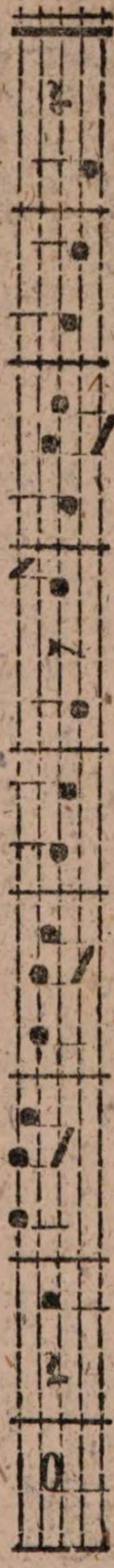

Den Gruet salde te ad - Ter: nen sin.

Der va: re to ede lige Kon: ge: born, de so vede hin, anden detes

Tro, san sagde de os ver i detes Ende hvor de skulde komme at bor.

Der rider en sijn Ridder at ja . ge en spind, fei . re . ste Dyr i Efo . ven

vandt; han fandt en sijn Jomfrue op un . der en Lind. Mid de . ren tab . te men Jomfru . en vandt .

Sverfongens Wise med Omqvad: For Tiden gjaeres mig lang — Eja, hvor Sorgen er tung.

Hertug Frydensborgs Wise.

Grennevolds Wise.

Der hode en Gruue sønden Sles • vig, hun hav • de en Datter hed • de liden

Med samme Melodie synges: Herr Adeltind vilde ride af Gaard, hans Rjerrest hun sukke og sørged saa saare. Lad Faren bortgange.

Walfred. Sinen Esen drager under.

Wjorn Staldneres Wife: Smettem Sønderborg og Als der blandes Wiin.

Stro Guncelins Wise.

Der boe, de en Sruue alt un, der en D.

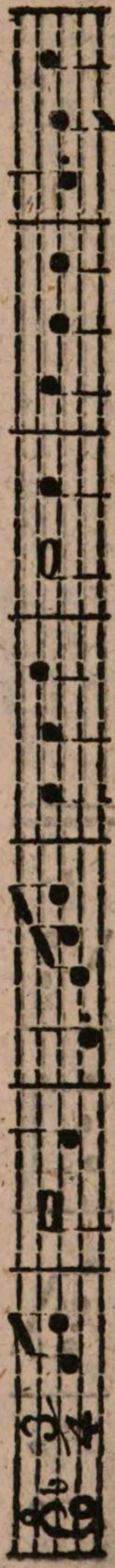

Herr Esberns Wife.

Du længes den Herre af Lan - det hjem til sin Sjærest.

Om Morgenens tidlig det nep . pe var Dag.

Rona Regners Bise.

Vi hugge med Saarde ic.

Jeg gif mig ud en Sommerdag at høre
 Fugle-sang som Hjer-te-monne

i de dy-be Da-le blandt de Nat-ter, ga-le,
 blandt de an-dre

Fugle svane som sa-le.

Strophe.

Min Fader vil mig gifte i Aar og ingen Sue har jeg paa, min Fader før til Sjøgeby, han

Fjører mig en Sue af ny med dir . se vir . se vis . te . ri.

Antistrophe.

Og Al du if . se Su . en af ny, so, so, gjorde jeg saa, hm, hm,

gjorde jeg saa; tral . la.

Stander op, stander op, / mine Sønnen søv, og giv E = ders Sa = der Vin! Jeg

min = des vel den Dag saa god, han var Aller = sjæresten sin.

Jeg gif mig op paa høie Bjerg, ned i den dy = be Dal, der saae jeg et Skib

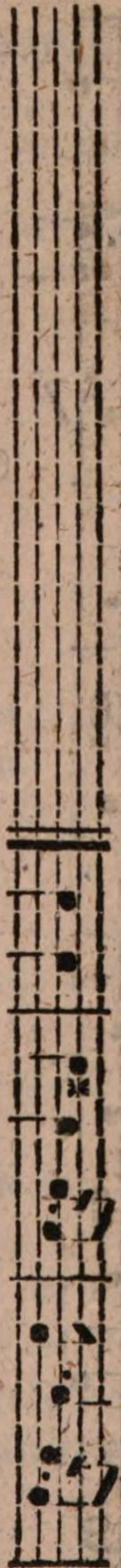
kom seilende hvor, i tre Øreter var.

Der hændte sig Jeph, ta den Gile, ads Mand.

Og ieg gif mig ved Eribo, lat, ved Eribo, lat den grøn ne.

LXXXVIII

First musical staff, treble clef, C-clef, 2/4 time signature. It contains a sequence of notes: C4, E4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. There are two asterisks above the first and fourth measures.

Second musical staff, bass clef, F-clef, 2/4 time signature. It contains a sequence of notes: C3, E3, G3, A3, B3, C4, B3, A3, G3, F3, E3, D3, C3. There are two asterisks above the first and fourth measures. A fermata is placed over the final note.

Ver es al . le naa . dig Sub.

Third musical staff, treble clef, C-clef, 2/4 time signature. It contains a sequence of notes: C4, E4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. There are two asterisks above the first and fourth measures.

Fourth musical staff, treble clef, C-clef, 2/4 time signature. It contains a sequence of notes: C4, E4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. There are two asterisks above the first and fourth measures.

X

W e s l u t n i n g.

Nu staaer det der, forfrisket paa ny med livlige
lysegrønne Blade, det ærværdige gamle Træ i
de danske Musers Lund, som Bedel plantede,
Syn vandede, og som nu har opnaaet en frodi-
gere og fyldigere Bært. Istedetfor saft- og marv-
løse ufrugtbare Grene ere friske og saftige blevne
indpodede, og Undertegnede haabe, at det vil be-
findes, at vi som Urtegaardsmænd har stræbt ef-
ter Gode at gjøre vor Pligt fyldest.

Med videre Udmaling af Eigheden mellem Vi-
sebogen og et Træ, kunde man tilføje, at dette
besidder den Egenkab, at man af dets Grene og
Blade kan danne sig et fuldstændigt og beskueligt
Begreb om det Folks Sæder og Tænkemaade,
Sprog og Cultur, hos hvem det fremspirede og

opvorte. Da dets Qvister og Skud ere af saa højst ulige en Alder, har man derved en Ledetraad til, igjennem en Række af adskillige Aarhundreder at lære at kjende Forsædrenes Udfærd og Daad baade ude og hjemme, i Krig og i Fred, til Hove og til Tinge, med eet Ord, i alle Livets Begivenheder og Forhold.

Sangene i Bogens 1ste Afdeling, de egentlige saakaldte Kjæmpeviser, skildre med de livagtigste Farver en Wandel og Færd, som høre til det mythiske Tidrum og Kjæmpelivets fulde Flor. Tætterne drive endnu deres Bæsen, og, for at kunne maale sig med dem, maa Heroerne heller ingen Hverdagskarle være. Alt Maal — anmærker Grimm i Fortalen til sin fortreffelige Oversættelse af disse vore Sange — som i Tænkemaade og Udfærd saa og i det Udvortes, i Gestalt og Raaben, er collossalsk. — Om disse Sanges Poësie erindrer han fremdeles, at den er raa, uden Glimmer, og af een Farve, men af en vældig Art. Uden Indledning og Forklaring bryder Fortællingen frem, og melder undertiden strax i første Strofe Udfaldet *), hvorpaa Alt opstilles enkelt og i store Masser; Heltene selv træde op, og deres Tale er, som Sværdslag der gives med stærk

*) S. Ex. i No. XIV.

Der var det Helled Haagen
Forlod sit unge Liv.

Arm, træffende og afgjørende. Poesien, endnu
 sig ikke sin Dybde bevidst, veed ikke hvorfor Tin-
 gene skee, men den veed, hvorledes de skee; des-
 aarsag har den Tintet at forklare, Tintet vidt og
 bredt at gjøre Rede for; ved blot at pege derhen,
 rammer den Maalet. Først da Haagen falder
 over de af Forræderi paa Huderne henstrøede Gr-
 ter, minder Grimhild ham om hans gjorte Løfte,
 at "det første han monne til Jorden falde, han
 vilde ret aldrig opstaae." Alt hvad der ligger i
 Midten og forbinder det Foregaaende med det Ef-
 terfølgende, er udeladt, Haandlingerne staae tæt
 ved hinanden, ligesom man af Bjerge blot belys-
 ser Toppene; og betragter man dette Haarde i
 Forening med dette Høje og tillige det dramatisk-
 fremragende i disse Sange, vil det neppe kunne
 ansees for aldeles upassende herved at tænke paa
 Aanden i den gamle Tragoedie. "Det lysted Orm
 Ungersvend Alt ud til Bjerget at gaae" hvor hans
 Fader laae begravet; nu fortælles strax ovenpaa,
 hvorlunde han staaer ved Graven, og slaaer saa
 stærk derpaa, at det revner i haarden Hald, og
 den Døde vækkes af sin Søvn, spørgende: Maa
 jeg ikke med Freden ligge Under sorten Jord?
 Men Sønnen vil have Sværdet Birting, ellers
 truer han med "at slaae den haarde Stenhalb
 Og Bjerget over ham bryde; saa skjød den Døde

da Birting op, og bød ham Hjaltet imod." Her
 spejler sig de gamle nordiske Sagaers hele Stor-
 hed og Bildhed i denne Sang. Denne Vælde hos
 de ældste Digtninger, der som en Sarpefos ned-
 styrter og henriver Fjeldstykker, lader sig ingen-
 lunde opveje og erstatte ved den yngre Tids M-
 de og udvortes Fuldkommenhed. — Desuden bry-
 der jo ofte igjennem dette ubændige Kjæmpelev-
 net en sm Tanke frem, som en Solstraale gjen-
 nem Fjeldklyfter. Hvor ædel er ikke Kongen der
 (i No. IX.) maa stride mod Biderik! Han veed,
 at han kommer til at ligge under, dog skal Ingen
 fige, eller hans Fæstemø spørge, at han ikke
 holdt stand. — Her forekommer ogsaa, som saa
 ofte i Sagaerne, at Livet opofres for at hævne
 Fader og Slægtninge; men ligger herved ikke en
 stærk Kjærlighed til Grund? — Rørende er det Sagn
 om Lovens Troskab fortalt. Han graver Kongen
 ud af Bjerget med sin Klod, bærer ham paa sin
 Ryg, og lagde, naar han sad stille, sit Hoved i
 hans Skjød. — I Fremstillingsmaaden er Meget
 der minder om Homer, ikke blot Simpelheden og
 den store Maalestof, da Heltene i Homer fjæm-
 pe, skrige og æde ligesaa stærk som her; men og-
 saa de faste poetiske Bendingers Stillestaaen, hvil-
 ket er saa naturligt da man for een Sag hver-
 ken havde eller skjottedede om at have mere end eet
 og det samme Udtryk, og ikke følte Savnet af Af-

verlingens moderne Pirren. Ligeledes ogsaa bestemte Billeders og Talemaaders Gjentagelse.

Hvad Bisebogens 3die Afdeling eller de historiske Sange angaaer, da viser sig hyppig i dem en sand poetisk Anskuelse. De afgive tillige et sikkert og uforvansket Begreb om, hvad der var hine Tiders almene Røst, og i dem yttres Folkesmeningen sig klarligen om offentlige Karakterer og Anliggender og hvad der ansaaes for Fædernelandets Tarv. Istedensfor at Middelalderens tarvelige Krøniker blot summariskvis berøre Hovedmomenterne af Statshistorien og fremstille en tør Benrad af Begivenheder, bliver derimod i Biserne Alt individualiseret og gjort anskueligt, Personerne handle for vore Dine paa Scenen, saa vi ligesom sidde tildoms ved Raadslutningerne i deres inderste Rønkamre, og følge dem Skridt for Skridt i de lagte Planers Udførelse. Langebek i danske Magazins 1ste Tome S. 243 erklærer ogsaa, "at de Heltesange og Kjæmpeviser, hvori vore Forfædre have befattet de mærkværdigste Ting og Bedrifter, som sig udi Landet i deres Tider haver tildraget, er en Part af de Hjelpemidler, hvoraf man maa betjene sig til at oplyse vor gamle Historie. Vel er det ikke sagt, at slige Biser indeholde i alle Ting de ubedrageligste Sandheder, da man tildeels maa give den poetiske Frihed noget efter, og tildeels forestille sig, at man

ligesaa vel i gamle Dage som i vore Tider kan have ladet sig forlede af urigtige Fortællinger; ikke desmindre, naar man med sund Fornuft vil drøfte og bruge de gamle Sange, og tillige holde dem imod andre de samme Tiders historiske Eftersretninger, skal man finde, at baade Historien og de fleste Omstændigheder have Rimelighed og Sandhed i sig." Saavidt Langebek.

Strax den allerførste Bise besynger et i sin Tid vigtigt Nationalanliggende, nemlig, hvorledes Tyre Dannebod "for at hegne om Danmarks Have, fik Ledet sat ilave." — En Række af Sange viser os, at Baldemar den 1stes huslige Liv ikke var saa heldigt, som Rigets Tilstand under ham var glimrende, og at Uenighed i Kongefamilien gik til de rædsomste Yderligheder. — En anden Bise-række stiller os Baldemar Sejers tvende saa ulige Giftermaal grandgivelig for Dine, og neppe kan noget Lands Litteratur fremvise en lifligere Skildring af Dyd og Dannedhed paa Tronen end Dronning Dagmar. Hvor ængstes ikke Læseren, naar Havfruen paa Tilie spaaer hendes Død, og naar hun ligger i Ribe syg! For ved Modsetning end ydermere at sætte hendes Karakter i det klareste Lys, skildres hendes Efterfølgerske med saa stærkt flammende Træk, at Resultatet bliver:

"Saa ilde hører Berngerds Rygte og Navn,

Saa lidet var hun paa menige Mand's Gavn."

Viserne om Marsk Stig besidde den højeste Grad af tragisk Interesse, og have derfor, som Bedel siger i Indledningen til dem, fra Arilds Tid været meget gjængse her udi Riget. At de ikke mangle historisk Værd, skjønnes deraf, at Suhm i sin Danmarks Histories iode Tome saa nøje har fulgt dem i Fortællingen om denne Begivenhed.

I Brev Alf af Tønsberg og John Rimaardson see vi et Gjenstik af hin fordums saa hæderlige Vikingsfærd, hvorom Talen saa hyppig er i de gamle Sagaer.

I Danmarks højeste Afmagt rejser sig med gammel nordisk Kraft den drabelige Helt, om hvem det saa saare karakteristisk heber, at han

— — — gjæstede sig en Kjerling;

Hun havde ikke uden to Leve,

Den ene gav hun Niels Ebbesøn,

For han slog den fullede Greve.

Længere ned i Tiden overvinder og fanger Dronning Margrete vel Kong Albert; men Hertugen giver ikke destomindre hel betænkelig sin Datter, som var bestemt til Dronning i Danmark, denne Formaning med paa Vejen:

"Stund Du ej efter Sverrigs Krone,

Uden Du den med Lempe kan faae."

Blandt Balladerne, med hvilket Almeensnavn man maaske beqvemmest kan omfatte det store Forraad af Viser som her leveres saavel i den 4de som i den 2den Afdeling, ere især mange af høj æsthetisk Værd og af saa sentimental og rørende pathetisk et Indhold, at ingen Tidsalder og intet Land har frembragt nyperligere end nogle af disse ere, som f. Ex. Signe og Habor, Ebbe Skammelsen, Ung Billum, Liden Engel, Stolt Signild, Axel Thordsen, Ung Medelvold, Hr. Ri-bolt, Hellelil og Hildebrand, Hr. Peder og Liden Kirsten, Skjøn Anna; og mange flere. — Dog! jeg vil igjen lade Grimm komme til orde; Ingen fører det saa godt som han. "Balladerne og Eventyrerne" — heder det i Fortalen til hans Oversættelse — "vil de fleste nok snarest holde sig til, ikke allene formedelst deres Mangfoldighed, men ogsaa fordi det er umuligt andet, end at jo det Slags Poesie maa have Punkter der berøre og interessere ethvert Gemyt. Alle Livets Farver ere her anbragte: Skjemt, Eystighed, Mod, Uppighed, tro Kjærlighed, Sorg, og haarde Lidelser. — — — I nogle af dem er de lyse varme nordiske Sommernætters Trylleri: Dronningen hører i sin Seng at der kvædes til Dands, og skynder sig med sine Gomsruer derhen; stolt Signild gaaer imod al Fraraadelse til Baagestue, og det bliver hendes Ulykke; Hr. Oluf er Tilstuer

ved Kæfongens Datters Dands, faaer i den Anledning et Slag paa Skuldrene, som bliver hans Bane. Hvor kan Noget uden Rørelse læse om Moderen, der i Graven hører sine Børn græde og beder sig Forlov af Vorherre at gaae hen for at trøste dem? eller hvorledes Guldborg ved sit ængstlige Udraab fejser sin Elskelige til Døden? eller at Habor heller vil lade sig dræbe end sonderrive Signilds Haar hvormed de har bunden ham? Hvad kan paa den anden Side være behageligere end Printsessens Tavlespil med Gangerpilden, der vinder hendes Ære og Tro? eller Hr. Jons Humor, som altid er forud for Hr. Lave? — I Eventyrerne er en hel Trylleverden aabnet for os. Hyppigen kommer det for, at en Moder, af Nød eller af Uvidenhed, sælger sit Barn til et Uhyre, som Dronningen her sit til en Ratteravn; eller og hvorledes en Broder søger efter sin Søster, som er bleven borte, og finder hende ved Havets Bund hos en vild Troldmand, der lugter en Christen og for hvis Rasenhed Søsteren beskytter ham. Her maa man tilsidst have Medlidenhed med Stakkels Rasmus, som uvidende selv bærer sin Kone op af Havet, og, da han siden ikke finder hende, af Sorg og Græmmelse springer i Flint.

Saa vel i de af Grimm her betegnede Ammeskuesfortællinger som utallige andre Steder i Biser

ligesaa vel i gamle Dage som i vore Tider kan have ladet sig forlede af urigtige Fortællinger; ikke desmindre, naar man med sund Fornuft vil drøfte og bruge de gamle Sange, og tillige holde dem imod andre de samme Tiders historiske Efterretninger, skal man finde, at baade Historien og de fleste Omstændigheder have Rimelighed og Sandhed i sig." Saavidt Langebek.

Strax den allerførste Bise besynger et i sin Tid vigtigt Nationalanliggende, nemlig, hvorledes Tyre Dannebod "for at hegne om Danmarks Have, fik Ledet sat ilave." — En Række af Sange viser os, at Baldemar den 1stes huslige Liv ikke var saa heldigt, som Rigets Tilstand under ham var glimrende, og at Uenighed i Kongefamilien gik til de rædsomste Yderligheder. — En anden Bise-række stiller os Baldemar Sejers tvende saa ulige Giftermaal grandgivelig for Dine, og neppe kan noget Lands Litteratur fremvise en lifligere Skildring af Dyd og Dannedhed paa Tronen end Dronning Dagmar. Hvor ængstes ikke Læseren, naar Havfruen paa Lilie spaaer hendes Død, og naar hun ligger i Ribe syg! For ved Modsetning end ydermere at sætte hendes Karakter i det klareste Lys, skildres hendes Efterfølgerske med saa stærkt flammende Træk, at Resultatet bliver:

"Saa ilde hører Berngerds Rygte og Navn,
Saa lidet var hun paa menige Mandes Gavn."

Viserne om Marck Stig besidde den højeste Grad af tragisk Interesse, og have derfor, som Bedel siger i Indledningen til dem, fra Arilds Tid været meget gjængse her udi Riget. At de ikke mangle historisk Værd, skjønnes deraf, at Suhm i sin Danmarks Histories iode Tome saa nøje har fulgt dem i Fortællingen om denne Begivenhed.

I Grev Alf af Tønsberg og John Rimaardsøn see vi et Gjenstik af hin fordums saa hæderlige Vikingsfærd, hvorom Talen saa hyppig er i de gamle Sagaer.

I Danmarks højeste Afmagt rejser sig med gammel nordisk Kraft den drabelige Helt, om hvem det saa saare karakteristisk heber, at han

— — — gjæstede sig en Kjerling;
Hun havde ikke uden to Løve,
Den ene gav hun Niels Ebbesøn,
For han slog den kullede Greve.

Længere ned i Tiden overvinder og fanger Dronning Margrete vel Kong Albert; men Hertugen giver ikke destomindre hel betænkelig sin Datter, som var bestemt til Dronning i Danmark, denne Formaning med paa Vejen:

"Stund Du ej efter Sverrigs Krone,
Uden Du den med Lempe kan faae."

Blandt Balladerne, med hvilket Almeensnavn man maaske beqvemmest kan omfatte det store Forraad af Viser som her leveres saavel i den 4de som i den 2den Afdeling, ere især mange af høj æsthetisk Værd og af saa sentimental og rørende pathetisk et Indhold, at ingen Tidsalder og intet Land har frembragt ypperligere end nogle af disse ere, som s. Ex. Signe og Habor, Ebbe Skammelsen, Ung Billum, Liden Engel, Stolt Signild, Urel Thordsen, Ung Medelvold, Hr. Riabolt, Hellelil og Hildebrand, Hr. Peder og Liden Kirsten, Skjøn Anna; og mange flere. — Dog! jeg vil igjen lade Grimm komme til orde; Ingen fører det saa godt som han. "Balladerne og Eventyrerne" — heder det i Fortalen til hans Oversættelse — "vil de fleste nok snarest holde sig til, ikke allene formedelst deres Mangfoldighed, men ogsaa fordi det er umuligt andet, end at jo det Slags Poesie maa have Punkter der berøre og interessere ethvert Gemyt. Alle Livets Farver ere her anbragte: Skjæmt, Eystighed, Mod, Yppighed, tro Kjærlighed, Sorg, og haarde Lidelser. — — — I nogle af dem er de lyse varme nordiske Sommernætters Trylleri: Dronningen hører i sin Seng at der kvædes til Dands, og skynder sig med sine Jomfruer derhen; stolt Signild gaaer imod al Fraraadelse til Baagestue, og det bliver hendes Ulykke; Hr. Oluf er Tilstuer

ved Elekongens Datters Dands, faaer i den Anledning et Slag paa Skuldrene, som bliver hans Bane. Hvor kan Noget uden Rørelse læse om Moderen, der i Graven hører sine Børn græde og beder sig Forlov af Vorherre at gaae hen for at trøste dem? eller hvorledes Guldborg ved sit ængstlige Udraab fejser sin Elskelige til Døden? eller at Habor heller vil lade sig dræbe end sonderrive Signilds Haar hvormed de har bunden ham? Hvad kan paa den anden Side være behageligere end Printsessens Tavlespil med Gangerspilten, der vinder hendes Ære og Tro? eller Hr. Sønns Humor, som altid er forud for Hr. Pave? — I Eventyrerne er en hel Trylleverden aabnet for os. Hyppigen kommer det for, at en Moder, af Nød eller af Uvidenhed, sælger sit Barn til et Uhyre, som Dronningen her sit til en Matteredavn; eller og hvorledes en Broder søger efter sin Søster, som er bleven borte, og finder hende ved Havets Bund hos en vild Troldmand, der lugter en Christen og for hvis Rasenhed Søsteren beskytter ham. Her maa man tilfidsst have Medlidenhed med Stakkels Rasmus, som uvidende selv bærer sin Kone op af Havet, og, da han siden ikke finder hende, af Sorg og Græmmelse springer i Flint.”

Saa vel i de af Grimm her betegnede Ammeskuesfortællinger som utallige andre Steder i Bises

bogen finder man Fortidens saa mangehaande Arter af Dvertro prægede med de skarpeste Træk. Det vrimler af Bjergemænd og Elvekoner, Havmænd og Havfruer, Trolde og Dverge, Nisser og Gjengangere, og hvad den hele øvrige Sværm af overnaturlige Væsener heder, som vore Forfædre fordum antog og som vor Almue tildels ogsaa endnu den Dag i Dag er har saa megen Frygt og Angst for. Den skandinaviske Dæmonologie og Magie blomstrer her i al sin Fylde, og ved disse Sanges Hjælp oplyses og fuldstændiggjøres hint System om Genier og Dæmoner, som Suhm fremsatte i Bogen om Odin, som Junge forefandt og saa mesterlig skildrede hos den nordsiellandske Almue *), og hvis første Udspring dels fra Østerlandene dels fra Græker og Romere, dels ogsaa fra Christendommens Indflydelse, samt fra Nordens ældste Beboeres egen raa Phantasie, meget udførlig er bleven udviklet i en egen Afhandling "on the fairies of popular superstition" p. 174 = 241 i 2det Volumen af de skotlandske Ballader og Romantser, som Walter Scott under Titel af *Minstrelsy of the Scottish Border* har udgivet i Edinburgh 1803. 3 Boll. 8vo.

*) See denne Forfatters ypperlige Verk: Den nordsiellandske Landalmues Karakter, Skikke, Meninger og Sprog. Kjøbh. 1798. 8.

Alderen angaaende som man kan tillægge disse
 se Sange, da lader den sig vel ikke bestemme for
 hver især; dog kan saa meget siges med Bished,
 at naar man undtager de fem Stykker af historisk
 Indhold, der blot ere tilføjede for ligesom at ud-
 fylde et Hul eller en Abning, eller fortsætte
 Rækken i den historiske Klasse, (nemlig No. LVI.
 LXXIII. CVIII. CIX. CX.) daterer al Resten sig
 fra den graa Alderdom. Dette vil vi have saale-
 des forstaaet, at vi sætte deres Affattelsestid i det
 seneste i de trende Aarhundreder, det 13de, 14de
 og 15de. Deres høje Alder ligger tydelig nok for
 Dagen i de mangfoldige Archaismen i Sproget,
 de hyppig forekommende og i de vedføjede Glos-
 sariet anmærkede Levninger af det islandiske eller
 Skandinaviens gamle Sprog, saadanne som man
 ikke kan opvise Mage til i Sprogets øvrige Min-
 desmærker, ikke engang i dem fra det 15de Aar-
 hundrede, og som altsaa pege hen til en højere
 Alder. Hertil kommer det Noestionen ogsaa for
 en Del aldeles afgjørende Argument, at man fin-
 der enkelte af dem langt tilbage i Tiden citeret
 som daværende ældgamle. Saaledes f. Ex. paa-
 beraabes Kane Johnsens Bise af den upsalske
 Professor Ericus Olai der florerte i Midten af det
 15de Aarhundrede *). Christen Pedersen, som

*) Ogsaa citeres denne Bise som meget gjængse, i

skrev i Begyndelsen af det 16de Aarhundrede, citerer i Fortalen til sin Olger Danstes Krønike, Bisen om Olger og Burman som gjængse hos menige Mand her i Riget. Bedel i sin Oversættelse af Saxo karakteriserer ogsaa Bisen om Signe og Habor som gammel og almen bekjendt.

Saa Meget om Bisernes Alder, et Thema, som man, i Anledning af deres nøje Sammenhæng med de gamle skotske Ballader, kan vente vil blive udførligen afhandlet af den for denne Gren af Litteraturen saa entusiastiske Robert Jamieson. Han har allerede i de 1806 i Edinburgh udgivne *Popular Ballads and Songs* 2det Bol. p. 87 o. følg. søgt at vise, at mange af de Folkesange som endnu høres i Skotland, datere sig saavel der som i Nord-Engelland lige fra den Tid Cimbrerne fik Fodfæste i Britannien. Ristnok har de, siger han, ofte skiftet deres Dragt, og modtaget særdeles Snit i deres Paaklædning efter de forskjellige Tidsaldere, de har gennemværet; men de generelle Stamina og Grundtrækene synes ikke at have undergaaet nogen væsentlig Forandring.

Fra samme Synspunkt betragter ogsaa Recensenten af *Des Knaben Wunderhorn* i Heidelberg. Jahrb. 1809. Philolog. I B. S. 229, de

Bogen om den papistiske Messe af Aar 1533, aftrykt i *Danske Magazin* II. 88.

tydske Almuesanges høje Alder, og viser at ved den igjennem en Række af Aarhundreder successive Paavirkning af Tidens Mand har de ikke tabt deres Identitet. Han tilføjer nu pag. 230 følgende Bemærkning, der ogsaa godt kan anvendes paa den danske Visesamling. "Fra umindelige Tider af ere de i Alles Munde, men faderløse og uden Navn veed de ikke at angive, hvo der først articulerte dem. Da de traadte frem, fandt menige Mand dem strax saa fuldkommen efter sin Smag, at hele Nationen adopterte dem og stod Fadder til dem. — Udentvil ere mange af disse Sange Djeblikkets Fostre, og frembragte af Uand, der hverken før eller siden har digtet Noget."

Det af Jamieson anmærkede Slægtsskab imellem skotske og danske Ballader har ikke undgaaet den skarpsindige Grimms Opmærksomhed. Denne Overensstemmelse lader sig, heder det i Fortællingen til hans Oversættelse p. XXX, let forklare af Historien, da Tyder og Angelsachser allerede i 5te Aarhundrede befolkede Engelland, senere hen, i det 9de Aarhundrede, hele Flokke af Normanner drog derover, og endelig danske Konger, saasom Knud den Store, beherskede Den. Lighed i Levemaade og jævnlig Dmgang imellem begge Nationerne behøves ikke engang at komme i Betragtning.

Denne Overeensstemmelse, som Jamieson og Grimm har vist imellem hele Sange, nemlig a) imellem Skjon Anna (No. CLXXVII) og Lady Jane hos Jamieson eller Lord Thomas and Fair Annie i *Scotts Border Minstrelsy*, b) imellem Stolt Ingeborg (No. CLXXXIV) og The Lady turned Serving - Man i Percys *Reliques* III. pag. 84. c) imellem Sven Bonved og den engelske Gadevise i Herders *Stimmen der Völker* S. 378 *), kan udvides til en Mængde enkelte Talemaader og Bendinger som forefindes eens i begge Nationers Ballader. Saaledes f. Ex. fortælles hos Jamieson II. pag. 179 om en Svigermoder der hindrer sin Svigerdatters Forløsning, ligesom her i No. XLIII og XLIV. Hos Jamieson I. pag. 29 heder det om Sweet Willie's første Kjærlighed, at hun har mere Guld paa Fingeren sin, end jeg min Livstid faaer, som her i No. CLVII. Ibid. pag. 71 testamenterer den Døende sin Syster sit Linned at vaske og stryge, som her i No. CXXXVI. Hos Percy i hans *Reliques* læses i Vol. III. p. 48

"He sett the swords poynt till his brest,
The pummil until a stone."

*) Hvortil kan lægges Ligheden imellem No. CCIV her og No. XXXIII i *Scottish Songs*. London 1794. Volume I. pag. 231.

og pag. 82 omtrent de samme Ord; hvilket er det i vore tragiske Biser saa hyppig forekommende

"Han satte Hjaltet mod en Sten,
Og Døden gjorde hans Hjerte Men."

Saaledes svarer Slutningen af vor No. CLIII (See Anmærkingen dertil p. 438) ganske tydelig til Bersene hos Percy l. cit. pag. 123

"Margaret was buryed in the lower chancel,
And William in the higher;
Out of her brest there sprang a rose,
And out of his a briar.

They grew till they grew unto the church-top,
And then they could grow no higher;
And there they tyed in a true lovers knot,
Which made all the people admire."

Naar Sir Patrick Spences Bise hos Jamieson I. p. 157 og hos Percy I. p. 79 begynder

"The king sits in Dumferling toun,
Sae merrily drinkin' the wine"

saa svarer det heller ikke ilde til Begyndelsen af vor No. CX.

"Kong Friderik sidder paa Roldinghus
Med Ridder' og Svende drikker han godt Mus."

Om den saa hyppig forekommende Talemaade "at smile under Skind" forsikrer Jamieson, I. p. 213, at i de gamle engelske Romantser findes tvende dertil svarende Udtryk, "unther weed" eller "unther kell." Selv de "høje Heste," hvorom handles i Anmærkningerne til 3die Dels 1ste

Afsnit p. 417, har man ogsaa i Britannien be-
 tjent sig af, da det heder hos Jamieson l. p. 118:

"Your Father rides on *high* horse back."

Vi ende disse Citationer af Jamieson med at an-
 føre, hvorledes han l. cit. p. 223 udlader sig om
 de ved vore gamle Viser saa mærkelige og for
 mesteparten uforklarlige Dmqvæd. "En stor Del
 af Balladerne i Rjæmpevisebogen saavel som ad-
 skillige af de skotske Folkesange have saadanne
 Dmqvæd, som slet ingen Sammenhæng har med
 Indholdet af de Stropher, som de ere hængte
 bagved. Dog kan man antage, at de baade i
 Mening og Melodie har passet til de Sange, som
 de oprindeligvis have hørt til."

Seed man end, ifølge hvad ovenfor er an-
 ført om vore Sanges høje Alder, Anonymitet, og
 uviste Herkomst, hverken om det oftest var Mun-
 ken i sin Celle, Ridderen paa sin Borg, eller
 Hirdmanden ved Hoffet, der besang Fortidens
 tappe Bedrifter, vedligeholdte Mindet om Sam-
 tidens mærkelige Hændelser, og standsede gamle
 Sagns Undergang ved at binde dem til Metrum
 og Rim og ved Melodier at lade dem lyde for
 den lyttende Kreds; saa kan det derimod ingen
 Tvil være om, at det er det smukke Rjøn vi især
 har at takke for Bevarelsen af disse herlige Qvæd.
 Beviset for denne Sætning ligger i den faktiske
 Omstændighed, at de allerfleste endnu tilovers

Værende haandskrevne Bisebøger ere affskrevne og sammensankede af Damer. De Manuscripter som i Anledning af denne ny Bearbejdelse af hine Midalderens kostbare lyriske Digte ere blevne raadspurgte, ere, i chronologisk Orden, især følgende:

- a) Den thottiske Coder i Quart No. 1510 paa det kongelige Bibliothek. Naar den oplukkes har den en Dannelselse som et Hjerte. Den er fra Midten af det 16de Aarhundrede. En Hr. Skovgaard har skrevet sit Navn deri Aar 1554, D. Broffenhus 1557, Johan Benstermand 1558. Paa det allerførste Blad staaer Aarstallet 1555. Den indeholder ialt 82 Biser, hvoraf de fleste ere Oversættelser af tydske moralske Sange og Elskovsquad, f. Ex. den bekjendte Bise:

Jeg veed, hvor en Svend han er,

Han haver en Frue udi Hjertet kjær o. s. v.

som her er affskreven baade under No. 48 og No. 61 men med Forandringer; begge har de Verset: "Den Vægter har op en Bise og quad" o. s. v. Det sidste Vers i No. 48 he-

der:

Harde jeg Nøglen til den Dag,

Jeg vilde hannem sænke i vildene Hav,

Saa det skulde nattes og aldrig dages meer,

De maatte være sammen, som havde hinanden i

Hjertet kjær.

- Af de i vor Samling optagne er her, blandt andre: Germund Bladensvend, Falqvor og Dronning Helvig, Salemand Tygesøn, Niels og stolten Adeluds, Carl Høfding o. f.
- b) Den Langebekke Codex i Qvart, som er begyndt at skrives i Kong Christian den 3dies Tid, og som er Hoved = Kilden til de Sandvigste Levninger af Middelalderens Digtekunst. Iblandt de mangfoldige Adelspersoner som have tegnet deres Navne deri, forekomme Karen Krabbe, Ingeborg Rosenfrank, Helvig Hardenberg, Anne Parsberg.
- c) Valentin Kenzels Bisebog i Qvart. Har tilhørt Bedels Svigerfader Joh. Svaningius, og er altsaa omtrent jævnaldrende med de tvende førstnævnte. Den indeholder 66 Biser, og har uidentvil Bedel afbenyttet den ved sin Udgave.
- d) Det forhen saakaldte danske Selskab, nu Selskabet for Fædrenelandets Historie, har blandt sine Manuscripter, under No. 91, en Bisebog i Qvart, som i sin Tid ligesom den næstforrige har tilhørt Svaningius, og til Selskabets Bogsamling er foræret af Gram. Den er omtalt i Fortalen til 2det Hæfte af Levningerne af Middelalderens Digtekunst, og er formodentlig ogsaa en af Kilderne til Bedels Udgave.

- e) Den thottiske defecte Codex No. 775 i Folio paa det kongelige Bibliothek er upaatvivlelig ogsaa fra det 16de Aarhundrede. Den har Aar 1647 tilhørt Tørgen Marsvin. Paa Bladet 189 staaer Aarstallet 1616 skrevet med en Haand som aabenbaare er meget yngre end selve Codex.
- f) Den Bisebog i Qvart af Aar 1591, som har tilhørt Anne Munk sal. Børge Trolles, og er bleven brugt ved Udfærdigelsen af 2det Hæfte af Levninger af Middelalderens Digtekonst.
- g) Den Langebekke Codex i Folio, som Sandvig brugde ved sine Levninger, og som efter hans Skjøn er ældre end det 17de Seculum.
- h) Anne Krabbes Bisebog. Om dette Manuscript, som vistnok ikke er original, men dog en omtrent samtidig Copie, gives i Schönaus Samling af danske lærde Fructimre S. 867 den Underretning, at det var i det Bernstorfske Bibliothek, og at det i den over samme Bogsamling 1752 trykte Auctionscatalog forekom under No. 163 i Qvart. Det tilhører nu Hr. Ordenshistoriographen Hr. Etatsraad Kall, og har endnu sit gamle Auctionsnummer 163. Saa lærd og antiquitetskyn

kynndig en Dame Anne Krabbe end var, saa ere dog de historiske Indledninger, hvormed hun har forsynet adskillige af Biserne, kun lidet bevendte, og maa næsten i Værd staae tilbage for Syvs, for ikke at tale om Bezels, da han dog stundom interesserer ved sine Naiviteter og sin trofskyldige Tone. Dette Manuscripts Alder er i Indledningen til den 43de Bise bestemt angivet, da der tales om Christen Skels Gaard, "som hans Søn Albert Skel nu haver, Aar 1610."

- i) Den Foliant paa det kongelige Bibliothek, som har Aarstallet 1610 og Anne Urups Navn af Bøgbinderen paatrykt paa Bindet. Dens Indhold er bleven drøftet ved Udgivelsen af Levningernes 2det Hæfte, i hvis Fortale den omtales. Den har i sin Tid været i W. J. Coynets Bibliothek.
- k) Codex Thott. i Quart No. 1512; har tilhørt Christentse Jul, som hun selv med egen Haand har attesteret foran, Aar 1615. Paa 3die Blad. staaer følgende Underretning: "Denne Bog hør Christentse Jul til med rette, og laante jeg Berthe Bind den den 13de Februar Aar 1617." Denne Christ. Jul roses for sin Værdom hos Schönau pag. 833, hvor man seer, at hun blev gift med Sorgen

Rosenkrands til Kjeldgaard og døde 1680,
78 Aar gammel.

- l) Sophie Sandbergs, Codex Thott. i Qvart
No. 1511, er defect baade for og bag. Paa
Bladet 182 staaer Aarstal 1622, som vistnok
er omtrent Haandskriftets Afscopieringstid.
- m) Den thottiske Qvart No. 1513 seer ud som
en Stambog, og Biserne ere skrevne paa
langs nedad Bladene. Paa den indvendige
Side af Bindet læses følgende: "Denne Bog
hør mig Wyffueke Bild sal. Erik Ranzovs
til med rette, og kjøbte jeg den i Kjøbenhavn
den næste Torsdag efter min Broders Hen-
rik Ranzovs Bryllup; og vil jeg have den
til en liden Bisebog til Lyst og Tidsfordriv.
Kjøbh. d. 30 Juni 1631." Den indeholder
kun faa af vore gamle Ballader og Romant-
ser, men desto flere af de usle kjedsommelige
tildels allegoriske for største Delen af Tydske
oversatte Compositioner fra 16de og 17de Aar-
hundrede om Elskovens Bængseler, om Klaf-
fer og Bagvaskelse, om falske Tunger, om
Troskabs Sjeldenhed, og flere saadanne lo-
ci communes behandlede uden al Smag og
Ynde. Pag. 200 og følg. have en af de
taaleligste af det Slags, nemlig den Aaret
1641 og siden flere Gange enkelt trykte og i
senere Tiders Bisebøger ofte affkrevne:

Min Lyft er ei at sidde i Buv,
 Og sørge mig til døde,
 og pag. 94 læses det Stykke, som under Op-
 skrift Semmelig Kjærlighed er indrykket i
 Levningerne I. No. 9, og som ogsaa staaer
 i Christentse Juls Bisebog. De sidste Ark
 i Bogen har Wiweke Bilde anvendt til Af-
 skrift af adskillige i hendes Tid paa Prent
 udfomne Biser og Sange, som f. Ex. Skaa-
 nings Sormaning til Poenitentse af 1644.
 Endnu fortjener at anføres, at her have
 tvende Digte i den norske Dialect, og begge
 ere tillige anførte oversatte i den danske
 Mundart. Den ene er det af Hallagers
 norske Glossarium bekjendte Ravnebryllup.
 Den danske Oversættelse begynder saaledes:

Langt øster udi Aragelund
 Der er saa vakker en By,
 Alle de Dyr i Berden er
 Samles derudi.
 Bjørnen han er nypperste Karl
 I Skoven *).

Den anden som er af mindre poetisk Bærd,
 er en Samtale imellem en Karl og en Pige,
 og begynder:

*) Denne Bise have ogsaa trykt paa svensk, og
 foresindes Exemplarer deraf saavel i den Zetter-
 stromste Samling i Upsala som hos Hr. Secre-
 tair Thomee i Stockholm.

Undfind han ginghier
 Med Brasier og Spangier
 Til Sigry sin!

"Du stat op Tapada,
 Kjom hekion paa Heda,
 Tra Dandsen met mej!"

i Oversættelsen:

En Ungsvend braviered
 Gik og spadsiered
 Til Pigen sin:

"Stat op skjon Pige,
 Kom hid til mig,
 Udi Dandsen trin!"

n og o) Efter Alderen følge tvende haandskrevne
 Biscbøger i Folio, som opbevares i det kon-
 gelige Bibliothek i Stockholm under Titel:
 Danske Kämpervisor. Den ene har det be-
 stemte Aarstal 1641 skreven foran den første
 Bise, og den anden kan omtrent være fra
 samme Tidspunkt. Ingen af dem har no-
 get Udmærkende eller Stykker som jo anden-
 steds fra ere bekjendte. I det ene af Manu-
 scripterne var en Variation af den endnu i
 Folkemunde gjængse Skildring af en Kan-
 tippe af en Bondekone, en ret Nille, som
 gjennede den Stakkels Bonde til at staae op
 ved Hanegal og besørge alle qvindelige Sys-
 ler som at malke Koen, give Smaasreaturet

Wede, at spinde o. s. v. Her fattes dog det
Omqvæd som den i Fyn synges med:

Gud naabe den fattige Bonde,
Naar Qvinderne de ere onde!

p) En Qvart med følgende Dystskrift:

Efterfølger nogle gamle nordsche (nordiske?) Viser, hvorudi er at see, at Elskov
haver ogsaa tvunget Jetter og Kjæmper i
de Dage, saaledes at en Part med herlig
Dyst-Tornering og andre ridderlige Spil
have bekommet og vundet mangen smuk
Jomfru og Mø, en anden Part ynkeligen
og hasteligen laf Elskov døet, eller og af
falske Tunger adskilte. D. 1ste Julii 1645.
Paa sidste Pagina læses: "1668 d. 2den Jan-
nuar blev denne Bog mig foræret af min go-
de Ven Karen Christensdatter."

Her findes blandt andet Axel Thordsens
Wise i 220 Vers; Hertugen udaf Skage, 96,
og Iver Lang og hans Søster 147 Vers.
Alle ere de paa Dansk, og ikke, som man af
Titelen skulde troe, paa Norsk.

q) Den thottiske Codex No. 1515 i Qvart inde-
holder 34 Viser, med Register over dem.
Den har tilhørt Kong Christian IVdes Dat-
ter ved Kirstine Munk, Christiane, med hvis
egen Haand foran paa den indvendige Side

af Bindet staaer skrevet: Tout le monde est
une farce et se gouverne par opinion.

Toutes choses changeant.
mais jamais non esperance.

Les charbons seront blanc
la neige, sera noire,
quand Filis n'auray plus
de place en ma memoire.

Neden under: Christiana neé Comtesse de
Slesvig et de Holstein. Au Camp devant Co-
penhagen le 24 Jun. 1660.

Dette Manuscript indeholder, blandt an-
det, Axel Thordsen, Signe og Habor, Iver
Lang og hans Søster, Else lille og Ribber
Hr. Nage, Hr. Nilaus og Hr. Tidemand,
Ribolt og Stolten Guldborg, Carl Høfding,
Ebbe Skammelsen, Skjøn Anna, Ung Bil-
liam og Svenden af Boldestev, og a. fl.
valgte med en ualmindelig Smag og Skjøn-
somhed. — No. 13 om den Tomfru som af
sin Stivmoder blev omskabt til en Lind, kun-
de vel have fortjent at være bleven aftrykt
med blandt vore andre Forvandlingsviser i
1ste Tome, især for efterfølgende Bers, hvori
Linden taler om Sommermændene som vilde
komme at hugge den om:

De hugge mig i en Sengestok;

Jeg lyder paa saa mangen hemmelig Snak.

De hugge mig til en Kirkedør,
Foruden vaad forinden tør.

De hugge mig til et Alterskrud,
Jeg skjuler saa mangen syndefuld Brud.

De hugge mig til en Kirkekam,
Jeg skjuler saa mangen syndefuld Mand.

r) Det thottiske Mst. No. 1516 i Qvart indeholder vel en stor Mængde Viser, men Samlingen er hel ny og udmærker sig ved ingen Ting.

s) En Qvart under No. 858 blandt de submiske Manuscripter paa det kongelige Bibliothek. Har 1670 tilhørt Frøken Anne Suel.

t) Folianten No. 776 blandt de thottiske. Har tilhørt Dorothea Thot Holgers Datter, hvis Navn med Aarstallet 1699 er paa trykt Bindet. Indeholder en hel Del Ondt og Godt mellem hinanden, mod Slutningen endogsaa en Vise i den fescenninske Smag, som man altsaa dengang ikke har holdt for uanstændig i en Dames Visebog. Den begynder:

Der blev et Bryllup paa Stjernholm gjort,
og er den som Wadskjær beskriver i de Ny Tidender om lærde Sager for 1740 No. II pag. 169. Den er forfattet Aar 1645, og dens Forfatter, Studenten Friderik Dsvald, blev desaar sag relegeret fra Academiet.

- u) No. 774 blandt de thottiske Folianter, som har Navnet Magdalena Sibylla Barnewitz skreven foran, synes omtrent at kunne være fra samme Tid som den næstforegaaende. Indeholder 164 Biser med en fuldstændig Indholdsliste.
- v) En Foliant tilhørende Universitetsbibliotheket, og didhen foræret af Magister Morten Keenberg 1734. Indeholder 145 Biser med alphabetisk Register. Her staaer ogsaa den oventalte plumpe Bise om Bryllupet paa Stjernholm (ikke Stenalt, som Wadskjær urigtig har.)

Paa Prent har man af de i disse Bisebøger opbevarede Romantser og Ballader nu 5 Samlinger:

Den 1ste og ældste er Anders Sørensen Belds af 1591.

Dernæst Mette Gjæs af 1657.

Den tredie, Peder Syvs af 1695.

Den fjerde, den Sandvig=Nyerupske af 1780=84.

Den femte, nærværende Abrahamson=Nyerup=Rahbekske af Karene 1812=14.

Bemeldte 5 Samlinger indeholde Alt hvad godt er i de nys opregnede 21 Manuscripter, og disse har altsaa nu blot den Værd, at man ved Hjælp

af dem vil kunne rette en og anden vrang Læsemaade i det Trykte.

Titelen paa Bedels Udgave er saaledes affattet:

Et Hundrede vduaalde danske Viser, om allehaande merckelige Krigsbedrift og anden seldsom Luentyr, som sig her udi Riget ved gamle Kemper, nasskundige Konger og ellers forneme Personer begiffuet haffuer, af Arilds Tid indtil denne nærværendis Dag. Prentet vdi Ribe paa Li-
libierget af Hans Brun Anno MDIXC eum gratia et privilegio.

Bogen, som er i lille Octavformat, og ikke pagineret, gaaer, foruden en Dedication paa 3 og en Fortale paa halvottende Blad, til S inclusive i andet Alphabet.

Da Dedicationen indeholder interessante Data til Udgavens Historie, og Autor i Fortalen paa en for hin Tid indlysende Maade viser dette hans kostelige Verks nationale Tendents, store Fornøjelighed, og afgjorte Gavnlighed, agte vi det ikke allene ikke upassende, at lade begge Dele her aftrykke; men hvad Fortalen angaaer, er det endog Pligt, da den er udeladt af alle de senere Udgaver, og der af den ældste Udgave, hvori

den allene staaer, nu neppe er tre Exemplaret tilbage *).

Dedicationen.

Stormægtigste Højbaarne Førstinde og
Frue, Frue Sophia, Danmarks
og Norges Dronning.

Det bliver nu paa denne nærværende Tid fem
Aar, allernaadigste Dronning, at Ederes Naade
de var paa Hveen, at besee hvis mærkelige og
nyttige Instrumenter, og andre adskillige Arbejder,
ærlige og velbyrdige Mand Enge Brahe
til Knudstrup der haver ladet forfærdige,
med usigelig stor Umage og Beføstning, til at
forfare Himmelenes, Planeternes og Stjerner-
nes Løb ic. hvis lige fast ikke af Verdens Bes-
gyndelse nogensteds er paa fundet eller gjort, det
nogen Mand læst haver eller veed af at sige. Og
der Ederes førstelige Naade haver saadant alt-
sammen flitteligen med stor Lyst og Forundring

*) Det Exemplar, som vi har for os, kjøbtes paa
den uldalske Auction, og bliver, ved dette Verks
Tilengdebringelse, skænket til Universitetsbiblio-
theket.

beseet, og maatte der endda, for Storm og Uvejr Skyld, fortøve indtil paa den tredie Dag, er der over Borde allehaandeviiis Tale og Snak sig begiven. Iblandt andet haver den gode Mand, Tynge Brahe, min gunstige Herre og gode gamle Ven, ogsaa rørt noget hos Eders Naade om min Person, som der da ogsaa uværdig var overværendes, at jeg havde vore danske Historier under Hænder, og end ogsaa beflittet mig at samle tilhobe i nogle Bøger mange gamle danske Viser, til hvilke Eders Naade lod sig formærke at have synderlig Lyst og Behagelighed at læse. Af denne Aarsag haver da Eders Naade strax begjæret at jeg vilde lade Eders førstelige Naade bekomme saadanne gamle Digte og Viser, som da gaves tilkjende at jeg skulde have en Del hos mig der paa Landet. Hvilken Eders førstelige Naades Begjering, jeg da (som tilbørligt) var overbudig paa det underdanigste at følge, dog derhos ydmygeligen bedendes, at Eders Naade vilde paa en kort Tid have Taal med mig, indtil saalænge jeg kunde udvælge nogle af de fornemste, og lade dem reenskrive og tilskikke Eders

førstelige Naade i Fremtiden; hvormed Eders
 Naade blev da tilfreds; og efterdi Tiden ha-
 ver herover forhalet sig, haver Eders første-
 lige Naades Hofmesterinde, ærlig, velbyrdig
 og gudsfrygtige Frue, Frue Beate Bilde, mig
 herom nogle Gange mundtligen og skriftligen
 paamindt, at jeg saadant mit Løfte vilde til-
 tænke at efterkomme. Men i hvorlunde det er
 tilgaaet, da er mit Forsæt aldeles imod min
 Villie og min Mening forhindret udi adskillige
 Maader. En Part at jeg for anden deslige
 vigtigere Arbeid og idelig Vandring er nødvnun-
 gen til at lade dette ligge: og en Part ogsaa at
 her udi Riget ringe Aarsag (desværre) haver be-
 givet sig, at omgaaes med Biser enten at læse
 eller sjunge udimidlertid. Nu er det ogsaa des
 imellem kommen saavidt, at jeg selv haver la-
 det indføre og forlægge et nyt Trykkeri her
 udi Ribe, eftersom jeg da paa Hveen berettede
 for Eders førstelige Naade at jeg havde i
 Sinde, og kongelig Majestæts milde og høj-
 lovlig Ihukommelse da og samme Tid med Vil-
 sagn bevilgede og privilegerede. Saa jeg ha-
 ver nu ingenlunde længer kundet hermed opholde

Eders Naade, Gud give ikkun at denne min
 ringe Tjeneste og Arbejd ellers maatte tælfes
 Eders førstelige Naade, og findes saadant at
 det kunde læses med Lyst og Mange til Nytte
 og Gavn. Hvilket jeg visseligen forseer mig til,
 efterdi saadanne gamle poetiske Digte have væ-
 ret udi Brug af første Begyndelse fast hos alle
 Nationer, og fører sine besynderlige mangfoldi-
 ge Gavn med sig, som herefter skal omtales.
 Saa at der og skulle findes Mange, som uden
 Tvivl skulle høiligen berømme, at Eders før-
 stelige Naade haver været Aarsag hertil, at
 Saadant er udgaaet paa Prent, og bliver nu den
 menige Mand meddelt. Hvilket er ogsaa i
 Sandhed en berømmelig Ting udi førstelige
 Personer, at de, iblandt anden stor Omhu, ville
 endogsaa tænke paa saadanne historiske Antiqui-
 teter. Hvoraf den navnkundige Keiser Caro-
 lus Magnus prises og loves, at ligervis som
 han tragtede efter at gjøre lovlige Manddoms-
 Gjerninger, saa lagde han og Flid paa, at ikke
 alleneste hans egen mandelige Bedrift kunde
 beskrives baade i Historier og herlige Sange og
 Viser, men var og en besynderlig Omhyggelig

hed for de gamle poetiske Digte, som vare lagte om hine fremfarne Kongers og Kjæmpers underlige og priselige Tdræt, at de kunde forvares antegnes og bruges almindelig, at hver Mand kunde vide deraf at sige og sjunge, saa at han selv haver ideligen øvet sig i saadanne Sange, at han kunde til Tidsfordriv sjunge og opregne dennem, saa det var Lyst at høre paa. Og lod derhos med uspart Bekostning opsøge saadanne Documenter, og havde gjerne dette Slags Folk hos sig, som vidste noget heraf at sige. Og var vel at ønske, at man havde noget mere deraf, end man haver, da maa vel stee vi Danske ikke end skulle staae nederst paa Bladet.

Hvorfor alle de, som danske Mænds Navn vel unde, bør at vide Eders førstelige Naade stor Lov og Tak, at de nu saa letteligen have bekommen denne Bog at læse, som maastee vel ikke skulde skeet saasnart, havde Eders Naade ikke været dertil des større Aarsag. Bes der herhos paa det allerydmngeligste, at Eders førstelige Naade vil ikke fortænke mig, at det

haver nogen Tid længe fordraget sig, førend jeg
 kunde komme til at overantvorde Eder denne
 lille Bog. Marsagen kan give sig, at jeg næst
 Guds Naades Hjelp kunde forære Eders før-
 stelige Naade med noget bedre i sin Tid. Den
 almægtigste gode Gud naadeligen spare Eders
 førstelige Naades Højmagtighed, med Eders
 Naades elskelige unge højbaarne Børn, besyn-
 derligen vor allernaadigste Herre Prinds og ud-
 valgte Konge, Kong Christian den IV. med
 alle førstelige Stammer, som det danske konge-
 lige Hus er forvandt: deslige de fromme og
 vise Herrer, kongelig Majestæts tilforordnede
 Regjerings- Raad, med Hans Naades menige
 Raad, og Rigets Adel, og alle andre Stater
 her udi Landet, at vi tilsammen, udi god Fred
 og Rolighed, kunde tjene den samme sande evi-
 ge og gode Gud, i al Gudelighed og Ærlighed.
 Skrevet udi Ribe den 16de Junii, paa hvilken
 Dag, syv Aar forleden, Eders Naades høj-
 baarne Søn, vor allernaadigste Herre og Prinds
 Christian IV. er hylidet paa Viborg Lands-
 Ting, fast ved denne samme Mars Tid, som
 Hans Naade nu ogsaa hylides til Dpslo udi Nor-

ge. Herren bevare ham med sine Engle paa alle hans Veje, og overgyde ham med en god Belsignelse, og sætte en Guld = Krone paa hans Hoved.! Herren sende ham sin Hjælp af Helligdommen, og give ham et langt Liv, altid og evindeligt! Amen. Anno 1591.

Eders forstelige Raades
 ydmyge og villige Tjener
 Anders Sørensen Bedel.

Fortale til Læseren.

Endog, gunstige Læser! at jeg udi næste Fortale haver given noksom tilkjende, hvad mig haver forarsaget til at lade denne Bog udgaae paa Prenten, og maatte vel dermed været undskyldet, saa tænker jeg vel dog, at, som det nu gaaer til i Verden, det vil ikke saa flit blive derved, at her jo ville komme Nogle frem, som ville paa os fornye deres Mynt; thi der er Intet (besynderligen nuomstunder) enten saa ret sagt eller saa vel gjort, at det jo ved Klaffertænder skamferes og vanrygtes. Hvilket og uidentvil vil os vederfares, at her vil lade sig høre og fornemme nogle urolige og avindsyge Mennesker, og sige, at man kunde lægge Tiden bedre an end fare med saadant Træverk,

Som dennem kan synes at have en ganske ringe Ting paa sig; ja Mogle beraabe sig paa, at saadanne gamle Digt en stor Part skal være saagodtsom idel Fabel, og komme en ringe Ting til Opbyggelse, endogsaa imod St. Povel's Formaning, som raader, at man skal tale med hverandre om Psalmer og Lovsang og aandelige Biser &c. Da, paa det at saadanne lifvorne Mennesker skulle ikke fattes Gjensvar, forarsages jeg at formelde Noget korteligen, om hvis Brug Nytte og Gavn saadanne gamle poetiske Digt give og medføre.

Det haver været en gammel og lovlig Sædvane, fast fra den første Tid at Menneskene efter Syndflo- den udspreddes om Verdenss Kreds, at naar sig haver begiven nogen besynderlig Aarsag enten til stor Glæde eller stor Sorg, da haver man derom lagt skjønne og artige Digt udi Vers og Rim efter den poetiske Art og Façon, som hvert Landskabs Tungemaal er medgivet; hvorpaa noksom findes Exempler fast hos alle Nationer, endogsaa hos Guds eget Folk, som vi herom læse baade i Moses Propheterne og Kongernes Bøger. Thi Moses selv sjunger med Israels Folk, og Folket med og efter ham, en herlig Triumphsang, der de ere udfriede af det ægyptiske Trældomshus og kommen igjennem det røde Hav paa det tørre Land, og den ugudelige Kong Pharao med sine er der omkommen. Saa gjør og Debora og Baruch udi Dommernes Bog, der Sissera den cananæiske Konges Hovedsmand er slagen og Folket er befriet af den Nød og

Rædsel, som de tilforn havde været udi en Tid lang. Saa læse vi og udi den første Samuels Bog, hvorledes at Qvinderne af alle Israels Stæder ginge ud imod David, der han var kommen igjen af den Philisters Slag, og de undfinge hannem og Kong Saul med Sang og Dands og allehaande Instrumenters Leg, og sagde: Saul slog Tusinde, men David ti Tusinde. Det samme hørdes ogsaa af Judith, der hun haver forrasket og dræbt Holofernes Kong Nabogodnosers Krigsoverste og befriet Bethulia Stad og det menige Israels Folk fra hans Grumheds Brede, saa at hver Mand derved sjunge og sprunge af ret idel Hjertens Fryd og Glæde.

Og endog at disse Sange og andre deres lige i den hellige Skrift, som vilde vorde for langt her at opregne allesammen, have fast en højere Gejst og Grund end vore gemene Digt, efterdi de ere den hellig Aands Indskud og forfattede Guds evige Lov; saa ere de dog derhos antegnede til historisk Amindelse, at alle Efterkommerne kunde vide at sige af saadanne Guds Velgjerninger og af de Personer, som Gud haver der til brugt.

Saadant have ogsaa hedenske Poeter mesteparten hos alle Landskab, efter deres Vis og Visdom, udi nogen Maade efterfulgt. Udi Besynderlighed forfare vi, at de Græker og Romere have vendt derpaa stor Arbejde og Flid, saa at deres Poeter have ladet efter sig mange store Bøger fulde af saadanne Digte og

Sange, hvilke, alligevel at de ikke ere i nogen Maa-
de at ligne med de hellige Lovsange (thi der er saa vidt
imellem som der er Skilsmis imellem Himmel og Jord,
som vort blev) saa have de dog, sin store Nytte og
Gavn paa den Tid og Sted som de skulle bruges.

Efter samme poetiske Skik have ogsaa andre bar-
bariske Folk (som man kalder dem der ikke have været
saa øvede udi Sprog og Konster som de Græker og La-
tiner) lagt, hver paa sit Tungemaal, deres Sange og
Viser om hvis mærkelige Krigsbedrift og anden selv-
som Eventyr sig begivet haver, baade af gamle Kjem-
per som man kalder, og Konger, og andre fornemme
Personer.

Og at vi nu Intet ville tale om andre Landskab,
men allene om dem som danske og gothiske Sprog ha-
ve brugt, og de Nationer som derunder begribes, vid-
ne alle deres Historiekrivere, at de have havt deres
Poeter, som deres gamle Bedrifter have beskrevet paa
deres poetiske Art og Maneer. Her horer nu hid den
wormske Lystgaard og de gamle Mestersange som man
dem kalder, og andre saadanne smukke fordums Digte.
Der skrives herom, at Carolus Magnus skulde have
stor Lyst til saadant Poëteri, at han en stor Part af
dem haver vidst uden Bogen at sjunge og opregne,
og selv ogsaa øvet sig udi allehaande saadanne Digte,
som han og ellers gjorde synderlig Glid paa sit fædre-
ne Sprog, og havde forhænder, som menes, at ville
selv skrive en tydsk Grammaticam, og man endnu bru-

ger de Navne, som han haver paafundet og givet baade Vejr og Maaneder om Aaret.

Hvad som vore egne danske Historier er anrørendes, bekjender Saxo udi Fortalen paa sin Kronike, at han ogsaa haver havt Hjelp af saadanne gamle Sange, at gaae efter udi sine Historier, som vi det see, hvorledes han dem allevegne fremdrager, og nævner baade Stærkødder og de Andre som baade have været duelige Krigsmænd til Haanden og kunstige Poeter til deres Sang. Udi St. Knuds Hertugs Historie nævner han Grimilds Vise, som skulde være sjungen den fromme Herre til Advarsel om hans Frenedes Forræderi, som han havde isinde imod ham. Hvilket og ydermere kan forfares af denne vor liden Visebog, hvad vore gamle Forfædres Tdræt haver været i dette Stykke.

Saa have og ikke end de gamle norske Skjaldre vendt ringere Flid derpaa, som det noksom forfares af deres Kroniker, udi hvilke fast paa hvert Blad, undertiden to eller tre Gange tillige, indføres Bevisning af deres Sange og Digte, hvorom paa en belejliger Sted skal videre til sin Nødtørst omtales. Bille nu korteligen, efterat vi have talet om disse gamle poetiske Digte deres Brug, ogsaa give tilkjende, hvad Nytte og Gavn de føre med sig, som tilforn blev talet.

Det som almindeligen siges om alle Poeter udi dette latinske Vers: aut prodesse volunt aut delectare poëta, d. e. alle poetiske Digte ere i den Me-

ning gjorde, at man enten skal have Lyst eller Gavn deraf, det samme skal ogsaa forstaaes om vore danske Viser og Poëteri. Thi hvad kan give en ærligere eller sømmeligere Tidkort end saadanne smukke Viser, som ere baade saa artigen sammensatte, og indeholde saa seldsomme Eventyrsstykker? Naar man dem ikkun læser, da drage de med Magt et Menneskes Tanker fra al anden Ulyst og Melankoli. At jeg nu Intet vil tale om den subtilige og søde Melodi, som de sjunges med, af dem som vide Tonen til dennem, hvilket i sig selv fryder et Menneskes Hjerte, naar de ellers qvædes med en ren Qvindestemme, eller stærk Karle-røst; Iaa at dersom Nogen er glad, da forsøge de hans Glædsfab udi ærlige Gjæstebud og Samqvem. Er og Nogen paa sin Vandring til lands eller vands, og hannem langledes paa sin Rejse, da kan denne lille Bog være hannem til Vejforter udi Bognen og Skibet. Dersom han er tilfods, haver han her en comitem facundum pro vehiculo, som man plejer at siige, en samtalende Staldbroder istedenfor en Bogn. Er ogsaa Nogen paa sin Sotteseng eller behaftet udi Fængsel eller bestædt udi andre sørgelige Vilkaar, da kunne disse lystige og adskillige poetiske Digte formindske hannem sin Omhu og fordrive den skadelige Melankoli af Hovedet, som ellers kaldes halneum diaboli, og indæder sig udi Menneskens Hjerte og det fortærer som Rust gjør ved Staal. Dog vi vel vide, den eneste og ypperste Hovedtrøst staaer udi Guds Ord og Vor Her-

re Jesu Christo allene. Thi her siges Intet i den Mening, at man vil rykke enten af Hjertet eller af Hænderne paa Nogen den hellige Skrifts Trøst, uden hvilken der findes ingen grundelig Lyst Trøst eller sand Læskning i noget Menneskes Sorg i nogen Maade.

Fremdeles saa læses og sjunges disse vore danske poetiske Digte ikke alleneste for Lyst eller Tidsfordriv, men føre derhos og sin besynderlige Nytte og Gavn; hvilken sees og findes udi disse fornemme efterfølgende 4 Stykker.

I) Først, at de indeholde og forvare i sig gammel historisk Bedrift, som udi fordum Tid skeet er, hvilket maavelsee ellers letteligen skulde gaaet af Mandens minde og været lang Tid siden skreven i Glemmebogen, saa at Ingen skulde vidst noget synderligt af en Del som de foregive. Thi jeg agter vist, at førend det er vorden noget almindeligt med fri Konster og Historier at skrive udi visse Bøger, da haver man havt en føje Ting at rette sig efter herudi, uden hvis gammel Mandes Sagn kunde været Mand fra Mand, og saa hvad de Gamle have sjunget herom for de Unge, og saa fremdeles den ene efter den anden saagodt som faaet hverandre udi Hænderne af saadanne Monumenter. Derfor have baade Kongerne selv og Landshøfdingerne været saa omhyggelige at lade forfatte deres mandbommelige Bedrift af hine gamle Skjaldrer (som de kaldes paa gammel dansk eller norsk Maal) paa det at Efterkommerne kunde forfare, hureledes med Alting var til-

gaaet udi Sandhed, og vide, at der have været Folk
 til for dem. Som vi det see mangesteds udi vor dan-
 ske Krønike, endogsaa af Kong Frode Fredegodes Hi-
 storie, at Hjarne Ekjald allene for er tagen til
 Konge efter hans Afgang, fordi han fik Lykke til at
 gjøre det skønneste Digt og Gravskrift om ham. Saa
 det lader sig ansee heraf, saavel som andre flere Steder
 i Krøniken, at saadanne gamle Ekjaldrer og Alruner,
 som de kaldes, have været noget mere end den gemene
 Mand, baade for deres Kloghed og saa for andre de-
 res manddommelige Dyrer og medfølgende Skikkelig-
 hed. Hvorpa vi og læse et herligt Exempel udi den
 norske Krønike udi St. Olufs Historie, at der han
 var kommen til Stiklestad, der som han skulde gjøre
 Dræbning mod sine Fiender, formaner han sine bedste
 Mænd efter Krigsbrug, og iblandt andet vender han
 sin Tale til sine kloge Ekjaldrer, han haver hos sig,
 Thormod, Gisser, Gudbrand, Hofgod og Thorfin, og
 befaler dennem, at de skulde holde sig noget af til en
 Side, og give grandgiveligen Agt paa, hureledes Sla-
 get gaaer af, paa det de kunde siden desbedre fatte i
 deres Digt den Del de havde med egne Dine seet, og gi-
 ve det fra sig, at det kan blive bekjendt iblandt alle
 Mand og staae til evig Umindelse. Hvilket og skete,
 besynderlig af Thormod. Efterat han haver som en
 trofast Helt været med sin Herre udi Krigen og der
 faaet sit Banesaar, da vender han om til Stiklestad
 og strax lægger en skøn Digt om denne Slagtning,

førend at han lader Straalen rykke ud af Bryftet paa sig, og dør saa hen udi denne sin cygnæa cantione. Hvoraf mærkes, at saadanne Poeter have været et modigt Folk og ganske vel øvede og færdige paa deres Sag, til at rune og digte med stor Behændighed.

2) For det andet gives her adskillige Exempler fore, udi drabelige og mærkelige Personer, baade paa Dyds og Fromheds Bedrift, saavel som paa Udyds og Dandskabs Idræt, Andre til Advarsel og Estersyn, at elske og følge det Gode, og hade og slye det Onde som gierne plejer at tage en ulykkelig Ende paa det sidste. Thi den som Fred og Rolighed søger, den vederfares det samme; men den som tager om Sværdet, han omkommer ogsaa almindeligen derunder. Troskab værner sin Herre vel; Utro og Falsk slaaer sin egen Herre paa Hals. Ukyssheds lystige Synd hun snart for-gaaer, men Straf og Pinen vil vare. Hvo Gud og gode Raad foragter, han falder i Fristelse og Fare, og derudi forsætter undertiden Sjælen med Legemet. Styrke og Manddom er Intet at driste paa, thi ofte falde Kjemper sejerløse. Af Rov og Ran trives No-gen neppeligen lang Tid; thi hvad man med Synden faaer, det med Sorg og Skam bortgaaer. Som deslige flere utallige Stykker findes Exempel paa udi disse vore danske Biser, hvo ellers haver Lyst til at tage sig Saadant til Undervisning.

3) Den tredie Nytte og Gavn, som disse gamle danske Digte give, er, at man kan heraf smukt for-

mærke, hvad Skik og Sæder der have været hos de gamle Forfædre med deres adskillige Dyder, Hjertelag, Sind, Tale, Mod, Krigsbrug, Vaaben, Husfæd, Klædedragt, Spisning, Giftermaal, Optugtelse, Begravelse, og andet saadant mere. Besynderlig mærkes, at de have været trofaste i Ord og Gjerning, saa at det haver været ikkun Nej og Ja med hvad som de lovede hverandre. Skadde Nogen paa en Anden Noget, da sagde han hannem det offentlig til under Dje-
ne, foer ikke med Hykkeli og machiavelliske Finants, som letfærdige Folk nu, desværre, endogsaa hos os paa denne Dag omgaaes med. Undersaatter elskede deres Herre og Konning, satte Guds og Liv op med dennem naar dennem trængde; Kongerne derimod elskede deres Undersaatter, haandhævede dem imod Bold og Uret, og omginges saa med hverandre i al Venlighed. Dette sees almindeligen af vore Historier, og Gud være lovet, her er endnu Intet at klage i denne Maade iblandt os Danske, at Danmarks Indbyggere tjene og mene jo deres Herre og Konning paa det tro-
ligste, og Dyrigheden igjen paa sin Side holder hver Mand ved Lov og Ret over alt Riget, saa Ingen kan i den Maade have sig at beklage til Ubillighed.

4) For det fjerde; dersom ingen anden Aarsag var til at læse disse gamle poetiske Digte, var denne ene noksom, for Sprogets Skyld; d. e. for de herlige gamle danske Gloser og Ord, for hint skjønne Sprog og runde Tale, og for den artige Composits og Digt

i sig selv; hvilket altsammen findes udi disse gamle Biser paa den bedste Maneer. Vil Noget det forsøge, han tage sig et af de ny Digte, som nu omstunder gjøres, og ligne med et andet af disse fordums Digte, da skal man udi Sandhed forfare, at det er ligesom Dag fra Nat, som man plejer at sige. Nu staaer og ingenandensteds til at finde saadanne danske Ord, Sprog, og artige Digt, undtagen hvis gamle Ord man kan have af vore danske Lovbøger og nogle faa gamle Skrifter, som ikke ret mange findes her udi Riket; saa at, dersom vi skulle engang tilverk med vor danske Grammatica, da vil den fornemste Del tages heraf, besynderlig hvad som vor danske Profodia og Poetica bliver anrørendes.

Dette maa saaledes paa det korteste være sagt herom; nu ville vi og svare dennem et Ord eller to, som kaste os fore, at her indføres undertiden Meget i disse Digte, som Fabel er og synes fast aldeles utroligt og umueligt at være skeet saaledes som det foregives. Hvilket vi og ingenlunde benægte, og bekjende selv, at her findes Meget iblandt, som aldeles utroligt er, ja og aldrig sig saaledes begivet haver som det ellers fortælles; og det give vi ikke heller anderledes ud end for det samme som det er. Som vel og hver Dem vitterligt er, som noget udi de græfiske og latinske Poeter er belæst, at der holdes den Skik, endogsaa hos de fornemmeste, at de blande Fabel og allehaande seldsom Eventyrs = Tilfald med sande Sagn, saa at

det ene kan ikke vel skilles eller skjæres fra det andet, med mindre Vilkaar at man vil fornykke ja aldeles vanskabe og forderve den ganske poetiske Digt i sig selv.

Denne poetiske Art og Frihed haver været fra saa mange tusende Aar, saa den staaer nu ikke leffteligen til at aflægge eller forbyde. Ja saadanne Bøger maa man alt fornøden have med udi Skolerne, at læse baa- de for Unge og Fremvorne. Hvorfor skulde da og ikke det samme tilstedes vore danske Poeter paa deres Tun- gemaal? efterdi Ingen nødes til at troe den Del som utrolig er, eller at tage mere heraf end hannem selv lystet og godt gjør. Saa er det og ikke heller sagt, at man skal enten sjunge eller i anden Maade bruge disse Viser til Forargelse, eller i den Tid og Sted, at man kunde derover forsømme Guds hellige Ord, eller lade sig nogen Lyst, Trøst eller Glæde væte kjærere end den Glæde og Trøst af Guds Ord og den hellige Skrifts Lovsang; hvilket er uidentvil den hellige Apostels St. Pave's Mening, at han vil, at alle Christne skulle ha- ve grundet deres eneste Haab, Glæde og Fryd udi Guds Ord og sjunge derom aandelige Davids Psalmer og andre deslige Lovsange; vil have forbuden alle slem løssagtig, unyttig Snak og Sqvalder, iblant hvilke regnes ogsaa hine ukyske, utugtige, forargelige Bole- viser og uærlige Kjændedigte, som ere tvertimod al Gudelighed og Ærlighed. Som vi det og dagligen forfare, desværre, hureledes at mange letfærdige Men- nesker ikke alleneste skarns løse vederstyggelige Digte,

men ogsaa anden Tdræt findes at forlyste sig i den Del som langt værre er end disse gamle Viser, og kunde bedre anlægge Tiden med Læsning udi hine skjønne historiske og poetiske Bøger. Thi saadant fører end nogen politisk Gavn og Fordel med sig, som tilforn blev omtalet, idensted der følger ikkun idel Forargelse og Guds store Fortørnelse hos dem som søle sig i Drukkenhed, og hænge ideligen uden Afsladelse i deres frivagtige Bartavel og Kortenspil og anden saadan uberømmelig Tdræt og Tidfort; hvormed de ikkun søge en liden skiden Baade og Binding, og derover forsømme deres Kald og rette Bestilling, som dem uden Forsømmelse burde at forrette til Guds Ære og Menighedens Bedste.

Dette maa nu Enhver og Alle hos sig selv overveje, og hvo dette gjører, forhaabes mig, at han ikke enten selv saa letteligen laster dette vort Forsæt, eller give Andre deres bagvaskende Klafferi Rum hos sig; besynderlig efterdi saadanne Sange og Viser have langt for vor Tid været brugte, og ville dog ikke aflægges, omendskjønt denne lille Bog var aldrig udgaaen paa Prent. Thi ligervis som vi have funden dem for os, saa levere vi dem fra os igjen. Men er her noget rettet og forbedret enten paa Rimene eller i andre Maader med den ringe Fortegnelse som er lagt til hver Vise, det kan være en føje Ting, og Meningen er dog bleven den som var tilforn. Forseer mig og til, at Ingen tager Noget i anden Mening, end som den sæd-

vanlige poetiske Frihed fører med sig, at man af Arilds
 Tid haver saa dristeligen lagt Biser, naar enten Krig
 eller Fejde haver været forhaanden, eller anden seldsom
 Forandring sig begivet haver i Land og Riger. Og
 dersom end Nogen vilde kives herom, enten tage sig
 selv Noget til, eller det udlægge om Andre, saa ere
 dog Biser ikkun Biser og blive Biser hvad man gjør
 af dem; de ere hverken skrevne Love eller affagte beseg-
 lede Domme, som enten løse eller binde noget synder-
 ligt det store drabelige Sager gjelder paa, men ere me-
 steparten Tidfortsdigt, at Hver maa tage deraf det
 hannem befalder, uden hvis ellers findes at have en
 anden Grund paa andre Steder. Og hvis som hol-
 des for historiske Digte, de ere fast stykkede Historier,
 som ikke ere fuldkommelingen beskrevne med alle Om-
 stændigheder, som det sig burde; thi Poëten tager ik-
 kun af den hele Historie det Besynderligste som han-
 nem vilder og tjener til sit Forsæt. Dette danner han
 efter sin poetiske Art og Frihed, og lader saa Hver
 domme derom og tage deraf hvad hannem lyster. Det-
 te finder sig saa at være i Sandhed, og jeg forseer mig
 vist til, at der skulle findes mange uvildige Dommere,
 som dette skulle agte, og fordagtinge os, at vi saale-
 des have fordristet os til, som den vise Poet siger:
Iudere par impar, eqvitare in arundine longa;
 som der skrives om den navnkundige Konning Agesi-
 laus, at han saadan Leg haver, endogsaa i sin Alder-
 dom, brugt med sine smaa Børn, og hannem er dog

holden Alting til Bedste. Vil derfor herom Intet videre røre paa denne Tid, men tale ifkun et Ord eller to om Aarsagen, hvorfor at denne Bog er delt udi disse tre Parter.

Paa det at man med desmindre Langsommelighed og des større Lyst kunde bruge denne Bisebog, er den, efter de Personers Lejlighed, om hvilke Biserne ere lagte, skift i 3 Parter. Først sættes her hine gamle Kjæmpeviser om de fordums Kjæmpers Idræt og manddommelige Bedrifter, som lang Tid, fast for al Mandminde, ere beskrevne. Dernæst komme de Biser i anden Part, som ere gjorte om Kongernes og Dronningernes Historier, besynderlig hvad som vore egne danske mest er anrørendes og kommer ved. Udi den tredie Part er indført nogle Digte om Adelspersoner og andre fornemme Folk, hvis Lejlighed sig om dem nem her udi Riget begivet haver. Saa findes og udi alle disse tre Parter det ene Slags om det andet; dog ere de gamle Kjæmpeviser mestedelen blandede med Fabel og utrolige Eventyrshandel, som det og i sin Sted her efter skal paaminde. Men hvis som findes i den anden Part, besynderligen om vore danske Konger, det rimer sig mest med Sandhed. Og maa vi vel bekjende, at vi ikke have her alle danske historiske Biser, men fejle endnu nogle, dog ikke ret mange. Thi hvad som Egtestabs- eller Elskovs-Biser, som man kalder dem, er anrørendes, dem have vi paa den

ne Tid ladet bestemme for sig selv: om det ellers er i deres Skjebne, at de maa engang komme til Dags Lyset. Lade nu derfor Alting herved beroe, befalendes enhver from christen Læser den almægtigste Gud udi Bødd og Beskjærmelse; han være hos os alle med sin Aand og Naade i al Ewigbed! Amen.

Anders Vedel.

Denne Bedelske Bisebog blev eftertrykt i Kjøbenhavn 3 Gange, nemlig i Aarene 1632, 1643, 1671, og eengang i Christiania. Denne norske Udgave fortjener noget nøjere at beskrives. Titelen er, som Bedels:

Et Hundrede udvalde danske Viser, om allehaande merckelige Krigsbedrift oc anden selvson Lventyr o. s. v. indtil "Dag" aldeles overeenstemmende med Udgaven fra Liliebjerget. Derpaa følger, efter en Bogtrykkerstok: oc nu paa nyt igien oplagt. Christiania. Prentet hos Mickel Thomæson. Paa Hans Hoff's Bogh. Beskaastning, oc findes hos hannem tilkjøbs. Aar 1664. (8vo).

Udgaven er ikke pagineret men gaaer i Signatur indtil N n 5 (altsaa 35 Ark og 5 Blade.)

Her er hverken Dedicationen til Dronning Sophia, ej heller Fortalen. Ligeledes har man forbigaaet de to smaa latinske Moraler, som Be-

del har strax efter Fortalen paa Bladene A. og A 2.

Derimod begyndes i denne Udgave, ligestrax paa den omvendte Side af Titelbladet, med det som Bedel har folio A. 2 verso. Den første Part af denne Visebog:

Første Part af denne Visebog indeholder gamle Kjempeviser, hvad deres Kamp, Fect og anden Idræt været haver o. s. v. o s. v. o. s. v. thi nu følger den Bedels Udgave forfode lige indtil Morten Borups latinske Vise "Clericali et regali turba gaude Haunia" inclusive. Naar den er endt (folio K k 6.) saa istedenfor at Udgaven paa Liliebjerget strax derpaa har Register over Viserne, saa følger i den norske Udgave

- a) En smuck Vise om en skallet Munk, som kom i Kamp med tolf Kemper, oc formedelst sin Kølles Hielp oc Bistand offuer vant dennem. De kan sjunges som den Vise: Svend Felding han sidder ic. eller som den: Narle om Morgenens i Rosens Lund.

(er 28 Stropher, og fylder 5 Sider.)

- b) Appendix. En kort historiske Beretning om de gamle danske Kongers oc Kempers Tids Regimente og Afgang; af vor danske Historier uddragen og colligeret, Nar efter Christi Sødsel 1643. (4 Sider.)

c) En meget deylig oc saare skjøn historisk Vi-
se om Axel Tordson oc Valborrig Immers-
Daatter, udi hvilken Lyckens Ustadighed
er retteligen at see oc kjende. De kan sjun-
gis under den Melodie som Enhver selff bedst
veed oc dennem got siunis.

(gaaer fra L I 3 og til An 1) Dernæst Re-
gisteret over Biserne, som fylder 2 Blade.

Correcturen er besørget med en yderlig Grad
af Skjodesløshed, saa at Udgaven har temmelig
mange Trykfejl; som f. Ex. i den anden Vise om
S. Oluf heder det her i det 6 Vers "Jedten han
stæcker ud" istedenfor stalker.

Guldbrands Dal i Indledningen til den
første Vise om S. Oluf, istedenfor Gudbrands
Dal, som Bedel har, er vel ikke just saa lige en
Trykfejl. I Visen om Dronning Berngerd i 4de
Vers heder det her: "formaar han Bud oc Søn
Hest at søde" istedenfor: formaar han Bondeson
o. s. v. I den 22de Vise i anden Part staaer der
i det 35 Vers: "Denne Fred skulle I ret aldrig
fortyffe," for: denne Serd.

Saa store end de Fortjenester ere, som den
hyperlige Dannemand Bedel har erhvervet sig af
Fædrenelandet og Litteraturen ved Udgivelsen af
denne "De hundred Bisers Bog" som den af Al-
muen kaldes, ere de dog ikke de eneste af det
Slags. Unægtelig har han ogsaa Krav paa Ef-

terverdens Taknemmelighed for den anden, anonymisk udgivne, Collection af gamle Sange.

Vi sigte her til det høist sjeldne, og ikke mere end een Gang oplagte, Skrift:

Den 1 Part. Tragica eller gamle danske historiske Elskoffs Viser, som ere lagde om saadan Kjerlighedsøvelse, som have taget en tragiske eller sørgelig Ende. Prentet i Kjøbenhavn hos Jørgen Lamprecht Aar 1657 paa Joachim Moltkens Bekostning. 302 S. i lille Octav.

Her er hverken Fortale, Dedication, eller den allermindste Underretning om, hvem Udgiveren af disse tragiske Elskovsviser, 30 i Tallet, er; men da man finder Bogstaverne A. S. V. under enhver af de Indledninger, som disse Sange, ligesom i hin første Collection, ere ledsagede med, og da man i bemeldte Indledninger bestemt kan gjenkjennde vor gode Bedels Aand, Sprog og Foredragsmåde, er det neppe nogen Tvil at Samlingen jo er af ham foranstaltet. Denne Conjectur ophøjes til en endnu større Grad af Visshed, naar man lægger Mærke til hans ovenanførte Ord i Fortalen om de historiske Elskovsviser, "dem vi have paa denne Tid ladet betemme, om det ellers er i deres Skjebne, at de maa engang komme til Dags Lyset." Hertil kan endnu lægges hans Uttring i Indledningen til Visen

hos Syn II. No. 12: "Nogle danske Biser, som
 "indeholde gamle historiske Bedrifter, ere en Del
 "om Elskovshandel; hvorfor vi have gaaet man-
 "ge forbi af saadanne Biser, og dem spart til en
 "Tid, om Aarsagen gives, at man i Fremtiden
 "skulde lade saadanne udgaae for sig selv." Deri
 ere da ogsaa vore Litteratorer enige at ansee disse
Tragica for et *Bedels opus posthumum*. Det
 bliver folgelig blot Spørgsmaalet, hvem har le-
 veret Samlingen til Pressen? hvem er Udgive-
 ren? Neppe kan man i denne Sag gaae videre,
 end holde sig til hvad Albert Bartholin, der leve-
 de paa samme Tid som Bogen kom ud, og efter
 ham Thura, Schönau, og Andre, har antaget.
 Efter deres Bidnesbyrd er *Tragica* bleven udgi-
 ven af den ved Oversættelsen af Ludv. Bailes
Praxis pietatis berømmeligen bekjendte adelige Da-
 me Mette Gjøe. Vel har Sandvig, hvem In-
 gen ihenseende til Kundskab om vore Biser og de-
 res Litteratur letteligen vil kunne maale sig med,
 i Fortalen til sine Levninger af Middelalderens
 Digtekunst, antaget Peder Syn for at være Ud-
 giver. Men heri kan vi ikke give ham Bifald.
 Foruden de anførte Bidnesbyrd af vore beste Lit-
 teratorer for den modsatte Mening, saa kunde
 vel til Nød findes et andet Bevis. Der gives
 nemlig paa det kongelige Bibliothek et, forhen
 Suhm tilhørende, Exemplar af Bogen, paa hvis

Titelblad P. Sny med egen Haand har skrevet sit Navn paa saadan Maade som Skif og Brug for- dum var naar man vilde tilkjendegive Exemplarets Ejer. Havde han været Udgiveren, saa havde han ventelig besiddet et Exemplar, det han ikke saaledes, ved sit Navns Paaskrift behøvede at hjemle sin Ret til.

Peder Sny's Fortjenester af de gamle Viser ere forresten, som bekjendt, saa store, at ham tilkommer Pladsen jævnsides ved Bedel. Han udgav nemlig:

Et Hundrede udvalde danske Viser om alle- haande merkelige Krigsbedrivt og anden selv som Eventyr, som sig her udi Riget ved gamle Kæmper, navnkundige Konger og ellers fornemme Personer begivet haver af Arilds Tid til denne nærværende Dag, forøgede med det andet Hundrede Viser om danske Konger, Kæmper og Andre, samt hosføjede Antegnelser til Lyst og Lærdom; med kongelig allernaadigst Frihed. Kjøbenhavn, forlagte og trykte hos Joh. Phil. Boënhoffer, kongl. Majestæts og Universitets Bogtrykker, 1695, foruden Dedication, Fortale, Ordforklaring, og Register, 783 S. 8vo.

Da denne Sny'ske Visebog er oplagt igjen 1739, 1764, 1787, og befinder sig i Alles Hænder, behøver den ikke vidtløftig at omtales. Gen

Punkt maa dog især berøres. Holder man Syvs Udgave ved Siden af Bedels, saa seer man, at han, blot med Udeladelse af Fortalen, forresten Ord for Ord har paa ny ladet Bedel optrykke. Indledningerne foran de første hundrede Biser ere saaledes ordlydende Bedels; hvorfor vi ogsaa, hvor vi have havt Anledning til at citere disse Prolegomena, have benævnt dem med Bedels Navn, og ikke med Syvs. Derimod ere de saa kaldte Antegnelser eller Forklaringer, som i det sidste Hundred ere føjede bagtil til Biserne, fra Syvs Haand. Denne Omstændighed kunde saa meget mindre med Taushed forbigaaes, da man seer, at Sandvig, i Mangel af at have *editio princeps* for Dje, har i Fortalen til Levnin- gerne ikke yttret sig aldeles rigtig, ved at sige: "Peder Svy har paa ny med Anmærkninger udgivet Bedels Samling af gamle Biser" o. s. v. Svy siger selv udtrykkelig i sin Fortale S. 17: "I det første Hundred Biser forandrer jeg intet i Ordene, eller Forklaringen derover, uden hvor Noget er fortrykt."

Vi komme til Forløberne for denne nærværende Bisesamling. Saaledes mene vi med Føje at kunne benævne de i Aarene 1780 og 1784 udkomne Bisesamlinger, hvis Titel var: *Levnin- ger af Middelalderens Digtekunst*, 1ste Hefte udgivet af den lærde og oldkyndige B. C. Sand-

vig, og det 2det Hæfte af R. Nyerup. Ved dem blev da paa en Slags Maade denne vor ny Udgave bebudet, der da omsider virkelig er udkommet, og det i Tider, som man, med større Føje end Bedel i Dedicationen fordum om sine, kan sige om: "at her i Riget imidlertid haver begiven sig ringe Marsag at omgaaes med Biser enten at læse eller sjunge."

Det første Hæfte af Levningerne, som var trykt i den Godicheske Officin, tilkjøbte Directeur Schulk sig Dplaget af 1784, da han paa sit Forlag trykte det 2det Hæfte. 1796 kom den store Gldebrand, da denne, som andre schulkiske Forlagsartikler, gik op i Røg. Der er da ikke meget mange Exemplarer ude i Publicum af denne Bog, og da den ej er at faae i Bogladerne har vi søgt ved denne ny revisio actorum at gjøre den saa godt som undværlig. Vi har til den Ende ikke forsømt i vor Samling at optage enhver nogenledes taalelig Sang deraf.

Det er forresten naturligt, at vi mindre har gjort os Betænkning ved at udelukke og forkaste hvad vi efter bedste Skjøn troede ikke at burde optage, naar vi havde de Sandvig = Nyerupske Forsøg i denne Litteraturgren for os, end naar vi havde at bestille med det hele, Nationen ligesom tilhørende og ved sin Ulde ærværdige og hellige Monument fra Bedels og Syvs Dage. Alt hvad

deraf er bleven vraget og forbigaaet, grunder sig paa en Beslutning, vedtaget den 25 Nov. 1810, i et Møde hos sal. Capitain Abrahamson, der ved sin Lærdom, Smag, Sprogkundskab, og en over i 40 Aar næret Forkjærlighed for disse Biser havde overflødig Udkomst til det Præsidium, han førte i dette Collegium.

Her bleve vi da, som sagt, enige om at udelade:

Syvs I. No. 1 som er en pur Rimkrønike, eller, som Bedel i Indledningen karakteriserer den, "et Register paa de danske Kongers Navne."

Syv I. No. 2, hvis Begyndelse er: "Hertugen red fra Golding" er ikke stort bedre. Kun er Dialogen mellem Hertugen og Kjærlingen i Versene 17 = 19 i god Kjempevisetone, og fortjener at hidscættes:

"Mig tykkes, du est er Kjærling led,
Du est saa gammel en Qvinde;
Jeg vil ride mig til Hedeby,
En vænnere der at finde."

"Ikke er jeg Kjærling gammel og graa,
At jeg bær Stav og Pose;
Ikke est Du heller Ridder god,
For Du haver sribede Hoser.

"Ikke da er jeg en Mareminde,
At jeg haver runkne Laar;
Dg ikke da est Du Ridder bold,
For Du haver krusede Haar."

Syv I. No. 3. Om de Longobarbers Udgang af Danmark. Denne Udvandringshistorie, hvorom kan læses i Suhms critiske Historie II. 102, er affattet i en aldeles profaisk Tone. Fortællingen begynder saaledes:

Der boede en Konning i Danmark,
 Konning Snie lod han sig kalde;
 Hunger og Nød var i hans Land
 Og stor Mistroft med alle.
 De maa saa vel i Danmark. —

Neppre gives der nogen Bise, hvori der er en større Contrast imellem Indholdet og Dmqvædet. Man støder forresten paa samme Dmqvæd i den 1ste Bise om Rosmer Havmand, der har samme Metrum som denne.

Syv I. No. 6 og No. 22. ere meget nær beslægtede med hinanden. I begge beskrives Kjempebryllupper, begge ere ogsaa smagløse, og Tonen i dem burlesk-gigantisk. No. 6 kan man ansee for at være en Parodie over Kjempeviserne og No. 22 over Eddafortællingerne om Jetterne. Hin begynder saaledes:

Det var Greve Hr. Guncelin,
 Han taler til Moder sin:
 "Jeg vil ride mig op paa Land
 Og friste Manddom min."

Ifølge det næstsidste Vers var den mindste Kjempe i Dandsen 15 Alen under Knæ. Han hed Mimring

Land, og han var i den hedenske Flok Den eneste
Christen Mand.

No. 22, der er en forqvaklet Fremstilling af det
Eventyr, da Thor føres som Freja til Jette-
kongen, begynder saaledes:

Det var Thor af Hafsgaard
Rider over de grønne Enge,
Der tabte han Hammeren sin,
Og borte var den saa længe.
Saa vinder man Sværkind.

No. 6 staaer i tydsk Oversættelse hos Grimm pag.
63, og No. 22 pag. 141.

Syv I. No. 10. Visen om Mester Hildebrand,
som ogsaa havees særskilt trykt 1692, og som
begynder:

"Jeg vil mig af Landet ride,
Det sagde Mester Hildebrand" o. s. v.

er udeladt som en ordlydende Oversættelse af
Tydsk. Med Hensyn til sin første urældgamle
Opriindelse og Herkomst er det forresten et af de
allermærkværdigste Mindesmærker i det ældste tyd-
ske Sprog. See Die beiden ältesten deutschen
Gedichte aus dem achten Jahrhundert: Das
Lied von Hildebrand und Hadubrand und das
Weissenbrunner Gebet, zum erstenmal in ihrem
Metrum dargestellt und herausgegeben durch die
Brüder Grimm. Cassel 1812. 4to.

Syv II. No. 16, 17 og 28. I den første fortæles St. Knuds Drab i Odense, i den anden Hertug Knuds ved Ringsted, og i den 3die Erik Plogpenningss ved Slesvig, alt i rimet Prosa. Den mellemste af dem begynder f. Ex.

Nu ville vi tale om Hertug Knud
 Det bedste vi kunde paafinde,
 Han var over Slesvig en Herre prud
 Trofast af Hjerte og Sinde.

og den om Kong Erik saaledes:

Som Cain begyndte mod Broder sin,
 Abel hin gode og fromme,
 Lagde sig derefter med Falsk og Svig
 Uskyldelig ham at omkomme. o. s. v.

Syv II. No. 38 er en Beretning om Kong Erik Menveds Tog ind i Mecklenborg. Derom he-
 der det i 1ste Vers:

Kongen lader byde over alt sit Land,
 Han lader dem dertil vare,
 Først hans Ridderne og hans Mænd,
 At de skulle med hannem fare.
 Han agter sig ind til vendiske Land,
 Som ligger under Dannemarks Krone.
 Det er saa ilde gangen i Haand,
 Det klages saa mangelunde.
 Man hørte der siges af,
 Kong Erik førte saa stærk en Hær
 Alt over det øster Hav.

Syv II. No. 46 handler om Kong Christian 1ste og Iver Arelsen, og er i høj Grad ubetydelig.

Syv II. No. 49. Christian II. i sit Fangenskab. Er under al Kritik. Den begynder:

Christe Gud! jeg vil Dig ære
 For din Raade og Mistundhed,
 Dog Lykken monne fra mig være,
 Som mig gav Kongenavn
 Over tre Kongeriger. o. s. f.

Syv II. No. 51 og 52 handle om Kong Christian III. men blot i rimet Prosa. Af No. 51 er et forbedret Afstryk indført i Danske Magazin I. pag. 244.

Syv II. No. 53 er en tør Journal over Krigen i Ditmarsken under Fridrik II.

Syv II. No. 54 beskriver Falkenbergslaget 1565 meget omstændelig i 128 Vers, og har Fortrin for den næstføregaaende.

Syv II. No. 55 om Christian IVdes Udvalgelse — siger aldeles ingen Ting.

Syv III. No. 5 om Nilaus Baggison og brune Hr. Erik.

Er forbigaart som i høj Grad uvigtig.

Syv III. No. 19

"Hans Skriver han tjener i Kongens Gaard,
 Han tjener sin Herre det beste han formaaer,
 Derom saa ville vi sjunge" o. s. v.

men Sangen er ussel, og derfor udeladt.

Syv IV. No. I-VIII som dels kun er Fragmen-
ter og isolerte Stykker af Bjarkemaal, af
Regner Lodbrogs Viser, Asbjørn Prudes
Døds Sang, om Tomsvifingerne o. s. v. syn-
tes ikke at kunne komme i Betragtning, da
de høre til den islandske Litteratur, og nær-
værende Samling ikke indeholder hvad der
er pur Oversættelse, hvilket ogsaa var Nar-
sagen hvorfor den ovenomtalte Vise om Me-
ster Hildebrand ikke kunde optages. Istedet-
for de af Syv anførte enkelte Vers, læser
man Sangene fuldstændig i Sandvigs San-
ge af det ældste Tidsrum. Om No. V kan
ellers anmærkes, at den 1652 udkom sær-
skilt i Kjøbenhavn i Qvart, og at Oversæt-
terens Navn er Christen Berntsen Siborg.

Syv IV. No. 10 er kun et eneste Vers paa Norskt:

Torekal kom af Skogie hjem,
Trætte var han og mode,
Tjuvan har stole bort Hammeren hans,
Han vidste ejke, hvem det gjorde.

Visen, siger Syv, bestod af 20 Vers. Han an-
fører ikke mere deraf, fordi dens Indhold stem-
mer overeens med den som levertes under I.
No. 22.

Syv IV. No. 14.

Der var en Greve i Sachsenland o. s. v.
er udeladt for sin Ubetydeligheds Skyld.

Syv IV. No. 15. Er en fløt Oversættelse af en maadelig tydsk Fortælling. Originalen staaer i Adelungs Magazin II B. II. 51 og en Omarbejdelse i Webers Sagen der Vorzeit 3ter Theil. Forfatteren, Martin Mejer, som digtede denne Sang 1507, nævnes i Kochs Compendium pag. 89. Paa Dansk findes Wisen særskilt trykt 1706 og 1713 i Forbindelse med Torild Trundesøn, og staaer ogsaa saavel i Munks som i Renzils skrevne Bisebøger. I dem begge findes følgende, imellem det 17de og 18de Vers henhørende Strophe, som Syv har udeladt, ventelig fordi han holdt for, at den stred imod Uerbarhed:

Tillsammen havde de et Raad med Fart,
 Hun førte hannem i sit Kammer snart;
 Deres Klæder monne de aflægge.
 Hun lod hannem see sit rene Liv
 Efter alt sit Hjertes Begjære;
 Han lagde sig til den skønne Biv
 Ganske hemmetigen og stille.
 Efter saadan Lyst kom Sorgen stor;
 Der deres Lyst havde Ende,
 Da soved de noget for længe.

Syv IV. No. 22 omtaler Fadermord, og syntes ikke at være Trykning værd.

Syv IV. No. 37. Siellands første Befolkning angaaende, er en rimet Krønike.

Syv IV. No. 39. om St. Knud Konge — ikke bedre end Syv II. No. 16.

Syv IV. No. 45 er Dronning Elisabeths Gravskrift, — og ikke Poesie.

Syv IV. No. 47 = 49 berette Hertug Hans's Rejse til Rusland, Christian IVdes og Friderik IIldies Død, og No. 50 lykønsker Kong Christian V. til hans Regjerings Tiltrædelse.

Syv IV. No. 54 er udeladt som en almindelig Friehistorie.

Syv IV. No. 65 er udeladt som ren Prosa.

Syv IV. No. 71 udeladt for sin Unaturligheds Skyld. Her figurerer en Heltinde, hvis Udfærd er saa grum og cannibalsk at der rinde Mølledamme af Blod af de Ridderne der have bejlet til hende, ligesom og alle Staverne i et Gjerde ere prydede med deres afhuggede Hoveder. Syv gjør derved den Anmærkning, at dette Eventyr er noget nær ligt det, hvorom det heder i gamle Kongekrone:

Tha var i Skotland en Drotning saa dol,
 Hun gjorde sine Bedæ saa meget utol,
 Vare the ikke, som hun gab aa,
 Tha lod hun hugge them Hovedet fra.

Syv IV. No. 75 og 77 ere begge tilhobe aldeles ubetydelige.

Syv IV. No. 93 Om Slageløstienernes Hellig Anders og No. 94 om Roeskildensernes Ste. Lucius er prosaiske Fortællinger. Visen om Hellig Anders havees ogsaa særskilt trykt Aar 1699.

Syv IV. No. 97 er uvigtig, og, som det lader, en modern Imitation af den gamle Rjempevisetone; rimeligvis et Bryllupscarmen til en Rosenkrantszes Bryllup.

Syv IV. No. 99 Fru Anne Lykkes Vise er saa flet, at selv Peder Syv, der dog langt fra ingen streng Criticus er, giver den det Skudsmaal: "Visen er flet sammensat; jeg har dog rettet meget deri, og det Unødvendige aldeles udeladt." Den er aftrykt i Schönau's Bog om lærde danske Sruentimre p. 999.

Syv IV. No. 100 Frøken Anne Cathrines Vise, ogsaa eftertrykt hos Schönau p. 1007, er kun lidet bedre end den næstforegaaende. En Smarbejdelse deraf af Hr. J. Smidth er indført i Nytaarsgave for Damer for 1798.

Efter denne korte Udsigt over de af den vedel-syv-ske Samling forfattede Sange, kan endnu anmærkes, at der gives nogle særskilt trykte ikke uinteressante gamle danske Romanzer, som ikke heller ere optagne med i nærværende Samling, og

det paa den Grund at de ere pure Oversættelser. Saadanne ere f. Ex.

- a) En ny Vise om en Ridders Søn ved Navn Alexander, som af sin egen Sader for en Suglesangs Udtydning blev i Stranden udkast o. s. v. Synges under den Melodie som Axel Thordsens Vise — "trykt i dette Aar" 8vo, bestaaer af 158 Vers.

Originalen hertil er trykt i Deutsches Museum 1776 I. S. 400, og siden atter udgivet i Eschenburgs Denkmähler. S von der Haagens Indledning til Teutsche Gedichte aus dem Mittelalter anmærkes pag. XXV, at Fortællingen er den sidste i De syv vise Mestere. Den stemmer ogsaa med den gamle Historie om Amicus og Amilius. conf. Bibliothekveides Romans for December 1778.

- b) En dejlig og lystig Vise om en Greve i Rom, som blev fanget i Sedenkabet og der maatte drage Plog, prentet 1711, 8vo.

Originalen i Adelungs Magazin II. 3. p. 114 og i Des Knaben Wunderhorn I. 330. Den havees ogsaa i svensk Oversættelse, trykt i Gefle 1802.

- c) En ny Klagevise, hvorledes en Kongesøn gav sig selv udi Livsfare for sin Kjærestes Skyld, og derover druknede. Kan synges

som: Svend Felding sidder paa Helsingborg, prentet Aar 1689 it. 1698, 8vo. 4 Blade.

Originalen i Des Knaben Wunderhorn II. 252. — Den findes ogsaa paa Svensk, trykt i Gesle 1801.

- d) En smuk gammel Vise om en Ridder ved Navn Danyser, der var i Fru Venus Bjerg o. s. v. prentet Aar 1684 og 1700, 4 Blade i Octav.

Originalen er trykt i Des Knaben Wunderhorn I 86. samt i Curiositeten des Vor- und Mitwelt. 1ster B. Weimar 1812.

- e) Tvende ny ynkelige Klageviser, den første: Der ligger et Slot i Østerrig o. s. v. trykt 1697, og en anden Udgave "trykt i dette Aar" 4 Blade i Octav.

Denne bemeldte 1ste findes paa Tydsk i Bragur VI. 1 Abtheil. S. 205 samt i Eschenburgs Denkmähler S. 447, ogsaa i Wunderhornet I. pag. 220. Paa Svensk er den trykt 1688 s. 1. af hvilken Udgave Hr. Prof. Zetterström i Upsala har et Exemplar. Hr. Expeditionssecreteraren Thomée i Stockholm har et Exemplar trykt i Gesle. Som Hr. Pastor R. P. Drejer skriver mig, er den ogsaa meget gjængse i Trondhjems Eggen. Melodien dertil har Prof. Gräter ladet følge med sin Idunna und Hermoder for 1812.

H) Trende Sørgeviser; den 1ste: Jeg veed saa rig en Ridder o. s. v. "trykt i dette Aar."

Denne Vise: Jeg veed saa rig en Ridder er allerede trykt paa Dansk 1672, af hvilken Udgave; jeg ikke kjender andre Exemplarer end det Hr. Professor Zetterstrøm ejer. Den staaer i det her foran under Littera d anførte Manuscript affkreven 3 Gange, nemlig pag. 62, 79 og 148. I Sophie Sandbergs Visebog staaer den pag. 20. Anne Krabbe, som har den under No. 58, angiver Stedet, hvor denne tragiske Begivenhed er forefalden, som det da overhovedet er hendes Skik at hun gjerne vil localisere de gamle Ballader. Hendes Overskrift over Visen lyder saaledes: "En smuk gammel Vise om en Ridder og en Hertugdatter, som er skeet paa Sølleborg Slot i Blegind. Den Lindlund, der Dvergen hængde sig udi, blev afhuggen i min sal. Farfaders Hr. Tyge Krabbes Tid, men han havde samme Slot i Forlening, som var 1540."

Nogle af vore Venner have med rund Haand bidraget til denne Udgave, og vi fylde deres Godhed mange grundede Erindringer, Anmærkninger, og forskjellige Læsemaader. Fra dem har vi ogsaa modtaget adskillige Viser, som de

vil finde, ikke ere blevne optagne med blandt vore 222. Grunden dertil har ved de fleste været, at de have røbet en yngre Alder, end den vor Plan var indskrænket til; da vi, efter Regelen, ikke gjerne gif længere ned i Tiden end til det 15de Aarhundrede inclusive, ikke har ret mange fra det 16de, og fra det 17de blot, som ovenfor blev erindret, de tvende af Ole Røed. — Formode dog ikke, at den Umage, der er anvendt paa Afskrivning og Anskaffelsen af de her forbigaaede Sange, derfor skulde være spildt. Dpleve vi en gunstigere Tidspunkt, er det ikke usandsynligt, at ovenpaa denne Udgave af gamle danske Viser kan følge en ny Samling af moderne Folkesange fra det 16de og 17de Aarhundrede, hvori da disse som her ikke ere indlemmede vil finde deres Hjem *).

*) I saadan en Visebog vil man da foresinde den af menige Mand saa saare meget yndede, over hele Skandinavien bekjendte, og adskillige Gange trykte Vise om Hr. Brynning,

— — en Ridder og Ridders Søn,
 Som gjorde til sin Fader saa ydmyg en Bøn
 Om Orlov og Forlov :|:
 At ride under D,
 Og fæste sig en Rø.

Vel veed man ingen Bested om dens Herkomst; men hvad dens Alder er angaaende, da oversti-

For end ydermere at fuldstændiggjøre Udsigten over vor Rjæmpeviselitteratur, kan endnu tilføjes en kort Efterretning om tvende didhenhørende Manuscripter, hvoraf det ene, som er paa Islandsk, opbevares paa Universitetsbibliotheket, og det andet, som er i den færøiske Dialect, paa det kongelige store B.liotheek.

ger den neppe Slutningen af det 17de Aarhundrede. Stort yngre kan den da vel heller ikke være, da den har sit "Inprimatur" fra samme J. J. Bircherod, hvis Approbation til Trykken man læser foran Syvs Rjæmpeviser.

Man har denne Romantse om Hr. Bryning i en svensk Oversættelse under følgende Titel:

"En mycket wacker och behagelig historisk Wiisa om den tappre och berömde Riddaren Hr. Bryning och en Konungadotter, som bågge efter Konungens Död kommo till et lyckeligt Ugtenskap och Regemente. Sjunges under sin egna behagliga Melodie. Å nyo uplagd, sedan den med danska Originaler blifwit närmare jämnförd och mycket förbettrad. Fahlun 1811." et halv Ark 8vo.

I Dansken er den senere Udgave, som er trykt hos J. N. Thiele, ulige mere correct og bedre end de ældre.

No. 147 af Magnœana i Octav, som er paa
 usfelt og graaagtigt Papir med en meget slet og
 utydelig Haand skreven af Bissur Sveins-
 son 1665, indeholder blant andet:

No. 2. en Variation af Lovelilles Bise, som be-
 gynder:

Baldimar í lundinum lætur gullid flá,

hann plagar sig út að ríta,

fertígi nagla í sódulboga þríá.

sprettur eitt lausid í lundinum so víða.

det tredje Vers heder:

Tóá litla flœddi sig í stækin bla,

hún plagar sig út að ríða,

gull með hverium sauminum lá.

sprettur eit lausid í lundinum sa víða.

No. 3. om Gunnar af Hlidarende.

No. 4. om Gunlög og Sigurd.

No. 6. heder: Kvædi af Elenu og Andresi Stygs-
 syni og begynder:

1. Stollts frú Elena stóð undir koptisins sala,

hún sá segl af sunði fara.

Hún er ein edla rósa.

2. Hún sá segl af sunði fara,

gud láti hann Andres Stygs-son vera!

þegar að hálfatalað var —

því hún er etn edla rósa.

3. Þegar að hálfstalað var,
 Andrés Styggsson kominn var,
 þegar að skipunum var vel fest.
 Því hún er ein edla rósa.

4. Þegar að skipunum var vel fest,
 Andrés stíe á hvítan hest
 hann reid sig so hardan.
 Því hún er ein edla rósa.

No. 7 stemmer overeens med No. XXXV.

No. 12 er en Afændring af No. LXIII. istedenfor
 Ebbe Galt havez her en Kong Simon, som
 voldtager Bondkonen Ingegjerde og derover
 bliver dræbt.

No. 19 Kvædi af Knút í Borg og Sveini
 Kóngi.

No. 20 Taflkvædi; er i Grunden Gangerpilten,
 men med Forandringer og i Begyndelsen gan-
 ske anderledes; saaledes nemlig:

Það er so fagurt um sumartíð
 frúrnar gjöra sig so blíð,
 frúrnar klæða sig so vel,
 um sumurin þar allir fuglar sýngja vel.

No. 23 er en Afændring af Svís IV. No. 72, og
 begynder:

I.

Þilied þér nokkud hlýða mjer medan eg feai
 frammi,

hvórsu hin únga Kristín sína sorg vann.
Hún er ein edla rósa.

2.

Eg segi framm
hvórsu hin únga Kristín sína sorg vann.
fyrst misti hún sinn só ur
þá sína kærustu móður.
Hún er ein edla rósa.

3.

Misti sinn Födur
og þá sína kærustu móður
þarnæst sína brædur fimm,
gud náði þann skada sem hún fíeð um sinn.
Hún er ein edla rósa.

4.

Brædur fimm,
Gud náði þanu skada sem hún fíeð
um sinn
og þá sínar systur þriár.
gud náði þann skada sem hún mundi fá,
Hún er ein edla rósa

De følgende Vers stemme mere overeens med
Danstien. F. Ex. naar Kongen siger til liden
Kirstin:

vilda eg (ad) min drottning væri deyð,
skylða eg fanga þig, rósin reyð!

*

*

*

Drottningin stóð undir loptsins sala
hún heyrði á hvað þau voru að tala o. s. v.

No. 39 er en Oversættelse af Hedeby's Gjenganger (No. XXVII.) De to sidste Vers hede:

Med mínum hundi
hann bítur þau villudýr í lundi.
Þeir hvört það dýr sem hann bítur af
þá vekur hann mig út af minni graf.

* * *

Sem hann bítur af
þá vekur hann mig út af minni graf;
enn skuli eg alldeilis heim til hans gá
so vondan mód skal hann þar af fá.
so víða þá gæingur þar ord af.

No. 40 er Grevens Datter af Bendel (eller No. CXXXVIII.)

No. 52 er þaa faa Forandringer nær Bisen om
Ushjorn Snare (her No. LXVI.)

No. 53 er vor CLXVIII og begynnder ligesaadan:

Spanialand og Myklagard
það liggur so langt af leidi,
Herrar senda hvor öðrum bod
það hfir upp þeirra reidi.
þeir edligir synir og ríkir, eller
þeir edla sveinar og ríkir.

No. 54 er No. LXXXIII. hos os. Begynder:

Það var hann herra Eirik kóngur
hann ríður sig undir ey,
festi hann júngfrú Ingibiörgu
hún var so væn (ein) mey

og ender:

Þar var stór gleði í frúanna klaustri
Múnnur lásu og síngu,
þó var hún enn meiri í kóngsins garði
þeir lieku á danska tungu
þeir bidied fyrir þeim sem krúnuna skal
bera.

No. 55 er Visen om Palle, Baard, og Eiden.

No. 56 om Thule Bognsen og Svend Graa.

No. 57 om Kong Byrge i Sverrig og hans Brødre.

No. 71, som er den sidste i Mstet, er en Oversættelse af vor No. XXX. og det første Biers heder:

Seg tók øri uppá mitt bað
eikina niður að fella,
þar kom sá sveinn er skógienn átti,
hann stæð sinn skapti ímilli,
so vinnur sveinninn sína júngfrú.

Færøiske Dvæair eller gamle Kjempefange samt
Rujmur samlede og optegnede i Narene 1781
og 1782 af Jens Chr. Svabo. 3 Bøll.

I Forerindringen siger Svabo blandt andet:
"Bemeldte Sange ere aldrig nogensinde betroede
Pennen men Hukommelsen allene; — — ifald de
nu ikke bleve optegnede, vilde om føje Tid neppe
finde Spor af dem, da de nu ligge, formest
delst Hukommelsens Utroskab, i sidste Aandedræt.
Hvad Alder disse Sange have, vil være høist
vanskeligt at bestemme. Man siger efter en saare
uvis Fortælling paa Færøe, at en stor Skindbog
skulde være kommen fra Island derhen, og have
været saa stor, at en Hest kun kunde bære den
paa den ene Side. Den kom fra Frodarstein,
siger Fabelen videre, og deraf skulde disse Dvæ-
der og Rimer være tagne. Man har fortalt mig,
at den sal. afdøde Statsminister Bernstorff skal
have havt ifinde at lade sal. Joh. Ewald rejse til
Scotland for der at optegne Ossians og andre
Sange, hvoraf en nordisk Oldgrandfæter kunde
haabe Noget for Historien og Sproget; men til
Uheld blev dette Forsæt ikke iverksat. Hvor ri-
meligt kunde det da synes, om man fik det Ind-
fald, i Provindsen ja i Afkroge under det danske
Herredomme at opsamle al mulig Oplysning i
det gamle Nordens Sprog og Historie?"

Det første Qvad i 1ste Hefte er *Ljéumunar* — som er en Oversættelse af det islandske be- kjendte Poem *Ljomur*.

Saaledes ere mesteparten af Resten ikke andet end Afslæggere eller Copier af de islandske Ri- mur.

Et Qvad forekommer under Titel: *Fugla Kveði*, hvorom Svabo siger i det foransatte Ind- hold: "Dette er en gammel Sang om færøiske "Fugle, hvori samme opregnes."

Derved er dette mærkelige, at den, i Materie som i Form, har Lighed med den norske Dyrevise hos Hallager. Her heder det ene Vers:

Stêari staar uj Stajkarhús
 rajur sújn Harra Mêat;
 Vujpan vappar in o út,
 hoon gojmir ful véal éat.

et andet:

Hegri staar uj Kjadlara
 blandar Mjö o Vujn,
 Stojtir út uj Skakkjeer
 o beer for Harra sújn

Pag. 155 havez under Titel *Tröðlini uj Hodna- londun* den samme Fortælling som Svs II. No. 15, men noget forandret.

Tujriks Kappar S. 329 er en Sammensmelte- ning af Svs I. No. 4 tilligemed No. 5 fra det 37de Vers af. Begyndelsen er:

Tujrikur situr uj sujni Borg
teálar vi sujnar Drangjir.

Heri kaldeð Mester Hildebrand Brandur den
berejste (Brandur hinn Buiferi) Setten Langben
Riser heder Agji. Bidrich Berlandson Birgar
Béalindson. Sivard Snarensvend heder Sjúrur
Sigmundasoon. Hesten Skemming heder Sjema-
ming. De sídste to Bers:

Hêar goangur ajn Dans vi Brattingsborg
hêar dansa Kjempur o Heltur,

Hêar dansar Sjúrur Sigmundasoon
vi Ajkjini aa Belti.

Hêar dansar Sjúrur Sigmundasoon
sujn Lujka kan ikkji sujggia,

Tan minsta Kjempa uj Dansinum
vear fujra Ealin tiil Knujggjar

hvilke tvende Bers ere conforme med Bers 71 i
No. V. og 35 i No. VI.

I 2det Hefte pag. 897 Svajnur uj Vadlaluj
er Bisen om Svend af Bollerlev som staaer i
Levninger II. No. 12 og i Tragica No. 18. Be-
gyndelsen er:

Elin situr uj braja Buð,

mengt kan hoon a inna;

Hoon kan Beuk o Rúnarmaal,

o Gudl kan hoon a spinna.

Elin situr uj braja Buj
 vi sujn Sax o Sejm,
 Hoon hevnr flajri Bilanar
 inn Snejkkjur renna uj Strejm.
 I det 3die Hefte høre de 5 første Rimur
 (som Svabo erindrer i Indholdet foran) til *Run-*
sivals Bölk 3: en Samling af Kvæair og Rujmur
 om Carl den Stores Bedrifter. (Det er alt Sce-
 ner og Dytrin af den bekjendte Keiser Carls Krø-
 nike). Olivier heder i denne Dialect *Euluvur*,
Roland Réuland, *Dyrendal Dujrindéal*, *Jeru-*
salem Jursala. Pag. 121 haveð *Ajngrujms Sinir*,
 som er *Drvarods Saga* rimvis. Begynder:

Ajngrujmur ajur ajna Borg,
 hoon stendur aa höun Fjadli.
 Edluvu ajir han Sinir sêar
 o tölvti eer Riddarin sniadli.

Den 1ste October 1813.

R. Nyerup.

Efterkrift.

Enhver og med Sandfærdighed
 De Kjæmpeviser roser,
 Hvoraf en Deel er prydet med
 Poetisk Ord og Glosset.
 Med Fabler kunde de saavist,
 Som Grækerland beskrive,
 Hvad Kjæmpemod og Qvindelyst
 I Verden kan fulddrive;
 Hvad om Achilles siges kan,
 Det quæder vore Viser
 Om Vidrik, Sigvard, Hildebrand,
 Svendsfelding, Langbeentiser.
 Saa høit ei flyver Dædalus
 Med sine Vorevinger,
 Som German sig og Adeluds
 I Fiedrehammen svinger.
 Om Circe skabte Folket om,
 Hos os det samme skede
 Med Berner Ravn, med Biørnen, som
 Udgif paa Dalbyheide.

Alt dette næsten er forgiet,
 Det som af ædle Fruer
 Med Lyst var siunget, er nu slet
 Fordømt til Borgerstuer.

Disse Linier, hvori vor sindrige Tøger Keen-
 berg i sin Ars Poetica med den ham egne Fethed og
 Tæffelighed characteriserer disse Sange, var det
 først min Vens og Medudgivers Hensigt at an-
 vende til at slutte de foranstaaende historiskcritiske
 Betragtninger, angaaende det Værk, hvorpaa
 hans og vor afdøde uforglemmelige Abrahamsons
 næsten 40aarige Venskab har villet forunde mig
 den Ære, at hensætte mit Navn ved Siden af de-
 res, saa ringe end min Deel har været, og kunne
 været deri. Da dette Sted midlertid ikke saale-
 des blev brugt af ham, synes det passeligen at
 kunne tiene til Indledning for, hvad jeg om denne
 Digtart's senere Skiebne og Dyrkning iblandt os
 her har at tilføje.

I sin skønne Udgave af Keenbergs poetiske
 Skrifter, hvortil endnu ingen af vore langt mere
 udmærkede Digtere har oplevet eller vil lettelig
 opleve Magen — Qvartudgaven af Holbergs Pe-
 der Paars naturligviis fraregnet — siger vor grund-
 lærde Lurdorph i en Note til ovenansførte Sted:
 "Da Hr. Peder Syv over hundrede Aar efter (A.
 S. Bedel) udgav en formeret Samling af disse
 Biser, og tilskrev dem Dronning Charlotte Ama-

lia, synes de allerede at have tabt noget af deres Anseelse, skiondt ei nær saameget som i Keenberg's Tid." Saa fuldkommen vor Lurdorph heri har Ret, naar han ved Keenberg's Tid forstaaer hans Levetid, som var 86 Aar fra 1656 til 1742, da var derimod ikke uden sex Aar mellem 1695 da P. Syv udgav sine Kjempeviser med den Tilegnelse til Dronning Charlotta Amalia, Lurdorph har anført, og 1701, da den navnkundige Biskop Deichmann fik den første Udskrift af Keenberg's Ars Poetica, saa at altsaa i denne Tid vel ikke saa stor Forandring kunde være foregaaet. At imidlertid disse Digte, og med dem den hele Digtart tabte mere og mere af sin Anseelse, dertil vare naturligviis adskillige Aarsager.

Den første og sørgeligste er, at det saa fuldelig giælder om os og vor Litteratur, hvad Herder klager om sin: vi vare stedse bestemte til, ikke at blive vore egne, stedse Efterfølgere, Efterlignere, Efterabere, og da vi nu ydermere ere det af en Litteratur, som dens Ypperste, hvad vi nys selv hørte, med Føie gjorde og gjøre samme Bebreidelse, maatte deraf nødvendig følge, at hin levende Digtning fra ældre Dage, hvorpaa saa skion en nyere Digtkunst kunde fremvores som nationalt Rodskud, maatte blive qvalt og kuet af dette Fremmede, som man gjorde sig saamegen

Umage for at acclimatisere og opelske hos os; og havde man endda Føie at være glad, naar det ikke i Tiden befandtes at være fremmed Ukrud, og skadelige onde Urter, man med saa stor Omhu og Opofrelse havde forplantet hid. Et i Dine falsdende Beviis paa denne Sandhed giver det af min Forgiænger S. 21 anførte Haandskrift, den thottiske Dvart, som Bibeke Bilde, sal. Erik Ranzovs havde 1631 kjøbt sig til Lyst og Tidsfordriv, og der indeholder kun saa af vore gamle Ballader og Romantser, men desto flere af de usle feedfommelige, for største Delen af tydsk oversatte Compositioner fra 16 og 17 Aarhundrede om Elskovens Længseler, om Klaffer og Bagvaskelser, om falske Tunger, om Troskabs Siældenhed og flere deslige Loci communes, behandlede uden al Smag og Ynde." Med dette Phænomen stemmer fuldvel overeens, at denne Dannerstemme omtrent paa samme Tid næsten forstummer med eet, og det just i fjerde Christians daadrige Alder, men da den ulykkelige 30 Aars Krig med alle sine Følger paa mange Maader maatte bidrage til at bringe Tydskheden alt mere og mere herind; hvilket og aldeles stadfæstes af, hvad i Bidrag til den danske Digtkunsts Historie andet og tredie Bind, i Anledning af de Oversættelses Oversættelser, hvorved Arreboe og Terkelsen især vandt deres Navn-

Kundighed, og især af Grams Uttring derom i Fortalen til Bordings Skrifter, er anmærket.

Vel syntes i Frederik den Fierdes berømt melige Regiering, da overalt i mange Henseender en skøn Nationalaalnd spores at vise sig, ogsaa denne Nationaldigtart at reise Hovedet paa ny, i det den i Heltesangeren Tørgen Sorterup fik en Talsmand og Dyrker, der intet syntes at savne af Alt, hvad til at bringe den paa ny i Dyrkomst Kunde udfræves, herlige fædrelandske Emner, sangværdige Helte, Hierte for deres Værd, og Mand og Røst til deres Priis.

En Røg saa gloende jo stiger hist af Havet,
 Og i den klarlig seer jeg Danmarks røde Flag,
 Det vaier stolt paa store Høitidsdag:
 Herr Sehsted har en Søn sig avlet under D,
 Som har det store Kaar, at han skal aldrig døe;
 Det spøer du Sorterup til Gud og Fædreland,
 Jeg har den faste Tro, at Eden bliver sand.
 Den Søn og har paa danske Bølger vandret,
 Skiondt han sit Navn som Tiden har forandret,
 Han først heed Tordenskiold, han sidst heed Willemoes;

figer den af hans Efterfølgere, som meest af Mand, Hierte og Tro torde være hans beslægtede, den sande Dannefanger Grundtvig (i sit skionne Qvad, Sorøkirke). Men desværre finder han sig besøiet at tillægge:

O Sorterup! din Albers sidste danske Mand,
 Som digted høit og kiækt om Danmarks Heltroe,
 Saa forrigfuld du stod i stunkne Fædreland,
 Begreb det ei, hvorfor kun Biser om Chryfillis,
 Som blødne meer end skærpe Mandemod,
 Om Paars og Synderen, som maa for Bøddel stilles,
 I Danmarks Egeland sig mærke, høre lod.
 O hørte du da ei fra Skaane høien Rygte,
 Om Dannerhæren, som for Steenbuk maatte flygte,
 O følte du det ei, alt Gammelt var forbi,
 Den gamle Christendom, og Kraft, og Poesie?"

Det er ikke her Stædet, i gamle Sorterups
 Navn at besvare vort Olds Sorterup med, at Ryg-
 tet om Dannerhæren, der for Steenbuk maatte
 flygte 1709, kunde neppe det seierrige Aar 1715,
 da Helte, som Gyldenløve, Raben, Sehsted,
 Gabel, Peder Wessel (Tordenskiold) gav ham
 Tøie at kvæde,

At Seier gif hos Seir som Sødskende paa Rab,
 bringe ham til at troe, alt Gammelt var forbi,
 hvilket endnu Krigens følgende Aar Tordenskiold
 end videre til Dverflod giendrev. Net maa man
 derimod give ham i den af Sorterup selv istem-
 mede Klage:

Her synges Biser nok om Phyllis og Chryfillis,
 Som blødne mere end som skærpe Mandemod,
 Gaasnart en Syndere paa Ketterstedet stilles,

Saa er en Bise om hans Synd og Straf paa Fod,
 men man maa ikke glemme dertil af samme Dig-
 terens Tilegnelse at tilføie følgende:

Kan bore Tider vel fordrage Riæmpesiser?

Var det en Menuet, en fransk Bourré, var det
En sponnens Concept, thi sligt er det, man priser,
Var det paa Moden giort, saa var det godt og ret.
Dg hvad skal Viser til? Hvi har du ikke skrevet,

— Saa hvidsker mig en Ven i Dret sagte ind —

Et rigtigt Heltevers, der var paa Skruer drevet,

Hvis Geist sig svinged op med ret poetisk Bind?

Du kunde talet om, hvor Martis danske Sønner

Dg pantserklaedde Børn i Birtings haarde Dands

Saa tumled' Fienden, at han napped røde Rønner,

Til han i Søleblod forlored Vid og Sands.

Du skulde siunget om, hvor den tresorket Herre,

Neptunus, har begyndt, som Sprudehval at gloe,

Da han sin Bølgebor ei mægtig maatte være,

Nu Mars den gjorde til sin Magtes Færgebro.

Hvor han med vaade Flab tog til at sæbestumme

Dg fraade, som han var indsaebet til en Tvæt,

Da Mars begyndte paa hans Bølgeløft at tromme,

Med Tordenslag i Slag, og lyne, som han ret

Paa Timen vilde ham i Havet indebrænde,

Da svenske Helte maatte for de danske Helte staae

En Hede ud; thi de ei vidste af at vende

Før de med Seierskrands fra Steden kunde gaae.

Du burde sagt os, hvor Nereides begræder,

At Havets Skrydestrom dem skænkte lutter Blod,

Da Martis danske Flok med stolte Riæmpesæder,

Midt paa den vilde Sø de Svenske aarelod.

Du kunde mældet om, hvor Themis bort maa vige,

Naar Mars i Sværdets Aad og Spids har Retten sat,

Det arme Rygen og Stralsund deraf skal sige,

Dem Krigens Lue kun har lidet efterladt.

Du burde skillet frem, hvor Jupiter lod skrive
 For Dannerkongning selv et beiligt Gavebrev,
 Af Indhold: Vi herved, dig tapre Søn, vil give
 De Stæder, hvilke sig din Fiende før tilskrev.
 Du skulde tale . . . Holdt! nu er det Tid at tie,
 Saa svarte jeg, og brød hans Svadsen dermed af,
 Befrygtendes, at hvis jeg længer vilde vie,
 Da kom hans Rimesnaak omsider vel i Løb
 Med Fandens Oldemoer; hvad haver jeg at gjøre
 Med saadan hedenske forvorpen Diævelskab?
 Til Herren Zebaoth mit Offer vil jeg føre,
 Ham hører ene til Alt, baade Seir og Tab, o. s. v.

Ikke er det vanskeligt at gienkiende, hvilken den
 Smag er, Sorterup her characteriserer som Døg-
 nets; ikke blot gienfinde vi her, hvad Rostgaard
 i sine Erindringsposter om Danske foreskrev som
 en æsthetisk Troensartikel: at et Vers distingvere-
 des derved fra en Styl, at dets Inventioner smaa-
 gede efter Poesia og Historiam mythicam; samt
 den utidige Blanding af Mythologie, men og til-
 lige det høitragende men tillige tit meget dybt syn-
 fende Udtryk, hvortil den da i Tyskland herskende
 Iohensteinske Smag — efter J. E. Schlegels Ut-
 tring — havde forledet Ringo, og som Sorterup
 alt i sin Cacoethes Carminificum havde peget paa,
 ved at kalde hans Digtervæld Frydret, hvilket og
 havde givet Sorterups Modstander Kyhn Anled-
 ning til at sige:

Du om Ringo og vil skrive,
 Men vil ei ret ud dermed,
 Fordi han er selv ilive,
 Mægtig at giendrive det.

Her er S. da, rigtig nok efter Ringos Død, kommet tydeligere frem med Sproget, og at han vedkændte sig, at det var Ringo, han angreb, sees noksom deraf, at Bisen om Chryfillis, der ovenfor nævntes, er Ringos; skjøndt det vel ikke er at nægte, at Dvids i øvrigt heldige Jordansker Rose, med hvem Sorterup havde gammel Regning, ogsaa for sine tit paa eengang høilydende og gemene Ord her har faaet et Rap.

At denne Modesmag, som endnu ydermere ved den særdeles Yndest og Anseelse Eohensteinianeren Amthor stod i, maatte faae en ny Styrke, havde en Hoveddeel i, at Sorterup i sit Fag blev
 Sin Alvers sidste danske Mand,
 er ydermere noksom synligt, naar man kaster et Blik, saavel paa de wielandske Samlinger som paa Greversene til Tordenstiold *), bag Qvartudgaven af hans Levnet, og overalt paa hele den Tids poetiske Litteratur.

*) I de saakaldte samlede Lovtaler i bunden Stil over Peder Tordenstiold, hans Biograph C. P. Rothe udgav som Anhang til Qvartudgaven af Levnetsbeskrivelsen, torde den eneste Triumph- og Grefang af S. M. Sindberg her komme i Betragtning, skjøndt den vel efter sin hele Tone og Ben-

Giennemløbe vi saaledes de 14 Bind wielandske Miscellanea, finde vi ikke eet eneste Stykke, der kunde henregnes til denne Klasse, saa tit og de

ding snarere torde regnes til — de bedre — Gadesviser, end egentlige Kæmpeviser. Den gaaer paa den — norske — Melodie af Dasses Vise: Fjeldbygen agter paa Tiden, og begynder saaledes:

Kommer I nordiske Helte
 Som bærer med Vre jer Belte,
 Enten I er røde, saa søde,
 Gule, grøn, og blaa,
 Hvide, sorte, graa,
 Støre eller smaa,
 Lægger Magt derpaa.

Kommer, og beskuer de Luer,
 Dordenskiold flytter og truer.

Hjelperen var udi Baande,
 Arken og Noahs ved Haande,
 Hvide Drnens Die saae nøie
 Ild i hver en Bugt,
 Krudersøg og Lugt,
 Krigens Løn og Frugt,
 Men hvo holdt sig smukt?

Dordenskiold den lille, men snilbe,
 Dordned', saa Havet stod stille.

Breden udsprubed sin Galde,
 Sig ei vilde give og falde,
 Ole med sin Stjerne saa gierne

behandlede Omner end ligesom udtryffeligg Kunde
synes at have opfordret dertil, ja endog ligesom
at have ledet Digteren lige derpaa. Saaledes

 Vilde bruge Fund,
 Men blev skudt i Grund,
 Lagt paa dyben Bund
 I den samme Stund,
Tordenstiold ham mødte og blødte (?)
Saa han kom ei mere til Nytte.

 Proserpina, Helvedgubinde,
 Gif hele Kartover at finde,
 Bademan ei kunde begrunde,
 Hvor Ulykses laae
 Paa de Baae blaae
 Sng fra Top til Taa,
 Vilde undergaae.

Tordenstiold med Vre lod lære,
Kugler Lucretia tære.

Achilles, du drabelig Riæmpe,
Som alle Trojaner mon dæmpe
Før du kunde bryste, nu ryste,
 Tabt Sind og Mod,
 Hierte, Liv og Blod,
 Paa Dynkilens Flod
 Da du fattig stod.

Skulde nu Homerus dig skue
Vilde han sig forse og grue.

og saaledes vedbliver Forfatteren for det meste at
spille med de ved Dynkilden tagne og brændte

Rostgaard's: Rieerlighed og Mandhaftighed udviist
i en norsk Liigbegiængelse, og i danske Riim bes-
skrevet til alle H. K. M. brave Stridsmænds Ære

Skibes Navne indtil det 13de Vers, som er paa
reent bondenorsk:

Hu Sigri, som spinder Snellen,
Han Andfind, indpunne Skindsfellen,
Naar han blæs i Luren, den Buren,
Qvadjor boaa two
Kar va Kar saa sto.
Guru, Ambion jo
Alle tri di lo

Ba Gu skaapu Mænnum i Tænnum,
Saa hævi Haari paa Tænnum.

Endnu længere fra Rieampevisernes og mere i Ga-
devisernes Tone er den følgende Sang, der siges
forfærdiget af Søfolkene paa Skibene:

Da man skrev sytten hundrede
Og sexten i de Dage,
Den anden Julii noterede,
Da gik vi Seyl saa fage, o. s. v.

det bedste af den torde være den sidste Strophe:

Hr. Steenbuk maa anden Gang falde til God
For Dannerkonning med Ære,
Thi Captain Gribbes Heltetmod
Sig dristed' ham Beien at lære.

En sandfærdig Seiersvise om Marstrands Ero-
bring paa Psalme-Melodien: Nu vel an, vær

og videre Dymuntring i Trostabs og Tapperheds
Udøvelse, som er deres daglige Forretning; om
den fiæffe Koss, der, da hans Fader var faldet

frisk tilmode! er saa temmelig taget af Psalme-
bogen, s. Ex.:

Himlens Gud skee evig Ere,
Som paa ny har staaet os bi,
Dg har vildet Baaben bære,
Selv igien paa vort Parti.
Herrens Navn var vort Behold
Dg gav Geir ved Tordenskiold
Da vor Fiende vilde lure
Paa os uden Marstrands Mure

Den fjerde er en Slags Parodie eller Copie af den
bekiændte bordingske Drikkevise: Frisk op naar
Dievlen gjør sig vreed, saa vil jeg lystig være,
og begynder saaledes:

Frisk op, naar Svensken gjør sig vred,
Saa vil vi glade være,
I Gud, som vor Lyksalighed
Lar ham i Hiertet skære.

Vi er endnu i Guds Behold,
Ham skee og evig Ere,
Bed vores brave Tordenskiold,
Som Baaben veed at bære.

Om Svensken og sit Langemarn,
Prinds Carl, saa og Spydstagen,
Saa blev hans Forsæt dog til Skarn,
Saa hialp dog Gud paa Sagen, o. s. v.

i et Udfald mod de Svenske fra Aggershuus, med
 tree af sine Benner gif ud paa Balpladsen at
 hente Eiget, da er den vel affattet i — 70 — Stro-
 pher; men neppe vil nogen gienfinde Kiæmpevi-
 sens Aand og Tone end ikke i følgende — 50 — 59,
 som endda ere de bedste, og Berette — men sikker-
 lig ikke besynge — Handlingen selv:

Blandt de Helte, som sig lode
 Bruge i saa skarp en Dyst,
 Og i slige Udfald stode
 Med Frimodighed og Lyst,
 Var en Hovedsmand tilstæde,
 Ross han nævnes i mit Brev,
 Som med Blodet maatte væde
 Græsset, da han fældet blev.
 Han sin Søn og med sig førte,
 Som og fægted mandelig,
 Indtil han af Trommen hørte,
 At man skulde vende sig.
 Men saasnart som han erfarer
 Sin saa brave Faders Død
 Han sit eget Liv ei sparer,
 Frygter ei for nogen Nød.
 Først han fra de høie Bolde
 Seer den Plads, hvor Kampen stod,

alle øvrige Stykker ere i didactisk Form, saa at
 selv denne Samling er et Beviis, at Minde-
 høienes sidste Gravlampe sluktes med Sorterup.

Dik han sig igien vil føie
 Med et uforfærdet Mod,
 For at søge sin saa fiære
 Og berømte Faders Liig,
 Og i Døden ham at ære,
 Som er noksom æreriig.
 Dervaa faaer han Lov at tage
 Tre af sine Benner med,
 Som med ham i Strid vil drage,
 Og ham staae i Brødres Sted;
 Som da disse blandt de Døde
 Leder Hovedsmanden op,
 Svensken atter gaaer imøde
 Mod en svag, dog modig Trop;
 To af fire Livet mister,
 Een til Fange bliver giort;
 Sønnen sig med Livet lister
 Til den danske Fæstningsport.
 Han al Frygt for Døden glemmer,
 For en fiær men livløs Krop,
 Den han bær paa egne Lemmer
 Hen til Wrens Tempel op.

Hvorvidt Rostgaard her har taget sine egne
 ovenomtalte Regler ad Notam — som han udtryk-
 ker sig — hvorledes man endeligen skal sige no-
 get som er godt og fyndigt, thi ellers er alt det,
 som skrives, ikke værd at læse, enten det er in-
 vorsa eller prosa, og hvorvidt især Inventionen
 er noget (?) supra vulgus, thi ellers kunde man
 nøies med at sige, hvad man haver at sige,

stylo soluto; behøver vel ikke videre at udvikles; sikkerlig vil enhver lettelig erkjænde, at her ikke er den mens divinior, eller det os magna sonaturum, som naar Sorterup synger:

Hr. Gehsted har avlet en Søn under D,
 De Svenske til Sorrig og Avide,
 Han haver den Skiæbne, han aldrig skal bse,
 Og aldrig sin Klædning opslide.
 Af Herren er Seiren allene.

Hans Fødsel var blodig, hans Moder var Mand,
 Hans Amme var gloende Lue,
 Hans Bugge var vinget, og gungred paa Band,
 Al Verden det Foster skal skue.
 Af Herren . . .

Tree Konger stod Fadder, der Barnet kom frem,
 Ei alle med lige god Wille,
 Det flakked om Havet, dog landede hiem
 Paa Rygen og Ruden at spille.

Den Seier, Hr. Gehsted for Rygen erholdt
 Af Rygtet tog snelleste Binger,
 Ei Fiend er at finde saa steil og saa stolt,
 At det jo derover sig svinger.

At Gehsted saa viselig satte paa Land,
 At Fienden det ei kunde hindre,
 Det mindes i Norden, mens Strømmen har Band,
 Og Stierner paa Himmelen tindre.

Da Kongen fik Tanker til Pommern at gaae,
 Og Svensken fra Rügen forjage,
 Hr. Sehsted det Wrende tog sig oppaa,
 Han Farten ei vilde forsage.

Han træder saa villig og freidig ombord,
 Der Afsked til Hove var taget,
 Og ønsker at aldrig see siællandske Jord,
 Før Fienden fra Rygen var slaget.

Der lægges fra Bommen, der stikkes i Sø,
 Kartover gav Helse til Minde,
 Ved Flaadens Udseiling fuld mangan stolt Mr
 Og Frøken randt Taarer paa Kinde.

Her fandtes saa mange, der spaaede om ham,
 Den Seier var Juur at erholde;
 Thi Veien var snever og Farten var gram
 Imellem de væbnede Bolde.

I Dybet for Sehsted var Skibe sænkt ned,
 Forinden laae Fiendens Fregatter,
 Her vilde arbeides med blodige Sved,
 Og holdes saa hede Combatter.

Paa Siderne Ruden og Rygen gav Tyr
 Af mange og store Kartover,
 Flotillen de agted' at fast' overstyr,
 Men Sehsted sig ridderlig vover.

Omsider kom Heben til høieste Magt
 Og Ilden til skarpeste Lue,
 Da vores bagved sig saae Fiendens Agt,
 Med Døden dem grummest at true.

For Gehsted var Ilden, og Ilden var bag,
 Paa Siderne fyrtes saa fage;
 Man meente Flottillen var bleven et Brag,
 Der havde for Ilden maatt' brage.

Her kom og end stundum de Tinder til Land,
 At Messen var moxen udsjungen,
 At Gehsted var sunken i Neuenhybs Vand
 Og Skibet i Luften opsprungen.

Men denne Søkræmpe sig ypperlig holdt,
 Og værged af Skibe og Pramme;
 Han Fienden en Haanhed og Brede har voldt,
 Han maatte afdrive med Skamme.

Han sendte de Parle saa træffende Bud
 Ved græsselig Buldren og Skyden,
 At Master og Stænger omborde fløi ud,
 Han skænkte dem Døden i Bryden.

De spottede fra sig, de sprudede hvast
 Forinden de pommerske Gatte,
 Men maatte dog rømme og søite saa fast
 Udspredde, som kysede Ratte.

Hr. Gehsted har vovet saa mandigt et Slag,
 Og staaet for Rugler og Lue;
 Hvis S. mlen ei havde haandihævet hans Sag,
 For Døden da maatte han grue.

Men Herren ved hannem gav Lykke og Seir,
 Ja Vre til Dannemarks Rige,
 Gud reiste op Strømmen, gav søiende Væir,
 Saa nødte han Fienden at vige,
 Af Herren er Seiren allene.

Undertegnede har i sin Tid i den danske Til-
 skuer, og siden i Bidrag til Digtekunstens Histo-
 rie sidste Bind, saa udførlig udladt sig saavel om
 denne Sang, som om Sangerens Fortienester i
 Almindelighed, at han kan nøies med at henvise
 dertil; og blot tilføie, at ifald Udgiverne af nærvæ-
 rende Samling, uden at lade dem affrække ved,
 at Samlingen kaldtes udvalgte danske Viser fra
 Middelalderen, og efter Arnims og Brentanos Ex-
 empel, der i des Knaben Wunderhorn mellem Alte
 deutsche Lieder have optaget Sange fra Syvaars-
 frigen, ja vel endog senere, f. Ex. Gott grüs
 euch Alter, schmekt das Pfeisichen, havde i Be-
 tragting saavel af deres poetiske Værdi, som
 sande Riempevisetone, optaget disse Heltesange,
 kunde de endog have anført dette til deres Und-
 skyldning, at dette Nationalodeum med Føie kunde
 siges med Sorterup at være tillukt, og i en lang
 Række af Aar, indtil vore Dage, neppe engang
 af Besøgere at have været aabnet; saa at een af
 de allerførste, der igien drog dets Herlighed for
 Dagen, vor høifortiente Gerstenberg, i sine schles-

vigste Litteraturbreve kunde falde det en Samling, hvis Tilværelse var mangen Dansk ubekendt, og som de fleste betragtede fra en høistfalsk Synspunkt; ligesom det og er en mærkelig Omstændighed, at J. E. Schlegel i de Efterretninger, han i sit Ugeblad der Fremde har givet om den danske Poesie, ved at omtale Sorterups Heltesange, blot kalder dem lykkelige Efterligninger af de gamle Heltesange, og lader Poesien rose Naturen i hans med megen Ild udførte Indfald at efterligne denne den ældste Digtart, der fordum opmuntrede Heltene til Tapperhed i de blodigste Fægtninger, og i Fred ved deres Sammenkomster fornøiede dem ved ædle Bedristers Erindring, uden at man kan see, om han dermed har meent Heltesange i Almindelighed eller vore Kæmpeviser; saa meget mere, som den nedenunder staaende Note, hvori Digtene siges at være en Efterligning af de bekændte Kæmpeviser, ikke er af ham selv, eller i Originaludgaven fra 1745, men først i den forbedrede Udg. af 1770 tilføiet af Udgiveren den afdøde Forf. Broder Joh. H. Schlegel.

En ovenanført Digter, Hr. Pastor Grundtvig, har i et andet Digt, vor Sorterup tilegnet (i Nytaarsgaven Idunna) fra sin Synspunkt løst Gaaden i følgende Stropher, der videre udføre, hvad de ovenfor af hans Qvad Sorøes Kirke anførte Linier pegede til:

O du gamle fiakke Skiald,
 Mindes skal du af den unge,
 Danst du var i Tonesald,
 Danst af Et, af Kraft, af Tunge,
 Naar om Riæmperne i Nord
 Du din Tordensang lod høre,
 Da sig maatte vist i Jord
 Nordens gamle Riæmper røre.

Kom den visne Gudestof
 Bilde du i Sang ei dyrke,
 Agted den for Steen og Stof,
 Uden Magt og uden Styrke.
 Zebaoth du Offer bar,
 Hvergang du i Sang dig øved,
 I dig selv en Guddom var,
 Guderne du ei behøved.

Dog det gamle Biarkemaal
 Lyktes dig en herlig Flamme,
 Gamle danske Mænd i Staal
 Raldte du din egen Stamme,
 Deres Priis du hørte helst,
 Og det glædte dig isinde,
 At ved Skialdens Qvad var frelst
 Odins og Kong Frodes Minde.

Barslende stod Arselvold,
 Da du blev til Verden baaret,
 Dig saa stolt en Helteold
 Til sin Litgskiald havde faaret,

Zuler paa det danske Hav
 Saae du Manddomsværter øve,
 Og du sang dig ned ved Grav
 Om en Gehsted, Gyldenløve.

Du var Bragurs ægte Søn,
 Dog dit Qvad os gik af Minde,
 Derfor maag saa tit i Løn
 Mine bittre Taare rinde;
 Graad og Latter, store Skiald!
 Qvalte tit din høie Stemme;
 Ak! men dybt var Danmarks Fald,
 Da det kunde dig forglemme.

Døvet blev din Heltesang,
 Intet den dog fuldt neddæmper;
 Tordes du og mangengang,
 Staaer du op med dine Riæmper.
 Du med Sang, og de med Sværd
 Samme Idræt ville øve,
 Vække Mænd, som gange nær
 Kabe, Gehsted, Gyldenløve.

Pirespil om Paarses Færd,
 Det blev Danmarks Helteqvæde . . .

Undertegnede afbryder her saa meget heller,
 som han andensteds (i sin Sanvsfiger for 1811) har
 udladt sig om det følgende, hvor meget og man-
 gehaande synes at sættes paa Holbergs og Peder
 Paarses Regning, som vel neppe saa lige hører
 derhen; snarere kunde han fristes til at være til

en vis Grad enig med det ovenansførte, med Hensyn til den Part, Holberg og hans Peder Paars havde havt i, at Seltesangen døvedes; vel ikke saa lige ved den Spøg, han ikke blot i sin Peder Paars, men i sine Comedier (f. Ex. Jeppe paa Bierget 1 Act, 6 Sc., hvor liden Kirsten og Hr. Peder paroderes), sine Epistler o. a. St. driver dermed; men vel især ved den Tone, han i vort Skriftrige angav, og der saameget mere fristede til Efterlignelse, da den baade stemte med Nationens Character, og desuden let maatte lokke den, der ikke af Erfaring eller Undersøgelse havde lært, hvor vanskelig en Sag det er, at skiemte vel, til at haabe Holbergs Lykke.

Men som i Digtekunstens Historie fjerde Bind er viist, det, skiondt ensidige Fremstød, Holberg havde givet den danske Poesie, modvirkedes snart ved den paafølgende aandelige Fattigdom, hvori, som Lurdorph i sit Brev til Rostgaard meget rigtig udtrykker sig, vor danske Poesie aldeles forfaldt.

Anvender man nu paa Poesien, hvad en romersk Skribent har sagt om Fortienesten i Almindelighed, at den lettest fødes, naar den er meest i Priis, og omvendt, torde det ikke findes sælsomt, at Sorterupper i en Tidspunkt, som den fra 1730 til 1746, hverken kunde fødes, eller agtes, da det overalt ingen anbefaling var, at være fra fjerde Fredriks Dage; men at hans Mønstre, de gamle

Kiæmpeviser, deelte hans Skiæbne, dertil tør endnu mere end Holbergs Spøg, den haarde Dom have bidraget, som de Dages andet store Drakel, den lærde Gram, fældede over dem, da han udtrykkelig kalder dem den hele Kram af alt dette Kiærlingetøi, ligesom og for ham Thomas Bartholin i sine Antiquitates danicæ, havde kaldet dem putidissimas cantilenas quæ ne instar quidem antiquitatis præ se ferunt, ad colos aniles heri aut nudius tertius *) infelici vena compositæ. I Wilhelm Carl Grimms i Heidelberg 1811 udkomne Oversættelse af de gamle danske Kiæmpeviser findes i Anhanget følgende, af et Autographum af Gram (Udkastet til hans Fortale for Bordinges Værker, omtalt i Fort. til Digtek. Hist. første Bind) tagne Uttring: Da Wedel og Syn, endskiøndt de kiendte Heldenbuch, ikke vil ud med den bare Sandhed, saa er det ikke af Beien at erindre, at endogsaa de ældste af vore Kiæmpeviser i den første Part ere lutter sammensliffede Digte, gjorde efter det tydske, med nogle danske Navne mængede hist og her. Den hele Kram af alt dette Kiællingetøi, hvoriblandt dog forekommer en Deel Artigheder, og adskilligt til Sprogets Dplysning er altsammen sammensat i Christendommen. De ældste ere af samme Slags

*) Denne Strid om Kiæmpevisernes Ælde har Holberg efter sin Wiis i sin Peder Paars, anden Bog, tredie Sang, i Noten gjort sig lystig over.

Bers og Riimbaand som Heldenbuch; saasnart den Tone og Melodie forandres, er det nyt Arbeid".

Undertegnede har her kun med den Deel af Grams Anke at gjøre, der angaaer Ricæmpevisernes Bærd, hin Anke mod deres Velde og Originalitet er deels af Grimm i nysomtalte Note, deels af min Medudgiver i hans lærde Anmærkninger til de enkelte Viser, deels og i Fortalen til nærværende 5 Tome besvaret, og kunde vel nu efter Prof. P. E. Müllers lærde og skarpsindige Undersøgelser i hans lærerige Bærk om det islandske Sprog med endnu større Fynd og Fuldstændighed besvares. Paa den hidhørende Anke mod Ricæmpevisernes Bærd, svarer Grimm i Korthed meget rigtig: "Vigtigt kunne vi ikke kalde, hvad her er sagt; det er det Ansyn, som sædvanligt de moderne Historieffrivere have af slige Folkesange, de ere dem fiendske af Naturen, fordi de intet ret historisk Factum kan faae ud deraf, og ikke engang ane deres indre Betydning og Natur. For at forklare deres Oprindelse tages da altid et Tilfælde til Hielp, som her, at de Danske, der vare komne til de frankiske Kongers Hoffer, havde hørt disse Viser, og bragt dem hjem med, som dog er ganske uden Beviis o. s. v."

Ustridig stemmer den Synsmaade, i disse Digte at søge alt andet end Digtning, især paa det allerfuldkomneste med den Synspunkt, hvor-

fra i Grams Periode — vel tildeels og just, fordi den var hans — al Poesie i Almindelighed betragtedes, og som vi have at takke for den didactiske Synsflod, hvori den Ild og Aand, som i fjerde Fredriks Tid havde saa levende begyndt at røre sig i vor Litteratur, var aldeles i Begreb med at druknes og undergaae, hvis ikke Holberg, der ligesom ene giennemgik denne almindelige Oversvømmelse uden at omkomme deri, havde reddet den rige Forraad deraf, som Muserne havde givet ham i Bevaring. Være, lære skulde man overalt, og al Poesie, hvor man intet — i den bogstaveligste Betydning — kunde lære, regnedes blandt de ørkesløse Ord, hvorover der maatte gaae en streng Dom. Ikke den patriotiske Begeistring, der findes i Niels Ebbesens Sang, ikke den naive Pathos, der har givet Axel Thordsens Bise Udkomst til, at begeistre to af vore ypperste levende Digtere at prøve Styrke med den, hver paa sin Maade, ikke det saa usigelig poetiske i Aages og Elses Bise, var hvad i en Grams og hans Samtids Dine kunde erhverve dem Naade; nei! ikkun den Dplysning, man deri kunde finde, til et eller andet adeligt eller fyrsteligt Slægtregisters Berigtigelse, den Stadfæstelse paa en eller anden Middellalders Skik eller Ufskik, den Hiemmel for eet eller andet forældet Ord eller Udtryk o. s. v.

Dgsaa peger tydelig herpaa den allerede ovenfor med fortient Berømmelse nævnte Gerstenberg, den sidste Overlevende af den tydske Pleiade, som endnu i Overgangen fra den nysomtalte Nat til den Dag, der under syvende Christian opklarede vort Parnas, vare veldædige Pedestierner for Litteraturen og Smagen iblandt os. Saa ofte har Undertegnede af sin inderste Overbeviisning vedgaaet, at en blind og eensidig Vandring i den tydske Litteratur's Fied, med alle dens Afveie og Bildspor, fra Elbsvanernes af og indtil de moderne, har været noget af det, der allermeest har skadet vor Litteratur, og sat den tilbage; desmere føler han det Pligt, ligesaa frimodig og upartisk at erkiende, at uden det Held, hvormed Danmarks gode Genius — man kalde ham Bernstorf, om man vil — i den Periode, da en ny Dag skulde oprinde, havde samlet J. E. Schlegel, J. A. Cramer, Klopstock, J. H. Schlegel, Scheibe, Gerstenberg og Sturz, havde vi vel neppe eiet enten vor Ewald eller vor Carstens, og hverken dansk Poesie eller dansk Critik, i det mindste havde vi sikkerlig faaet langt længere at bie derefter. Dog tilbage til vort Emne.

I sine 1766 (Schlesvig og Leipzig) udkomne saa kaldte schlesvigiske Litteraturbreve, siger nysnævnte Forfatter: Ingen Nation i Verden maatte efter mine Tanker have en rigere Skat af Levninger af

det Slags — som Pereys Reliques — at fremvise, end vor nordiske, især den danske, naar vi først begynde engang at blive saa opmærksomme paa vore egne Fordele, som de fleste andre paa deres. Vi have alt nu en heel Samling gamle Lyriske Digte, under Navn af Riempeviser . . . hvis nærmere Kundskab forekommer mig ikke at bidrage lidet til at oplyse den gamle Litteratur, og det menneskelige Rions Historie. Jeg troer gierne, at De aldrig har hørt det ringeste om disse Lævninger; det vilde være sælsomt, naar en Tydsker skulde vide noget af en Samling, hvis Tilværelse er mængden Dansk ubekjendt, og som de fleste bedømme fra en høist falsk Synspunkt; men skulde De vel formode, at endog blot Sporet kunde blevet Dem skjult af det, hvad der er saa poetisk skjønt, saa naivt, saa simpelt og tillige saa heroisk, saa fuldt af Følelse, som følgende smaa Fragmenter fra de fierneste Aarhundrede?” Han meddeler nu først Biarkemaal hin gamle; derpaa siger han, et af en anden Art, en Heresang, der ikke fattes Colorit og lyrisk Sving: Jeg lagde mit Hoved til Elvehøi, hvilken liden Opfindelses Moral, han siger, neppe at kunne være lykkeligere indklædt, saa Asbiørn Prudes Bise, og derpaa Tomsvingernes Sang, og slutter nu: det falder mig tungt at afbryde her; min hele Siæl opflammes, naar jeg seer tilbage i hine mine For-

fædres glimrende Aarhundrede; lad mig vide, om jeg endnu oftere maa underholde Dem om disse mig saa interessante Gienstande." Og saa kommer han i det ellefte Brev tilbage dertil, skjøndt egentlig kun for at give Efterretning om den gamle runiske Poesie, ved hvilken Anledning han imidlertid siger følgende, som hører herhid: Deres Anmærkning er meget rigtig, at dette Fag for det meste er faldet slige Mænd i Hænde, der i deres Forfædres Levninger have søgt ganske andet end Genie. Med hvilken Formastelse har ikke mangen oversynet Udlænding ordentlig vildet afdemonstrere det nordiske Himmelstrøg Vorne at danne digteriske Hoveder, og hvor mangen vittig Dame gyser ikke i sine nedarvede Hovmarkers Braa ved den blotte Forestilling af en Nordbo, og vilde meget undres, naar hun fik at høre, at de forrige Aarhundredes ridderlige Galanterie just havde havt Hovedsæde i Norden?"

Undertegnede kan i øvrigt ikke forlade disse schlesvigiske Litteraturbreve, uden at yttre den Gissning, at de tilfældigviis tør paa vor Digtekunst og Smag have havt en langt større Indflydelse, end maaskee deres ærværdige Forfatter nogensinde har drømt om. Lægger man nemlig Mærke til, at disse schlesvigiske Litteraturbreve vare de første, der nævnedes Gwald for Tydskland, at de med Agtelse nævnte hans første digteriske Prøve, Sør-

gecantaten over Frederik den Femte, har man vel
 føie at troe, at de ikke kunne være blevne den
 Digter ubekiendte, der, som han selv i sin Fortale
 siger, just da var uforsigtig nok til at inddrikke med
 ungdommelig Graadighed den Virak, hvormed man
 ved denne Leilighed fra alle Sider af et godt Hierte
 beffiænkede ham; og at han, ved nærmere Kiend-
 skab med dette Skrift, der ligeledes med Agtelse
 omtalte hans Lykkens Tempel, er bleven opmærk-
 som paa den Ossian, hvis bestridte Egthed tiener
 til Indledning for det Brev, hvori vore Kiem-
 peviser først omtales. Hertil kommer endnu, at
 just Machphersons Oversættelse af Ossian (men for-
 modentlig — siden Ewald siger sig dengang ikke
 at have kundet engelsk — i Engelbrechts og Wit-
 tenbergs i Hamborg 1763 og 64 udfomne tydske
 Oversættelse deraf) saavel som Wielands Oversæt-
 telse af Shakspear, som han ligeledes netop ved disse
 Breve maatte blive opmærksom paa, efter hans
 egen Sigende, gav hans Smag den forandrede
 Bending, som er kiendelig ved at sammenligne
 hans Adam og Eva med hans Rolf Krage, og
 som han i sine senere Arbeider stedse mere og mere
 blev tro. Hvorvidt nu dette samme Blad middel-
 bar eller umiddelbar kan have bidraget til den an-
 den Hovedomstændighed, der paa vor Digers
 Landsvenning havde en saa betydelig Indflydelse,
 Klopstocks Kiendskab og Yndest, hvorved han at

ter blev anbefalet til en H. E. Bernstorff, og foreslaaet til at reise til Skotland *), at samle og undersøge Ossians Digte, maa Undertegnede overlade Andre at give Oplysning. Nok, at dersom vi have Gerstenberg middelbar eller umiddelbar at takke for, hvad Ewald er blevet os, kan enhver, for hvem dansk Digtkunst har Bærd, aldrig nok fuldtakke ham derfor.

Mærkeligt er det og, at ligesom R kæmpeviserne neppe findes nævnte i Sneedorfs patriotiske Tilskuer, hvor dog Hegelund og Arreboe — skiondt just ikke med formegen Berømmelse — omtales, saaledes har den i gammeldags danske Poeter, som Bording, Keenberg, Thura, Philedor, Rose &c. saa belæste Fors. til Samtalen om Vocalers Sammenstød i danske Vers, Ek. B. Selsk. Skr. 6 St., ikke eet eneste Exempel af R kæmpeviserne; den første, som efter Gerstenberg synes at have forsøgt paa at bringe dem i Grindring, er vor afdøde uforglemmelige Medudgiver, der i Bibliothek for nyttige Skribenter — et Ugeblad, der ikke fortjener den Glemsel, hvori det er henfunkt — under Titel af et Forslag angaaende R kæmpeviserne, skrev følgende: Jeg læser alletid der en Deel af vore gamle saakaldte R kæmpeviser med en særdeles Fornøielse for deres Naivitet og sommetider virkeligen poetiske Skønheders Skyld.

*) S. S. 77, samt Münters Ewalds Levnet.

Det gamle Sprog, der hersker i dem, og et Stavelsememaal, som falder ganske behageligen i Ørene, hvor uregelmæssigt det er, gjør den efter min Smag end stærkere. Hertil kommer, at de indeholde Begivenheder, af hvilke de fortælle de interessanteste Træk, og give Læseren den Fornøielse at giætte sig til Resten. Det forstaaer sig, at jeg her kun taler om de ældre, de, som ere skrevne efter Begyndelsen af det sextende Aarhundrede ere næsten allesammen utaalelige. Jeg agter ikke her at udbrede mig over et og andet Stykke iblandt dem, hvilket ellers kunde give Æmne til en lang Afhandling, naar alt det skønne deri skulde anmærkes, som Kong Regners Bise, Torild Trundsens, Axel Thordsens, og mange flere. Man skal neppe finde een iblandt dem, som ikke indeholder eet og andet ypperligt Sted. Jeg vil kun denne Gang tale om et Indfald, som synes mig meget giørligt, og som, jeg ønskede, maatte finde Opmærksomhed. Jeg haver nemlig tænkt, om vi ikke paa ny burde optage denne Digtmaade, og anvende den for, med en Slags lystig Lune, at fortælle virkelige Tildragelser, som hænde i vore Tider, omtrent som de Franske bruge deres Baudeviller, dog ikke nær saa pasqvinsk. Og ligesom hine anvende Marots Sprog i saadanne Poesier, saa kunde vi ogsaa bruge de gamle Bisers tit meget stærke Ord og Talemaader. Korthed i Udtrykket, Naivitet og

en vis Trofkyldighed, forbunden med en let Munsterhed, burde være Egenfkaerne af det Indvortes, og i det Udvortes bringes Rigtighed i Sproget, Stavelsemaalet, og Rimene. Dmqvæd og Biqvæd burde ikke affkaffes, men gøres noget mere overeensstemmende med Hovedindholdet end i de fleste af de gamle Viser. Paa denne Maade synes mig, man kunde erholde meget morsomme smaa Pjeser, som kunde være saare nationelle. Vi have allerede et Par Stykker i denne Smag, men det synes dog ikke, som man haver agtet paa dem. Jeg føjer et Dnske til, som jeg gjør hvergang, jeg læser Kjæmpeviserne, at Noget vilde tage sig paa at samle og udgive, hvad der af Kjæmpeviserne endnu kunde findes i deres eget gamle Sprog, eller dog i det ældste muligt var, og det med den nu havende Oversættelse ved Siden. Ligesaa burde de opsøges, som Bedel og Syn have forbigaaet. I det mindste burde vi have en bedre Udgave af dem, end den sidste er."

Hvad hans sidste Dnske angaaer, da seer man, der maatte gaae 40 Aar, inden det, og det for stor Deel ved hans egen kraftige Medvirkning, kunde gaae i Opfyldelse. Hurtigere — om end ikke i Følge hans Opfordring — syntes det at gaae med det andet; som overalt den Anvendelse af Kjæmpevisernes Sprog og Tone til samtidige Bes-

givenheders comiske eller satiriske Fremstilling aldrig ganske havde tabt sig; saaledes findes f. Ex. den — om det saa kun var fra Holbergs Jacob v. Nybo, ældste Udgave — bekjendte Tychonii, Odense 1776 udgivne, Samling af Vers og Indfald — et af de da saa brugelige Bindebreve, til hans Datter for Børnene, ikke ilde affattet i denne Tone, (kun at i den tiende Strophe Forf. ikke har vidst at skille det hellige og vanhellige, Spøg og Alvor fra hinanden.) Da Samlingen ikke er meget bekjendt, torde det maaskee ikke være uvelkomment at finde den her.

Det var liden Hr. Johan,
 Han lysted de Dyr at bede;
 Saa tog han sin Rakke og Høg
 Og red ad vilden Hebe.
 Saa listelig føre vi vore Runer.

Det var liden Hr. Johan,
 Lagde Sabel paa Gangeren graa,
 Og liden Peder paa hviden Drø;
 Ud Skoven saa lader de staae.

De beedte Hjort, og de beedte Hind,
 De beedte den usele Hare,
 Og alle de Dyr i Skoven var,
 De vare i Frygt og Fare.

Det var mod den Aftenstund,
 Da Golen gik ned under Bide,
 Begge de Adelings Hellede to
 De vilde af Skoven ride.

Da de kom yberst i den Lund,
 Og hjemad lader de stande,
 Da mødte dem stolten Elselild
 Alt ved de rindende Bände.

Det var liden Hr. Johan,
 Han smilede under sit Skind:
 "Og hør du Peder Staldbroder min,
 Mon vi kan fange den Hind?"

De toge Snarerne hver for sig,
 Udspændte dennem med deres Haand,
 Saa snæred' de stolten Elselild,
 Den beilige Villievaand.

Stolt Else spytted', og spretted', og sprang,
 "Hvad mon I vilde Jer ind;
 At I vilde fange levende Folk,
 Jeg er hverken Raa eller Hind."

"Enten du er nu Raa eller Hind,
 Saa lader vi dig ei gange;
 Og enten du er vild eller tam,
 Saa skal du nu være min Fange."

Stolt Elselild raabte til Himmel og Jord,
 Til Gud, som Alting har skabt,
 "Saa siger mig, hvad min Løsning er,
 Saa vil jeg give mig tabt."

”Kobber og Sølv og Pærer med
 Dem skal du os, Elselil! give,
 Og saa haade Jordbær og Bræmbær til,
 Saa vil vi lade dig blive.”

Det var stolten Elselil,
 Hun meldte det Ord med Vre:
 ”Jeg giver Eder, hvad I have vil,
 Vil I kun lade mig være.”

Saa raader jeg hver en stolten Jomfru,
 Hun gaaer ei om Aften saa silde;
 I hørte nu, hvor de Hellede to
 De leedte stolt Else i Hilde.
 Saa listelig føre vi vore Runer.

Det var Smaaestykker i denne Smag, som
 den nysanførte Kunstdommer omtalte, kunne, da
 de efter Sammenhængen maa formodes at være
 temmelig nye, da han skrev, neppe antages at
 have været andet, end to til den 17de Januar
 Begivenheder hørende Viser, den første:

I Sieland stander et Slot saa bold,
 De Riddere dansede saa lystig,
 Der boer en Konge giev og stolt,
 Hans Børn hannem elske som Fader.
 Men Gud han raader for Lykken.

Den anden:

Og der gaaer Dands paa Christiansborg
 Struensee er bunden;

Der danske Riddere uden Sorg
 For Christian Konge hin unge.
 Og længe leve han!

begge egne sig i mere end een Henseende ikke til at meddeles her, og har man, som vor anførte Med-udgiver siger, ikke agtet paa dem, da har man ladet dem vederfares deres fuldeste Ret.

Men nu ikke længe efter, at ovenstaaende var læst i Bibliothek s. n. Skr. fik vi et aldeles mesterligt Digt af den her foreslagne Art, i vor uforglemmelige Bessels:

En Herremand sov eengang hen,
 hvis mange Pudseerligheder i sin Nyhed, ligesom de i hans Ricerlighed uden Strømper, og i sin Tid hans store Landsmands Peder Paars, vare i Alles Munde. Undertegnede har andensteds *) omtalt den Krig dette høist moersomme Stykke vakte, i det en dansk Herremand for fuld Alvor tog sig paa at hævne, hvad Digteren i al Uskyldighed havde taget efter en fransk Fortælling, som ogsaa i det engelske Ugeblad the Connoisseur findes anført. At imidlertid vor Abrahamsons ovenanførte Opfordring skulde have medvirket til at frembringe hint Besselske Mesterstykke, er ikke sandsynligt, da de just paa den Tid hørte hver til sin stridende Kirke,

*) I Fortalen til den soldinste Udgave af Bessels Skrifter.

Kirke, der just ikke giensidig lod hinandens Smag og Domme vederfares alt for meget Ret. Derimod synes en bekjendt Anecdote om den Sammenligning Bessel anstillede mellem P. H. Frimans epistt deilige Beskrivelse af Arels Tilfomhed:

Sin lette Fod den raske Ganger hæver,
Den grønne Høde flyer, og ved dens Fodslag bæver;
og den gamle Rjæmpevisers Naive:

Paa Reisen var han saa rast og snar,
Hannem fulgte tredive Svende,
Da han kom til sin Moders Gaard,
Da red den Herre allene;

til Fordeel for den sidste, at vidne, at Bessel var saavel bevandret i, som skionsom for, vore gamle Rjæmpevisers Tone og Værd.

Mere Indflydelse kan man derimod tiltroe denne Opfordring at have havt paa det næste mærkelige *) Digt af dette Slags, vi møde, den
under

*) Her siges med velberaad Hu mærkelige; thi det saakaldte moersomme Lese- og Sønge-Cabinet, hvoraf første Aargang udkom 1775 hos M. Hallager, og anden Aaret derpaa hos Simmelkær paa Adressecontoiret, begge fra den holl-ballingste Fabriek, indeholder adskillige nye Rjæmpeviser, der vel snarest skulde høre til den her omtalte Art, f. Ex. om Naturaliecabinettet, hvorledes:

under den betænkelige Titel, For Visse mod Visse,
i det almindelige danske Bibliothek Julii 1778 af-
trykte

Hr. Lodbrok, en Kiæmpe saa bold,
Han elsked den favre Nature,
Dg hvordan han gjorde med List og med Bold,
Saa slap han til hende i Bure.
I have vel hørt, at Lodbrok frelste den Favre.

Dg rundt om den Borg og det Somfrubuur
Stod Bagter af gloende Drager,
Forgiftig og stikkende laae der paa Luur,
Som hvisled baade Nætter og Dage. — —

Den første var Ormen i Paradiis,
Forgiftige Ord den udspreddede,
Saa Dragen i Babel, den skreeg som en Griis,
Saa den, som med Romerne strede. o. s. v.

Men Hr. Lodbrok drog sin Tirring og blæste Allarm,
Saa Ormene neppe fik sovet.

Med Dragerne saae det nu ynkelig ud,
Saa og med Ormene mange,
Thi nogle han drog af spraglede Hud,
Dg flere han tog nu til Fange.

Han risted dem op, og drog dem af Skind,
Dg satte dem rundt om i Ringe,
I Spiritus Vini han lægger dem ind,
Dg dem i Klasser selv bringer.

trykte Romance af Ewind Skaldaspiller den yngre
(P. K. Troiel).

Til

Dg nu steeg han op i Tomfruens Buur
Alt paa den Skionne at helse:
I sidde i Fred, I skionne Natur,
Som jeg har den Vre at frelse.

Nature hun arled sin Kappe saa skion,
Hr. Lodbrok! mit Hierte maa briste,
Til Tak giver jeg mig selv til Lon,
Med alt hvad jeg har i min Kiste.

Uf samme Natur er den følgende Dronningens og
Seberens Strid, hvoraf dog følgende Stropher
kunne udskrives;

Hr. Seber han er en Kiæmpe saa bold,
Saa grum, som en Tiger, saa bleg som en Troll.
Men hvem skal føre vore Runer saa vel med Vre?

Han tumled sin Hest, og tatted' saa tørt,
Dg vilde den Dronning med sig bortført.

Han skured sin Brynie med Peber og Salt,
Saa Tinrækker dandsed' og Skorstenen faldt.

Han kasted' fem tusinde Kiæmper af Hest,
Dg elleve tusinde Tomfruer dernæst.

Han gnistred med Dine, saa Bakkerne freed,
Han pusted' og stønnet', saa Mure faldt ned.

Dg

Til Stræk for mange Herremænd,
 Til Bondens Trøst og Glæde,
 Hvor følt en Herremænd sov hen,
 Jeg gyselig vil quæde.
 O Wee! o Wee! de Herremænd,
 Naar de skal fare heden hen,
 Og bytte Herresæder
 For Kister af sex Bræder.

Bon Trækholdt var den Herres Navn,
 Der maatte heden vandre,
 Han gjorde Verden intet Gavn,
 Og saa gjør mange Andre;
 Han elskte ei sit Fødeland,
 Mod Bonden var han en Tyrann;
 Sin Konge lød han ikke,
 Hans Gud var Mad og Drikke.

Da dette i mange Henseender interessant og kraftfulde Stykke findes i den seidelinske Udgave af de tvende Brødre Troielernes Digte (eller udvalgte danske Digtere 4 Deel) vil jeg ikke igien aftrykke det her, men blot anmærke, at om end vor
 afbøde

Og da han kom inden for Kongens Borg,
 Da blev der en Bulder, en Jammer og Sorg. 2c.

Ubetydeligere er Pebevisen, og i andet Hæfte Bisen om Arvid og Hendrik, hvorimod St. Karens Messe er en ganske net Navnedags Compliment,
 A. A.

afdøde Medudgiver, der var en af de fornemste Medvirkere i det danske Litteraturselskab, hvor det først saae Lyset, og Medbestyrer af det danske Bibliothek, hvor det udkom, kan med Føie siges at have bidraget til dets Fremkomst, seer man dog — som i Characteristiken af de troielske Digte er anmærket — paa de følgende Strophen:

De Diæble brølte Hø hø hø!
Du vores er, du snart skal døe.

og Slutningsstrophen:

Saa sov hans Krop den lange Søn,
Hans Siæl de Diæble toge,
Ufgrunden brølte: Hævn! Hævn! Hævn!
Dens Hære mod ham droge.
Hurrah! du var alt Diævel der!
Hurrah! Hurrah! velkommen her!
En Iyvfold Lue brage,
Dg lad ham Helved smage!

at dette den yngre Troiels poetiske Debutstykke er fra de Dage, da Indtrykket af de navnkundige bürgerste Romancer endnu var i sin største Kraft, og da man troede, en Deel af den magiske Virkning laae i det Trapp! Trap! Trapp! og Klingelingeling! som hist og her fandtes der. Naar iøvrigt denne Characteristik's Anmærkning, efterat have erkjendt: at man neppe kan nægte, at Skil-

dringen

dringen i det Hele har baade Sandhed og Kraft og at ikke blot Almuetonen, men og Almueaanden heldigen er bevaret deri, slutter med: "om disse Forestillinger om Dævlene, der tog hans Siæl o. s. v. i vore Tider vilde blevet taalte, er et andet Spørgsmaal;" da kan Undertegnede, ved at gienslæse og affskrive 1814, hvad han her i 1801 har skrevet, ikke tilbageholde det veemodsblandede Smil, som saa mange andre deslige Sammenligninger alt hyppigere og hyppigere friste ham til.

Paa samme Tid, som de bürgeriske Roman- cer, især hans — alle sine Smaapletter uanseet — saa henrivende Leonore, havde vaft Opmærksomheden paa denne Digtart, i det mindste hos det germaniserende danske Litteraturselskab og dets Troesforvandre, gav et andet i Tydskland udkommet Skrift — de herderske Volkslieder — der i alm. danske Bibl. 1779 omtaltes og (skiondt i Anledning af den latterlige Feiltagelse, at

de legeb med deres Finne,
var oversat ved:

Mit seinen Feinden spielend)
var kaldt en Bog, som fortiente at være i Alles Hænder, Smagen derfor vel et nyt Fremstød, men tillige en Afdrift, som i det ringeste for en Tid blev dens Fremme mere skadeligt end gavnligt.

Tvende af den Tids yngre Skribenter fremstod nemlig, som den nys optagne Digtarts Udbredere, den første var P. D. Bast — siden død som Stiftsprovst i Kiøbenhavn — der da just i sin gode Oversættelse af en af de faa Morshabsbøger, der ikke lettelig tabe deres Bærd, Landsbyspræsten fra Wakefield, ikke uheldigen havde fordansket den deri forekommende vakre Romance:

Turn gentle hermit of the dale,
 og deraf lod sig friste, til at oversætte for Fode i bemeldte Bibliothek af Tydsk og Engelsk, Dronning Eleonores Skriftemaal, Eremiten af Wartworth, det fyrstelige Bord, Gernutus, den venetianske Jøde, og Edvard og hans Moder, en gammel skotsk Ballade. Den anden en endnu levende videnskabelig og borgerlig agtet Mand, Etatsraad G. Nissen, af hvem i samme Tidsskrift, deels under hans Navn, deels under forskjellige deraf tagne Monogrammer, findes adskillige originale, men dog langt mere efter hine Mønstre end efter vore danske Riddersviser digtede Romancer og Ballader, saasom Gunnar og Signild, Ottar og Svane, Alfur og Malfred; hvortil Billighed byder mig at lægge, at jeg selv i en meget uheldig Efterligning af en Ballade hos Ursinus i samme Skrift ofrede til samme Smag.

Men ligesom hverken vi vare de, der kunde bringe denne Digtart i Yndest hos Publicum, ligesaa lidet som den havde været et Skud af den gamle Nationalstamme, men blot en fremmed hid paa anden og tredie Haand indplantet Afart, saaledes mødte den og fra sin første Fremtrædelse en overmægtig Modstander i hint, just paa den Tid i sin fulde Kraft blomstrende norske litteraire Samfund, hvem af mange og mangehaande Aarsager alle deslige Fortrydskninger, saavel som den blaa Bog — det almindelige danske Bibliothek — som de ikke uden Føie ansaae for deres Hovedmagasin, vare en saadan Modbydelighed, at en af deres yngre Digtere, der i sine tidlige Dage have arbejdet deri, ved sin Doptagelse i Selskabet ved en formelig — naturligtviis satyrisk — Initiation maatte forsage det. Allerede det var et mærkeligt Tegn, at ikke blot en af dette Selskabs første Præmier var for en modernere Behandling af den i sin gammeldags Form saa usigelig henrivende Arel Thordsens Bise; men at endog ved denne Veilighed Hfr. Biehls prosaiskmatte Sendebrev fra Baldborg Immers Datter til hendes Veninde, kunde komme i Betragtning til et Sted i Samlingen (ligesom det ved denne Veilighed og fortæner at nævnes, at selv vor lærde Konstdommer J. Baden i Samlingens Bedømmelse i den ny kritiske Journal

nal for 1775 ved at omtale de tvende Digte over dette Emne, blot siger: Emnet er taget af Riddertiderne, og derpaa meddeler det, uden at omtale den gamle Rieæmpevise, som dets Kilde) og saa kjender Undertegnede fra mundtlig Overantvordelse adskillige Stykker af dette Samfunds utrykte — og tildeels utrykkelige — hvor de gamle Rieæmpevisers Versmaal med Dmqvæd og Biquæd o. s. v. ligesom i andre de dæssigkes, blev anvendt til at forstærke det Comiske i deres selskabelige Overgivenheder.

Intet Under, at hine tydsk- engelsk- skotske tildeels meget lange, maadelig versificerte Roman- cer, der aldeles Intet havde til deres Anbefaling for Læsere, hvem fransk Concinnitet var det første digterske Fortrin, maatte give overflødig Emne til Spot og Satire. Da det nu tillige hændte sig, at en saadan Ballade tabtes paa Gaden, og blev efterlyst i Aviserne, faldt et af dette Selskabs vittige Hoveder paa det Selskab, under den opgivne Titel at gjøre en Ballade, der indeholdt en Satire paa den hele Digteart og den tabte Ballades — vrangelig — formeente Forfatter, og lade den aflevere paa Adressecontoiret, som det var den tabte; og blev denne uden nogensinde at være trykt, temmelig bekiendt; som overalt det gif det Selskabs Indfald i de Tider, som Jacobs i Rasmus Montanus,

tanus, at de gierne paa faa Dage løb hele Byen og tildeels Landet over.

Ogsaa lykkedes det da virkelig dette Selskab, ved de rige og kraftfulde Strømme af det Latterlige, de af uudtømmelig Urne udgiød over denne, som andre deslige litterariske Daarstaber fra den Tid, at gjøre en Ende derpaa, saa at egenlig kun Baggesens Hymne til Ballademageren og nogle Steder i hans comiske Fortællinger, der samtlig ere at ansee som en Efterklang af den Tone, det norske Selskab da havde angivet, og der paa den Tid var den herskende, bevare Grindringen deraf.

Men medens dette fremmede Lustsyn reiste sig paa vor Horisont før at forsvinde, oprandt en af dens skjønneste Stjerner, som endnu i uformørket og uovergaaet Glands tindrer derpaa, Ewalds deilige liden Gunver. Ikke er jeg istand til at berigtige den historiske Omstændighed, om Gøthes skjønnede

Das Wasser rauscht, das Wasser schwoll,
 skulde være ældre, og altsaa i nogen Maade kunde være dets Forbillede; men at Ewald tidligent var bekiendt med vore Rjæmpevisers Land og Tone, derpaa har jeg mellem hans efterladte Papi-rer, som jeg en rum Tid fra den afdøde K. H. Seidelin havde ihænde, og som endnu ere i dens Efterladenskab (og hvoriblandt ogsaa fandtes

Frag-

Fragmenter af hans Hamlet og hans Helge) fundet mere end eet Bevis; og fan altsaa meget vel Gøthes Forbillede, denne Samlings No. 49 eller maaskee 50, været Ewalds; ligesom jeg og her bør anmærke, at den saa bekiendte og yndede Melodie, Ewalds Ven, den nu afdøde Landsdommer Roggert, satte til denne Melodie, var tagen af en ældre Ricempevise, hvoraf en ustuderet Mand da sang mig den første Linie:

Liden Kirsten gænger om Kirkerist;

men med et Dmqvæd, som vidnede, den havde giennemgaaet — maaskee endog i hans egen Mund — samme Forandring som

Liden Kirsten og Sr. Peder,

i den drukne Jeppe's (1ste Act, 6te Sc.)

Ligesom vi i Wessels En Herremand sov eensgang hen, uidentviol havde det ypperste Mønster af denne Digtarts comiske Behandling, saaledes fik vi ogsaa her et Mesterstykke i den romantiske Ballade. Laae maaskee deri just Grunden, at den ingen Efterlignere fandt, medens hine Afartninger fandt saa mange? Det samme var Tilfældet med den, endog uden alt Hensyn paa dens mesterlige dramatiske Virkning paa Stedet, hvor den er anbragt, uforlignelige Fabelromance i samme ewaldske Mesterværk:

En Eddersugl var haardt i Klemme,
 der, saavidt mig er bekiendt, indtil denne Dag
 er uden al Efterlignelse, som den vel stedse vil
 blive uden Mage i vor Litteratur; lægge vi nu
 hertil, hvad vel med Føie kan ansees som den
 første blandt vore nyere historiske Romancer:

Kong Christian stod ved høien Mast,
 vel maa vi da sige, at ved dette Kløverblad os
 var viist, hvad vi i denne gamle Nationaldigtart
 havde og kunde have, hvad den under en sand
 Dannedigters Haand kunde være og blive.

Men desværre disse hans mesterlige Fiskere,
 som det hører blandt vore Tidens sorgelige Tegn
 at miskiende og ringeagte, bleve, om ikke hans
 Svanesang, dog hans sidste fuldbragte Værk af
 noget Omfang; noget over et Aar efter, at de vare
 fremkomne, døde han, og vor poetiske Himmels
 Sol neddalede med ham.

Midlertid, det er først, naar Solen er da-
 let, Stiernehæren kan fremgaae i sin Herlighed, og
 dette, som syntes nogle Aar efter Ewalds Død paa
 Danmarks poetiske Himmel at stadfæstes, er og-
 saa i Særdeleshed synligt paa den Deel deraf,
 som her er under vor Betragtning.

Allerede havde de af den udødelige Gerner
 1780 foranstaltede Sange for danske Sømænd frem-
 lokket nogle Forsøg i den historiske Romance,

hvoriblandt — foruden Bisen om Hvidtfeldt — var tvende, Hr. Alf og Olvar, af en Digter, der fra sine tidligste Dage havde herlig Sands og Aand for Nationalcæmner og Nationalpoesie, min alle Aldres Ven, Chr. Pram. I denne Digtart fra- vandt imidlertid ikke længe derefter hans Ven og Ungdoms Lærer, Norges Skiald, Edvard Storm, ham Prisen ved sin med saa megen Føie beundrede Zinklars Bise, først kommet for Lyset i det altfor snart ophørte danske Musæum, Junii 1782, og siden optaget i hans samlede Digte, og aftrykt i alle de Samlinger, der have vildet give Mønstre paa Nationalpoesie og Nationalaand. Undertegnede, som udførlig i en af de ældre Aargange af danske Tilskuer har forklaret sig om denne stolte Fædrelandsfang, troer saameget mindre at have behov videre at omtale den her.

Havde midlertid her i den historiske Romance Mesteren fravundet sin fordums Discipel Palmen, og indtil denne Dag beholdt den uomtvistet, da hævede denne derimod des eftertryffelligere sin Afdømt i den romantiske Ballade, ved den heilige stærkødderiske Sang om Rosmer Havmand:

Hr. Roland, en Herre paa Norges Kyst,
 Opfordrer til Kampen de søvante Svende:
 Mig lyster imod Rosmer Havmand en Dyst,
 Ham lære de nordiske Sømænd at kiende.

Dg brister end Riolen og synker vor Snekke,
 Vi Somænd fra Norge os ei lader strække.

Ligesom og Stærkodders henrivende Gravromance:

Den Mand er uværdig til Livet at smage,
 Som kvæler dets Glæder med Mismod og Sorg,
 Dog hvad er dets blideste, frydfulde Dage
 Mod Glæden i Gudernes skinnende Borg.
 O venlige Grav! i din Skygge boer Fred,
 Din tause Indbygger af Sorgen ei veed.

vil blive i Priis, saalænge Sandhed og Hierte-
 lighed er Poesiens ypperste Fortrin.

Omtrent paa samme Tid skænkede Ewalds
 Yndlingsøn, han, der, som en af de Nyeste har
 udtrykt sig:

Dannebroges yngste Sønner leder
 Til Wrens Bei at vandre diærvelig,
 Der fierde Christians Skygge
 Fremmaner, i hvis Ly de Snekken kan gienbygge —

H. C. Sedorf, os et skönt og genialt Mønster i
 den historiske Romance ved Sangen om Hr. Hen-
 rik, ligesom han i flere Bennesange, som min
 Medudgiver tildeels i sin Idunna for 1813 har be-
 varet, havde givet Prøver paa denne Digteforms
 heldige Anvendelse til spøgende Brug.

Midlertid havde vor af Fædrelandets ældre
 Litteratur saa fortiente Sandvig udgivet det før-
 ste Hæfte Levninger af Middelalderens Digte-

Kunst 1780, som min Medudgiver Prof. Nyerup 1784 forøgede med nok et Hæfte; disse Samlinger, der, især da andet Hæfte kom til, udbredtes meget i den daværende Læseverden, som de usle, yanseelige, med Trykfeil fyldte Udgaver af de vedel-snyvste Riempeviser ikke havde syndelig fristet, bidrog meget til at vække Smagen for denne Digtart, og opvække Opmærksomheden saavel paa den Skat, vi deri besad, som paa det Brug, der af dem lod sig gjøre. En af de første Frugter, vi deraf høstede, var min Ven C. A. Lunds Carl og Elina, en Smarbeidelse af Romancen Klosterranet i de sandvigiske Levninger (her No. 212, i 4 B.) hvis hele Behandling isvrigt bar Bidne om, at den med den engelske Litteratur særdeles fortrolige Digter her havde de nyere engelske shenston-malletske Ballader for Die, og ligesaa omhyggelig søgte at afpolere den gamle Rust, som Andre siden paa lignende Arbeider have søgt at fremkunstle den; ogsaa blev denne nyere engelsk-tydske Romance især den, som flere af vore Digttere, saasom Liebenberg, Frankenu, Gutfeld, Lundby, Haste, o. a. i deres, i de Dages Tidsskrivter og Poesiesamlinger omspredte Romancer og Ballader, meest af det erotisk elegiske Slags, efterlignede. Fra samme Tidspunkt er Mariehøien, en synlig Efterligning af P. H. Frimans

Urel og Baldborg, som jeg blot nævner for at vedgaae, at Dyvekes Digter, efter at have læst den, spurgte mig, hvorfor jeg ikke havde holdt mig nærmere til vore Kæmpeviser, og at dette vel var en Hovedanledning, jeg ikke længe derefter bearbejdede den Dødes Tgienkomst.

En anden Green af Romancefaget, som ved Siden af den elegisk erotiske var i Yndest og Dyrkelse, var den historiske, dog mere i den nyere fortællende, end den ægte gammeldags lyriske Tone; Storms Thorvald Bidførle, Niels Lembach, hans og de øvriges Bernstorfsviser, Keins Ole Svendsen Bakke, min Peder Colbjørnsen o. fl. d. l., henhøre ustridig til denne Klasse; 1790 skænkede den fra sine Priisdigte i skønne Videnskabers og norske Selskabs Samlinger ærefuldt bekiendte Claus Friman os i sin Almuens Sanger en skøn Samling af deslige Hæders- og Mindefange, dog samtlig i den da moderne Tone; mere derimod til den ældre hældede Betlig i de i Sangene for den norske Bondestand indrykkede Hædersfange, hvorpå Trønderne, en Vise om Sædrelandskærlighed, da denne i Bergen 1795 udkomne hæderværdige Samling her er lidet bekiendt, maa staae til et Exempel.

Det var den svenske Carl Gustav,
 Han vilde prøve en Dyst
 Med Danmarks Frederik den Tredje,
 Dertil han havde stor Eyst.
 I Norge er Troskab at finde,

De svenske Hære ile
 Over froene Sø og Va
 Til Dannerkongestaden,
 Dens Mure de ville nedslaae.
 I Norge er Troskab . . .

Og det var Konning Fredrik,
 Han følte en Faders Sorg,
 Hvæntet saae han ængstet
 Sit Folk og Land og Borg.
 I Norge er Troskab . . .

I Roskild en Fred han slutter,
 Men dyre betaler han den,
 Thi Halland, Skaane, Bleking,
 Og Bahuslehn gaaer hen.

Selv Sancte Olufs Trondhiem
 Den Fiende fik i Haand;
 De Trønder blev modfaldne,
 Men bittre udi sin Aand.

Den Krig paa ny udbryder,
 Det rygtes i Trøndelav,
 Da sværge de modige Trønder,
 At Aaget de kaste af.

Nu samle sig stridbare Hære,
 Til Trondhiem de ville frem,
 At lære den modige Svenske
 Den snarreste Wei til hans Hiem.

I Norge byder Hr. Bielke,
 Sin Konge og Fødeland tro,
 Han hørte om Trøndernes Opstand,
 Og i sit Hjerte han lo.

"Hr. Reichwein, din Ganger du sadle,
 Til Trondhiem ride du brat!
 Du fry ei Bjerg eller Dale,
 Du frygte ei Mulm eller Nat."

"Jeg fryer ei Bjerg eller Dale,
 Jeg frygter ei Mulm eller Nat,
 Min stolte Ganger er sadlet,
 Til Trondhiem rider jeg brat."

Til Trøndelav kommer den Herre,
 Som Julen velkommen han er;
 De glade Bønder sig væbne,
 Og Svensken Undergang svær.

Fra Jemteland komme de Svenske,
 Som Trondhiem undsatte vil,
 De nok kunde hiemme være,
 De nærme sig aldrig dertil.

Til Grændsen komme de glade,
 Der tabe de Lysten at lee;
 De Nordmænd dem lære at vige,
 St. Olufs Skrin de ei see.

Den svenske Stjerne formørkes,
 Det svenske Skiold gaaer i Rnuus;
 Hr. Stiernskiold og hans Svende
 Maa rømme det fremmede Huus.

Baadsiet de Svenske bortdroge,
 De bandede Nordmandens Tro,
 Men Krønniken og Kong Fredrik
 Ophøiede Nordmandens Tro.

Mens Norrig har Fjeld og Fjeldet
 Har Gran og Granen er grøn,
 De kiække Trønders Troskab
 Skal mindes og kaldes Kion.
 I Norge er Troskab at finde.

Det er unægtelig ikke blot i Versbygning o. d. l. denne Nordmandssang, ved at være indrettet til Axel Thordsens og Torkel Trundsens Melodier, har saameget af den gamle Kiæmpevisemaneer; men især i de lyriske Spring, saasom i den høistlivlige Dialog mellem Bielke og Reichwein, i naive Ideer, saasom at Reichwein er velkommen som Julen o. s. v.; og have flere af disse Hæderssange, skiondt vel ikke i samme Grad, det samme Stempel.

Mellem de ypperste historiske Biser, dette Tidrum skænkede os, fortæner i øvrigt Sungen om Syden Niels Ebbesen, som en competent Dommer, Digteren Dehlenschläger, har havt saa fæ, at han har sat en deilig Melodie dertil, ustridig en saare høi Rang; men da den foruden flere Steder findes i J. Smidths 1807 hos Seidelin udkomne samlede Digte første Bind, meddeles den ikke her. Mindre Held havde et Par romantiske Ballader af denne Digter, og vilde man især ikke ret finde sig i det Brug, han gjorde af forældede Ord, maaskee fordi hans Sanges Tone og Sprog i det Hele ikke noksom stemte dermed.

Vi have i Begyndelsen af dette Tidrum nævnet nogle, deels comiske, deels satiriske Biser i Kjæmpevisernes Smag; vi maae endnu for Fuldstændigheds Skyld medtage følgende tvende allegorisk-satyriske, udkomne hos Svares Efterlevereske, og udentviol fra samme Haand, den ene om de tvende Kjæmper stærken Hr. Kampenfeldt og Hr. Dyrkær 1786 i Anledning af den da om Bondesagen og den dermed forbundne fri Kornhandel værende Strid; den anden om den stærke Kjæmpe Mimering Tand og den store Kjæmpe for Sønderland, sammesteds, men uden Warstal, med en Forerindring, og en senere udkommen Forklaring over Hieroglyphen deri (1788) begge — især den

den første — ustridig mærkeligere i historisk-polemisk end i æsthetisk og poetisk Henseende; hvortil Undertegnede endnu maa føie den i den saakaldte schulkiske Poesiesamling 4 Aargang indrykkede Rjæmpevise ved Mag. Nyerups Bryllup, vel ikke for dens poetiske Værd, men som et ham dyrebart Minde om det Venstreb, som da mere end tvende Lustrer havde bestaaet, og siden den Tid fulde fem Lustrer derefter uafbrudt og usvækket har vedvaret mellem ham og hans hæderværdige Medudgiver.

Det meest paafaldende Beviis, hvorlidet man i de Dage endnu var fortrolig med hine Sangesfandens Mand og Værd, giver isøvrigt en af den isøvrigt intet mindre end smag- eller talentløse unge Digter, den for tidlig bortdøde N. Weyer i Morgenposten for 1788 indrykkede Bearbejdelse af den saa usigelig deilige Aages og Elses Vise tilligemed Omqvædene, med følgende Forerindring: "Forfatteren troer at skylde sine Læsere, eller maaskee rettere sagt sig selv, paa det, at hine maatte bedømme hans Arbeid des mildere, et ordlydende Aftryk af den gamle danske Original til denne Ballade. Den forekom ham at bære saa stort et Præg af Alderdommens Simpelhed, at have saa mange melankolske Skønheder, og være saa lignende et Stykke, som findes i Reliques of ancient

Poetry Voll. III. pag. 128, (Sweet Williams ghost)
 at han troede, endog kun ved en maadelig Politur,
 at kunne gjøre den underholdende og læse-
 værdig for Mængden." Og nu skionne man, hvad
 Bisen ved bemeldte Politur har tabt eller vundet:

Hr. Kage han var saa giæd en Ridder,
 Han reiser over salten Sø
 Til Jomfrubuur, i hvilket sidder
 Saa mangen væn og faver No.

Til Jomfru Else han monne beile,
 Hun havde baade Sølv og Guld,
 I Bryllup kun en Dag mon feile,
 Saa synker han i Gravens Muld.

Da Jomfru Else sigt fik høre,
 Tildøde blev hun sorrigfuld,
 Og det kom snart for Kages Dre
 Hen under Gravens sorte Muld.

Zephirer standse med at vugge
 Den nys indslumrede Natur,
 En hellig Nat — hvert Straa mon dugge,
 Og Geisten gaaer til hendes Buur,

Med Knokler klapped' han paa Dørrer,
 Han mangled' baade Riød og Skind,
 "Du tøver, Jomfru Else! førend
 Din Fæstemand du lukker ind."

Da svarede' Jomfru Else snarlig:

"Op lukker ikke jeg min Dør,
 For Jesu Christi Navn kinbarlig
 Du nævner, som Du kunde før."

"Naar Roser blomstrer Dig paa kinden,
 Og Du af Barme bliver glad,
 Da er mit Kistelaag forinden
 Bestrøet med rosenrøde Blad."

"Men rinde Taare Dig paa kinden,
 Og Kammers Hær nedslaaer Dit Mob,
 Da er mit Kistelaag forinden
 Bestænket med et levret Blob."

"Alt galer Hanen nu den røde,
 Jeg snart maa skynde mig afsted;
 Til Graven skulle alle Døde,
 Thi maa jeg ogsaa følge med."

"Alt galer Hanen nu den sorte,
 I Gravens Mulm jeg iler ned,
 Og aabne staae alt Himlens Porte,
 Thi maa jeg skynde mig afsted."

"Men see kun op til Himlens Bue,
 Alt til de blanke Stjerner smaae,
 Og du med rædsom Fryd vil flue,
 Hvor herlig Natten monne gaae."

Hun seer til Himlens hvalte Buer,
 Alt til de blanke Stjerner smaae,
 Og medens hun paa Himlen skuer,
 Fra hende Geisten monne gaae.

Halv aandeløs, foruden Kræfter,
 Sant Jomfru Else forrigfuld,
 Og knap en Maanedsdag derefter
 Hun laae i Gravens sorte Muld.

Den afdøde i saa mangen Henseende elskelige
 Ynglings Skygge tilgiver mig, at jeg her fornyer
 Erindringer af, hvad unægtelig var mindre hans
 end Tidens Brøde, til et haandgribeligt Exempel
 paa, hvor ugunstig for denne Digtart en Tidspunkt
 maatte være, da selv den Mand, der vedgik sin
 Følelse for Alderdommens Simpelhed og denne
 Sangs melankolske Skønheder, dog kunde troe
 det en Politur, hvorved den vandt i underholdende
 Læseværdighed — om det saa kun var for Mæng-
 den — naar han istedenfor det giennemtrængende,
 trofskyldig naive:

Det var Ridder Aage,
 Tog Kisten paa sin Bag,
 Saa lakked' han til hendes Bure,
 Sig selv til megen Umag.

gav os det med den hele Tone saa kontrasterende,
 disparate Skønsnak:

Zephirer standse med at vugge
 Den nys indslumrede Natur,
 En hellig Nat — hvert Straa mon dugge —
 Og Geisten gaaer til hendes Buur.

Endnu mindre skikket til Følelse for sand og naiv Poesie var især Slutningen af den næstfølgende politisk-polemiske Decade, da efterhaanden fast alle Sanggudinder — den, der med F. H. Guldberg tyede ud i hans idylliske Tensomhed, næsten ene undtagen — forstummede eller flygtede.

Dog — ved det nye Aarhundredes Begyndelse vækkede Dannebrogens Hædersdag, den uforglemmelige anden April, som Sorterups oventransførte Sanger udtrykker sig:

Oste jordet Heltesang

Der stod op med sine Kjæmper;

og var end Pram, Fr. Schmidt, og min afdøde Medudgiver, især de to sidste, maaskee de eneste, der i deres deilige Mindesange holdt dem strængelig og nøie til den gamle Kjæmpevises udvortes Form og Tone, da var dog — mere eller mindre — dens Aand over dem alle, fra ham af, der alt i sin herlige Ung Adelsteen og Hr. Thorvald havde viist sig lige Mester i den historiske og elegiske Romance, og fra Niels Ebbesens Digter i hans skønne Skiertorsdagsang, og indtil de ikke faa, som da, saagodtsom første og sidste Gang, sang med Held,

og hørtes med Lyst, fordi de sang af Hiertet og til Hiertet, fordi den herlige Borgeraand, den sanddru Fædrelandskærlighed i hin skønne Tidspunkt almægtig fremkaldte Sangere, som den havde skabt Helte.

Mellem dette mangestemmige Dannesangerchor skielnede midlertid Sanggudinden alt da en ung Mand, hvis dristige Greb paa hans mangestonedede Instrument røbede hans Bekjendtskab med og Kjærlighed for Eurens og Langlegens ægte nordiske Toner, og der snart skulde blive denne Digtarts sande Gjenføder iblandt os. Meget ubevansdret i vor skønne Litteratur maatte den være, hvem det skulde være nødvendigt at sige, at denne unge Mand var Digteren Dehlenschläger. Vel er det ikke at miskjende, at paa den Bending, hans Digteraand fra denne Tid af mere og mere tog, saavel den just da i den nyeste tydske Litteratur dominerende Tone, som især dennes dicerve og veltalende Forkynder, den genialiske Steffens, der, just da vendt tilbage til sit Fædreland, reiste sin Lærestol her, havde betydelig Indflydelse. Men sandt er det og, og Undertegnede, der er stolt af at være dette herlige Genies maaskee ældste litterariske Fortrolige, kan med fuldeste Visshed bevidne, at det var endnu langt mere sin egen Lands uimodstaaelige Drift, end en fremmed Modetones Til-

lokkelser, den unge Digter fulgte, i det han mellem hine gamle Digtninger fornemmeligst valgte sig dem til Mønstre, der for hans dristige og mægtige Phantasie, som ustridig i hans Genies hele herlige Constellation er den allerypperste Stjerne, frembød den videste og frugtbareste Mark.

Istedensfor hidtil de historiske, erotiske eller spøgende Viser og Ballader fornemmelig havde været Gjenstandene for Efterligning eller Bearbejdelse, faldt altsaa hans Valg fornemmelig paa de eventyrlige, som Rosmer Havmand, Balravnen, Fridleif og Helga, Ellehøien, Løveridderen, Harald i Dfferlunden; de tvende deilige Stykker, Hækon Karls Død — denne Forløber for hans stolte Fremtrædelse paa den tragiske Digterbane — og den i en mere oldnordisk Dragt iførte uregelrette Romance Biergtrolben, ikke at forglemme.

Det vil være unødvendigt videre at følge den meest læste af vore Digtere paa denne Bane, og opregne de forskjellige saavel Efterligninger af gamle Sange, som egne Digtninger i deres Aand og Tone, hvormed han har beriget vor Litteratur, som og at omtale det Mesterbrug, han i sin deilige Arel og Baldborg, maaskee hans allermest fuldendte Sørgeespil, har gjort af den saa skjønne Rjempevise over dette Emne. "Man har — siger Ursinus i sine lærerige Anmærkninger bagved sine

Romancer — i Anledning af Balladerne om R.
 Lear, og Gernutus, af den Eghed. Kjøbmande
 af Venedig har med den sidste, og det shakspear-
 ske Sørgeespil af samme Navn med den første af
 disse Ballader, enten hvad Shakspear har taget
 af dem, eller kunde taget af dem, i hvert Tilfælde
 altsaa, hvad Dymærksomhed de gamle Ballader
 fortiene. Hvad altsaa, om man paa denne Dig-
 teart anvendte det Raad, Maffei har givet og
 Lessing anbefalet de unge Sørgeespildigtere i Hen-
 seende til Hygins Fabler, om man anbefalede den
 unge dramatiske Digter alle de gamle Ballader og
 Legender, vi have endnu tilbage fra Minstrels,
 alle de Romancer vi have fra Troubadourerne, til
 flittig Læsning, anpriste dem til Studium? Seg-
 mener, det vilde vel ikke være saa urigtigt; sik-
 kerlig vilde han hist og her finde ganske nye, høist
 sandsynlige, og yderst interessante Situationer
 til hele Stykker; tit, og undertiden hvor han
 mindst formodede det, de meest paafaldende for-
 treflige Grupper til enkelte Scener.”

Saa fuldkommelig, som Undertegnede med
 Hensyn paa vore Kjempeviser, hvor man — for
 at bruge min Forgængers saa grundede Ord —
 har en Ledetraad til at lære giennem en Række af
 adskillige Aarhundreder at kiende Forfædrenes Ud-
 færd og Daad baade ude og hjemme, i Krig og i

Fred, tilhøve og tilthinge, med eet Ord, i alle Livets Forhold, billigere ovenstaaende i een Henseende, troer han dog i den anden at burde advare den unge Digter, at han ikke maa troe, at Alting dermed er færdigt, at han nu fiender Gruben, hvor det ædle Erts er at hente, vel endog er saa lykkelig at træffe paa en rig Gang og en gehaltig Ertsstuse; meget, saare meget er endnu tilbage, inden det Guld, der giemmes, kan glimre som en rig og skøn Dffergave paa Melpomenes Alter; og vil han tilfulde overttyde sig derom, da veed jeg intet lærerigere Studium at anbefale ham end at sammenligne det nysnævnte oehlenschlägerske Sørgeespil med samtlige de øvrige Digtninger over selvsamme Emne, fra den gamle Kjæmpevisse af, og indtil det biehlske Sendebrev; han vil da, hvis ellers Musen har nogensinde berørt hans Dienlaage, kunne til fuldeste Diensynlighed overttyde sig om, hvormeget der for Geniet, endog hvor det finder allermeest gjort for sig, er stedse tilbage at gjøre, inden det Hele faaer den Orden, den Harmonie, den Consistents, der til et ægte og fuldstændigt Kunstværk udkræves.

Næst den ovenomtalte Digter har Ingen grebet den historiske Nationaldigtningens Aand og Tone med større Inderlighed og Sanddrthed, end den i det foregaaende adskillige Gange med Hæder anførte

førte Danneſkjald, Paſtor Grundtvig, hvis utræt-
telige Studium af hine Dages Minder har erhver-
vet ham en ualmindelig Fortrolighed med deres
Aand og Tone. Som Prøve derpaa være det Un-
dertegnede tilladt af hans for ikke længe ſiden ud-
komne Roſkilderim at afſkrive den fortefte af de
vagre deri indflettede Romancer.

Dg det var fjerde Chriſtian
Han ſad paa Danmarks Trone,
Dg det var Holger Herremand
Han bygged' udi Skone;
Det var Hr. Mads i ſamme Stund
Paa Biſpeſtol ſad han i Lund;
Dg tænk kun ei at Fredrik ſkrev
For ingen Ting ſit Skjærmebrev. *)

Dg det var Holger Roſenfrands
Han gik i Biſpeſtue
Med Spillemænd, og bød til Dands
Den alderſtegne Frue.
Det mærkes maa, hvor Marked ſtaaer,
At der er Spil i Biſpegaard.
Dg mene I, at Fredrik ſkrev
For ingen Ting ſit Skjærmebrev.

Den Tomfru under hvide Lin
Saa høviſt ſad derinde,
Men ſvinget blev den Tomfru ſin
Alt ſom en Skjøgeqvinde;

*) Frederik den Tredies Kongelov.

Hun blussed under hvide Lin,
 Hun hulkede, den Jomfru fin;
 For Skjærmebrevet skee Gud Lov!
 Det giordes alt for haardt behov.

Hr. Mads han talte skarpe Ord,
 Han var en Ordets Kjempe,
 Men Holger Herremand til Jord
 Ham kasted ei med Læmpe;
 Med knyttte Næver, som han laae,
 Han slog ham blodig, slog ham blaa;
 Og mener I, at Fredrik skrev
 For ingen Ting sit Skjærmebrev?

"Den Præst, som jeg gav Kalb i Fjot,
 Han lovede min Terne;
 Men han, den Hund, gif fra sit Ord,
 Og det saae Du saa gierne.
 Jeg lære skal din gamle Skielm
 At narre Folk med Skiold og Hielm";
 Og Gudskeelov! du Konge bold,
 At Præstemænd fik og et Skiold.

Og det var fierde Christian
 Han sad paa Danmarks Trone,
 Og det var Holger Herremand,
 Sin Tid han skulde sone.
 For Rigens Raad med Grin han stod
 Og talte op sin Pengebod.
 Og Gudskeelov det Adelsblod
 Fik under Fredrik Bod for Mod.

Dg det var Holger Rosenkrands,
Dg han tog til at prale:

"Saameget jeg for nok en Dands
Med Bispen gad betale."

Dg det var fierde Christian,
Dg det var skaanske Herremand.
For Skjærmebrevet Gudskeelov,
Det giordes altfor haardt behov.

Kong Christian ei, men kun hans Braad
Sin Sag da kunde vinde,
"So havde vi i Rigens Raad
Saa mange Svogre inde,
Som Holger havt, da skulde Mads
Bel faaet en Dom lidt meer tilpas."
Mon Gud for ingen Ting da skrev
Hans Søn et andet Kongebrev?

Om en anden af vore Digtere, der ligeledes i denne Digtart har forsøgt sit Held, J. Baggesen, vil det maaskee tilgives Undertegnede ikke at sige sin Mening, især i en Tidspunkt, da Dadel let kunde tages for Hævn, Koes for feig Smiger. Hans Ludvigs Gienfærd, Alf og Lyna (Romancen af Erik Tiegod), Agnete fra Holmegaard, Sfr. Elses Bise, findes i hans nyeste blandede Digte (Kbhavn 1808), Ridder No og Ridder Kap — en dansk Efterligning af Hr. Fons Bise (IV B. No. CXC VI) — bagved Giengangeren, Bùrgers Leonora, og Lenardo og Blandine i nye blandede Digte

Digte (1807). Interessant og lærerigt vilde det være efter min Medudgivers Forslag i Tidningen 1812 at sammenligne hans Agnete fra Solme-gaard, saavel med Dehlenschlägers der meddeelte Bearbejdelse af dette Emne, som med begge Ori-ginal (denne Samlings No. L. I B.), ligesom jeg og ved at nævne hans Oversættelse af Bürgers Leonore minder mig om at nævne Prof. Sluffsens mesterlige Fordansknings af dette henrivende Digt (Minerva Dec. 1790.)

Endnu er vel ikke saa tilbage, der i senere Tid have leveret enkelte tildeels heldige Forsøg i denne Digtart, saasom D. Hr. Furst, Meisling, Toft, L. Heiberg, o. fl. *), hvortil Undertegnede maaskee torde føie enkelte i sine Nationaldramer, især Tordenstjold i Marstrand, forekommende Sange, men som den mellem disse Nyeste, af hvem ogsaa denne Nationaldigtart med Føie kan love sig allermeest, troer han at burde udmærke Digteren Ingemann, og det saavel for de mange
i hans

*) Undertegnede maa bede om Forladelse for Ufuld-stændigheden af denne Optegnelse, da mangt et enkelt maaskee endog ypperligt nyere Digt af dette Slags i de forskjellige, især norske Tidsskrifter, let kan være undgaaet ham.

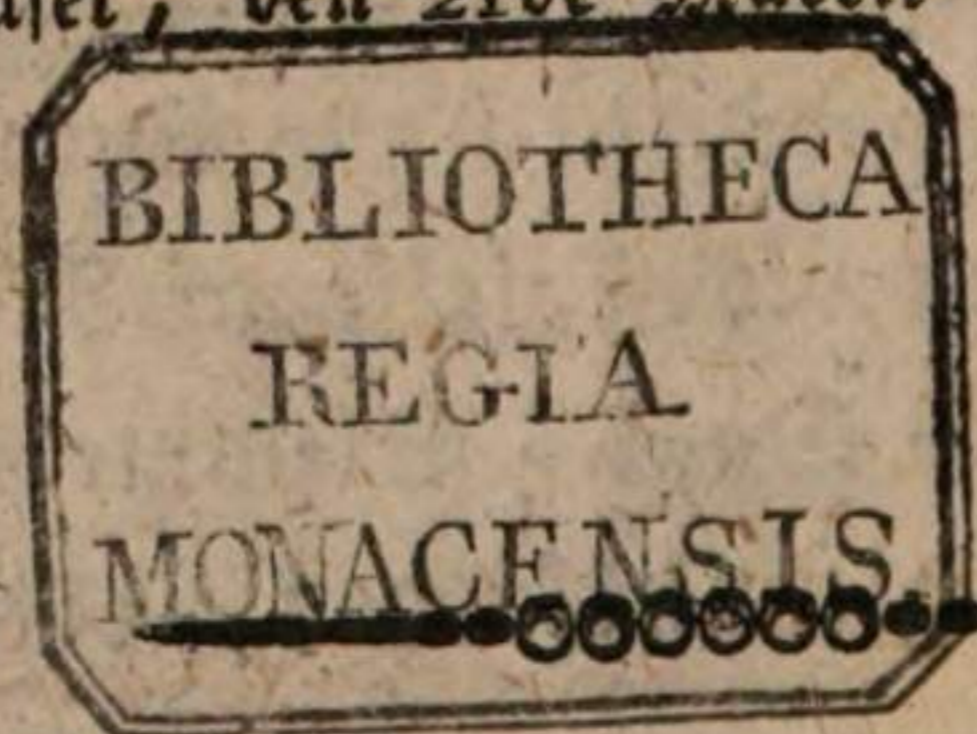
i hans tvende Bind Digte, samt i Foersoms poetiske Poesiebog 1813, meddeelte skionne Romanzer, som især for Dannerdigtet Najaden (i Frigga 1813), der ligesom hans Sørgeqvad over Dannebrogens tabte H. P. Holm, saa umiskændelig vise den Mand, der har Aand og Hierte til at gjøre os en høist vigtig og velkommen Gave, ved at besynge Gemner, der have et stort fædrelandsk-historisk Formaal, og hvem det altsaa er Pligt ved en saa passende Veilighed at opfordre, ikke at lade et saa herligt og helligt Kald være urnyttet. Er der nogen Digtart, der fremfor Alt æsker Sandhed, nogen Digtart, hvor Digteren fremfor Alt maa tale af Hierte for at tale til Hierte, hvor Alvor og Gemyt — for at bruge den nyere Terminologie — ere de ufravigeligste Krav, da er det denne. Uden dette bliver — som den ædle Herder i Fortalen til sine Volkslieder saa træffende siger: Romance- og Rjempevisedigtning en øresløs Sprader forklædt som en ærværdig Bonde.

Er det nu endvidere saa, som nysanførte Udling et andet Sted (om Folkesange S. B. 12 B) siger: Leibniz beklagede, at i alle Europas Stænder efterhaanden en vis Følelse af Mod og Gre astog; ældre Dages Daad, Stemmer og Forbilsleder, kunne ene gienvække den, eller fastholde dens

dens Levninger — vel har Danneborgeren da Føie til at hæfte med Behag sit Die paa de flere af vor Tids ovennævnte udmærkede Digtere, der med saa megen Nidkierhed og Kraft samvirke til dette skønne og værdige Maal; til at frydes ved hvert Skimt af Tegn til at de høres med Deeltagelse og Lyst.

Maatte nærværende Udgivere nu og torde smigre sig med, at have, ved denne saalænge ønskede og æskede Udgave af hine ærværdige Forbundsminder, medvirket til at vække og nære en saadan Dannishedsaand! maatte det i det mindste lette Fremtids Ewalder og Fremtids Prammer, Fremtids Sandere og Fremtids Dehlenschlägere Udgangen dertil! Naar da disse paa Danas Alter vedligeholde og opflamme Fædrelandskierlighedens hellige Ild, ville vi frydes ved den Overbevisning, at have, efter Gvne, baaret Beddet til Ilden; o at den aldrig maatte slukkes, men stedse brænde høiere og klarere indtil Jordens sidste Dag!

Ballehuset, den 21de Martii 1814.

K. L. Rahbek.

Register

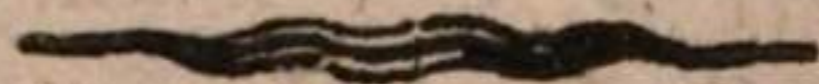
over

nogle af de ældre danske Viser, som
nævnes i denne 5te Tome, uden at høre
til Samlingen.

	Pag.
Der blev et Bryllup paa Stjernholm gjort	26.
Der boede en Konning i Danmark	59.
Der ligger et Slot i Østerrig	68.
Der var engang en Ridder	70.
Der var en Greve i Sachsenland	63.
Det var Greve Hr. Guncelin	59.
Det var Thor af Hafsgaard	60.
Hans Skriver han tjener i Kongens Gaard	62.
Hertugen red af Golding	58.
Jeg vil mig af Landet ride	60.
Jeg veed saa rig en Ridder	69.

Sangt

Langt øfter udi Kragekub	• • • • •	22.
Kongen lader hyde over alt sit Land	• • • • •	61.
Min Lyst er ej at sidde i Bur	• • • • •	22.
Nu ville vi tale om Hertug Knud	• • • • •	61.
Som Cain begyndte mod Broder sin	• • • • •	61.
Vi hugge med Kaarde	• • • • •	XIV.
Wise, en ny, om en Ridders Søn ved Navn Alexander		67.
Wise, en dejlig, om en Greve i Rom	• • • • •	67.
Wise, om hvorledes en Kongesøn gav sig i Livsfare		67.
Wise, en smuk gammel, om en Ridder ved Navn Danyser		68.

E r y k f e i l .

Mag. 105 Lin. 8 for "Sortale til" læs: Bestutning i.
